első kiadás
[illegible]

Leutnant [illegible] Tonken

B B

Kapitän [illegible] 1918. [illegible]

BALÁZS BÉLA

HÉT MESE

GYOMA
KNER IZIDOR KIADÁSA

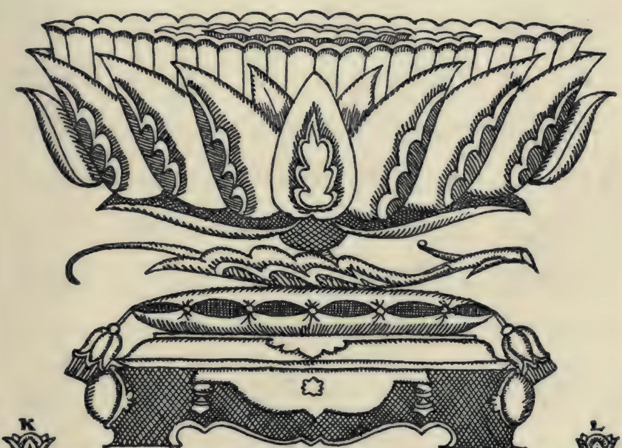
NYOMATOTT A KIADÓ
KNER IZIDOR
KÖNYVNYOMDÁJÁBAN
GYOMÁN,
1918. ESZTENDŐBEN

A KÖNYVDISZITÉS
KOZMA LAJOS
MUNKÁJA. KÉSZÜLT AZ
ERDÉLYI HAVASOKBAN
1917. ESZTENDŐBEN,
A NYUGALMAS TÉLI
SZÁLLÁSON

A HÁROM HÜSÉGES KIRÁLYLEÁNY

(HINDU MESE)

ANANGARAGÁNAK MESÉLTEM

L E B O R U L O K

GANESA ELŐTT AKI A GÁTAKNAK ÉS GÁTLÁSOKNAK ISTENE. **VINA-YAKA** Ő, AZ ELEFÁNTARCÚ ÚR, KI-NEK KOSÁRFÜLEI A SZÉLBEN CSAP-KODNAK, MINT A GYŐZELEM ZÁSZLÓI. **GANESA** Ő KINEK HOSSZÚ SUGÁR ORRMÁNYA KŐFALON KERESZTÜL HAT ÉS PÁNCÉLOS MELLEN ÁT ÉS LEÉR A LÉLEK FENEKÉIG. LEBORULOK ELŐTTE, HOGY MESÉMNEK GÁTAT NE VESSEN ÉS MEGAKADÁS NÉLKÜL VÉGIGMONDHASSAM NEHOGY SZÜ-LETETLEN MARADJANAK AZOK A LEL-KEK, MELYEK MESÉMBEN FOGNAK MEGSZÜLETNI. AZOKÉRT IMÁDKO-ZOM ÉS ÁLDOZOM ÉS **GANESA** ELŐTT

L E B O R U L O K

ÉLT EGYSZER Kandrapura városában egy Suryakanta nevü hatalmas király, aki három főtulajdonsága által olyan volt a férfiak között mint a kövek közt az Adamanth: tündöklő, tiszta és kemény. Tündöklő szépsége minden asszonyt sziven harapott mint a kobra. Bűntelen tisztasága emberfeletti erőt adott neki. De keménysége volt a legnagyobb. Lelkének fája előbbi életekben gyökerezett és ezért mozdíthatatlan virágokként termettek rajta tettek és szavak, melyek ezer év óta készen voltak. Suryakanta király csak hullatta őket, de rajtuk nem változtathatott.

Suryakanta király utálta a szavakat és minden kérdésre tettel felelt. A könyörgők és kérelmezők felett némán nézett el mozdulatlan arccal de mire hazatértek kérésük teljesítve volt.

Suryakanta király úgy állt az emberek között mint az erdő tétova hajlongó növényei között a merev istenszobor, melyben a szellem ércbörtönbe zárva örök időkre egyforma és mozdulatlan.

Egyszer Suryakanta király magához hivatta feleségét a büszke Balapanditát. Mikor Balapandita a terembe lépett azon halk remegés futott végig mint a füves réten ha a felkelő hold reálehel. Mert Balapandita szépségében a hold gömbölyűsége, futóinda hajlása, fű remegése, levél könnyűsége, elefántorrmány vékonyulása, méhek rajzása és a papagály melle lágysága egyesültek mint egymást rég kereső szerelmesek.

— Mért hivattál Uram, Suryakanta király — kérdezte Balapandita. De Suryakanta nem felelt hanem odalépett a szépcsípőjühöz és homlokon csókolta olyan jeleket téve mint a búcsuzók.

— Uram Suryakanta — szólt Balapandita akkor — homlokon csókolsz és olyan jeleket teszel mint a búcsuzók. Vajjon búcsuzni akarsz-e tőlem te férfitigris?

Suryakanta nem felelt hanem első miniszteréhez és ifjuságának társához fordult, mondván:
— Razakosa készülj útra. De kiséret ne kövessen és fullajtárok előttünk ne fussanak.

E szavakból Balapandita és Razakosa megértették hogy Suryakanta király az erdőbe indul valamely szent liget látogatására, hogy áldozattal, fürdéssel és meditatióval tisztítsa lelkét és erejét növelje.

Akkor Balapandita hangjára nedves fátyolt borított a fájdalom és így szólt: — Isten veled Suryakanta. Bizony visszajöttöd úgy várom mint halott az ujraszületést. Megfestetem képedet, hogy a hold világítson lelkemre míg napja visszatér.

De Suryakanta király nem felelt hanem néma ajkkal és beszélő szemmel nézte feleségét akit a hűség szekrényének neveztek aztán elindult a palota kapuja felé. Őt pedig követte Razakosa első minisztere és ifjúságának társa.

Mikor már mélyen jártak az erdőben ahol a Kadamba fa illatától megdühödt pézsmaszarvasok túrják magukat a sziromhullató jázmínbokrokon keresztül, Suryakanta király hirtelen megállt.

— Mit láttál uram? — kérdezte Razakosa.

Suryakanta király akkor lehajolt és mikor megint kiegyenesedett jobb kezével egy nagy fekete kígyó torkát fogta, balkezével pedig egy kis nyulat, melyet a kígyó szájából vett ki. Azután

mind a kettőt eldobta és tovább akart menni. Hanem akkor a fekete kígyó felágaskodott előtte és így szólt.

— Mért tetted ezt velem Suryakanta király? Nekem a nyulat istenek rendelték táplálékomul és ez a falat melyet most szájamból kivettél éhhalálom elől volt utolsó menekvésem. Mert tudd meg óh Suryakanta király, hogy harminc napja nem ettem és a halál sarka van fejemen. Tudsz e nekem más táplálékot adni a nyúl helyett?

Suryakanta király mozdulatlan arccal nézte a fekete kígyót és nem felelt, hanem kihúzta tőrét és izmos barna karjából kanyaritott egy darabot és azt odadobta a kígyó elé. Hanem a kígyó nem nyult utána.

— Meghalt — mondta Razakosa. — Nem mondtad, hogy segíteni akarsz rajta, hát eleresztette életét mert nem tudta mire várjon még tovább szenvedve.

Suryakanta király mozdulatlan arccal nézte a hosszú, fekete hullát. Lelkét oly kevéssé illette a halál mint a vad elefántot az erdei levél mely ráncos hátára hull.

Épen át akart lépni rajta, hogy tovább menjen mikor hirtelen megjelent előtte Ganesa

az elefántarcú isten. Óriás fülein átizzott a nap, hogy tüzes korállbokrokként piroslottak benne az erek. Rózsaszín sugár orrmányát táncban emelte és így szólt:

— Suryakanta öltél.

Suryakanta mozdulatlan szemmel nézett Ganesa kis szemeibe és így felelt. — Az istenek öltek akik természetemet úgy termelték hogy útáljam a szavakat és tettekkel beszéljek. Lelkem virága előbbi életekben gyökeredzik és sem mozdulni sem változni nem tud.

Akkor Ganesa nevetett: — Ha lelked sem mozdulni sem változni nem tud, hát majd letépem száráról, hogy mozduljon és keménysége miatt többé gyilkosságba ne essék.

Ezt mondta nevetve Ganesa és rózsaszín hosszú sugár orrmányával belenyúlt Suryakanta mellébe és lelke virágát letépte száráról. Avval eltűnt.

A király melléhez kapott mintha nyíl fúrta volna át és felkiáltott: — Óh jaj nekem!

Akkor Razakosa kiejtette kezéből íját, mert soha senki még Suryakanta király jajszavát nem hallotta.

— Uram Suryakanta — kérdezte halkan mint aki a felelettől fél és álomnak szeretné hinni önmagát. — Uram, mi baj ért?

Suryakanta ijedten fordította fejét Razakosa felé és mélyen elpirult.

— Oh kedves Razakosa — mondta szégyenlősen mosolyogva. — Nagyon fáj sebem, melyet ama kígyó miatt a karomba vágtam.

Akkor Razakosa kiejtette kezéből tegzét és szemét némán lesütötte mert Suryakanta olyat mondott, amit egy közönséges Ksatriának sem szabad, nemhogy királynak.

— Elejtetted íjad és tegzed, kedves Razakosa — mondta Suryakanta és felemelte sietséggel mint valami hízelgő szolga. — Mért sütöd le a szemed Razakosa és miért sápadsz el? Talán bizony rajtam látsz valami változást? Oh milyen változás eshetnék rajtam? . . .

Suryakanta szapora szavainak csörgése úgy hullott Razakosa fülébe, mint egy összetört drága edény cserepeinek csörömpölése.

— Legyünk vidámak — mondta Suryakanta — és siessünk feleségemhez Balapanditához, mert szemem és karom úgy kivánják Balapanditát, hogy leválnak testemről és hozzá repülnek ha nem sietek.

— Uram Suryakanta király — mondta Razakosa — a szent liget látogatására indultunk, hogy áldozzunk az isteneknek.

Suryakanta elváltozott arca mint az ijedt gyermeké olyan lett. – Igazán azért indultunk? Jó, nem bánom. Akkor siessünk a szent ligetbe.

Alig haladtak néhány lépést Suryakanta király hirtelen visszafordult és így szólt. — A büszke Balapandita arcképem előtt ül és vár. Gondolatai lábam köré hurkolódnak és nem eresztenek tovább. Kedves Razakosa kérlek ez egyszer térjünk inkább vissza.

Akkor Razakosa hangos sírással feljajdult: — Óh Suryakanta, Suryakanta mi lett belőled!

Suryakanta elváltozott szeme hunyorgatva nézett mint egy gyáva koldusé.

— Mért jajgatsz Razakosa? Talán valami változás esett rajtam? Miféle változás eshetnék rajtam, holott én vagyok Suryakanta király, férfiak közt olyan mint a kövek közt az adamanth. Én vagyok a mozdíthatatlan Suryakanta..

Tovább nem beszélt a király hanem arca elé csapta kezeit és hangosan felzokogott: — Oh Razakosa, ifjuságomnak társa, nem vagyok én többé Suryakanta, sem adamanth a férfiak között!...

— Uram — felelte Razakosa — kinek szeméből Suryakanta könnyei előhívták testvéreiket mint ahogy egy felbukkanó hangya előhívja

mind a többit. — Uram ez Ganesa büntetése a kígyóért. Letépte lelked virágát száráról és most mint szakasztott lótusz hullámos tavon inog és hánykódik, részeg táncosként, bizonytalanul.

— Jaj, jaj Razakosa segíts rajtam, kedves Razakosa! Fogd meg lelkemnek lelkét, hogy megint állandó legyen. Szólítsd nevén, hogy horgonya legyen a név. Oh mondd elő nekem, hogy ki vagyok, hogy azt kövessem, mint vezetőjét a vak.

— Nem tudom, hogy ki vagy Suryakanta király.

— Nem-é? Hiszen miniszterem vagy és ifjuságomnak társa!

— Ifjuságodnak társa vagyok Suryakanta: férfibarát. Tudom szavaidat és tetteidet tudom. Téged nem tudlak.

— Mért szerettél hát engem, jaj!

— Szavakért és tettekért szeret a barát, Suryakanta király. Szavak és tettek mögé asszony tud szeretni.

— Óh büszke Balapandita, hűség szekrénye! — így kiáltott fel akkor Suryakanta. — Arcképem előtt ülsz és vársz rám és szemedben őrzöd régi arcomat. Szemedből fogom azt elővenni, hogy ujra magamra öltsem. Oh gyerünk Razakosa, siessünk Balapanditához.

Akkor Suryakanta király elindult hazafelé az erdőn, őt pedig követte első minisztere és ifjúságának társa. De ha Razakosa nem tudta volna, hogy ki lépked előtte az erdei ösvényen, járásáról rá nem ösmert volna Suryakanta királyra. Mert aki még tegnap úgy járt mint a vad elefánt a tango bozótban, az máma úgy jár mint az ujon vedlett kígyó, amely bőrét féltvén kanyarogva kerül minden kavicsot. És aki tegnap úgy haladt célja felé, mint Krisna kilőtt nyila, az tétovázva meg-megállt most, jobbra-balra nézve, mint a szerelmes asszony aki először szökik kedveséhez és lábpereceinek csörgése riasztja az éji csendben.

— Óh Suryakanta, Suryakanta mi lett belőled!

Már esteledett mikor a palota elé értek. Már a nap ura vándorútjának végén betért az alkony bíbor palotájába de onnan is kiüzetvén a tengerbe vetette magát. Már a hold ezüst vize csurgott le a palota malachit lépcsőin és a táncoló pávák kapkodták lábukat, hogy meg ne ázzék. Már minden fáklya kialudt csak a legbelső szobában égett egy illatozó lámpa, mint a sötét palotának világító szive.

Balapandita virrasztott Suryakanta király arcképe előtt.

Mikor a király remegő kézzel félrehúzta a függönyt és a szobába lépett volna, a büszke Balapandita felugrott az oroszlánlábu párnáról.

— Ki vagy te és hogy mersz a királynő szobájába lépni? — Kiáltotta hátraszegett fejjel haragosan.

— Suryakanta vagyok, a férjed. Nem ismersz?

— Szemtelen csaló te! Suryakanta hangja olyan mint a bagzó tigrisé. De a te hangod mint a herélt szolgáké úgy remeg.

Akkor a király egy lépéssel közelebb lépett a lámpához és így szólt: — Oh szépcsípőjű Balapandita ismerj meg, mert én vagyok a férjed Suryakanta király.

Akkor Balapandita egy lépést hátralépett és így szólt: Suryakanta arca mint a Himalája sziklája kemény és mozdulatlan a te arcod puha és változó mint a színészeké. Jaj!

— Oh Balapandita, Balapandita ismerj meg! Én vagyok Suryakanta.

— Suryakanta király ma elindult az erdőbe vezekelni és Suryakanta szándékát soha meg nem másítja. Jaj!

— Óh Balapandita visszatértem hozzád, mert vágyódtam utánad.

— Suryakanta a cél, a mozdulatlan és végső.

Nekem kell ő hozzá mennem. Ő nem jön én hozzám soha. Jaj!

— Eljöttem hozzád, hogy támaszd meg gyökereszakadt ingó lelkemet.

— Jaj Suryakanta a szikla, melyhez az én lelkem ingó hajóját kötöttem.

Akkor a király még egy lépéssel közelebb lépett az illatozó lámpához és így szólt: — Óh Balapandita nézz rám, nézzed a királyi ékszereket mellemen. Én vagyok a férjed Suryakanta.

Akkor Balapandita még egy lépéssel hátralépett és így szólt: — Ha te Suryakanta nevét és királyi ékszereit viseled akkor Suryakanta helyére léptél ebben az életben és Suryakanta király, a férfitigris, az én férjem meghalt.

Ezt mondta Balapandita és büszke arcát kezeinek lótusza mögé rejtve sírt.

— Óh Balapandita jaj nekem! Téged a hűség szekrényének hívnak és szerelmed állandóságában volt ingó lelkem bizodalma!

Akkor Balapandita büszkén kiegyenesedett:

— Bizony holtomig hű maradok Suryakantához kinek szívemet adtam. Suryakantához ki a férfiak közt olyan volt mint a kövek közt az adamanth, de meghalt. Suryakantához akit ez az arckép ábrázol, aki Indrától kapta méltóságát, a

tűztől hevét, Jamatól haragját, és Ramatól állhatatosságát, de meghalt. Bizony hű maradok hozzá és el nem hagyom emlékét valakiért akinek arca mint a színészeké, hangja mint a herélt szolgáké, viselkedése mint a terhes asszonyoké, olyan.

Ezt mondván félrehúzta az ajtó arannyal hímzett függönyét és kikiáltott: — Oh Cseti, kedves cselédem ébredj. Fehér ruhát hozz nekem és szézam magvakat készíts vízzel és puha darbha-füvet.

Akkor Cseti megjelent az arany függöny nyílásában és álomtól tágult szemekkel nézett a szobába és halkan szólt mint aki fél, hogy vélt álmából önmagát felébreszti: Óh büszke Balapandita a fehér ruha özvegyek ruhája és szézam magvak puha darbha fűvel halotti áldozat. Mért kivánod mindezt óh királynőm mikor ott látom a férfit kinek mellén a királyi ékszerek csillognak?

— A királyi ékszereket hordja még a test de a lelket belőle kitépte Yama a halál ura kötélhurokkal maga után húzván. Szólítsd szolgáimat kik atyám házából jöttek velem, hogy engem hozzá visszavigyenek. Atyám készítsen máglyát számomra, hogy a tűz füstjével szállhassak a meghalt Suryakanta után, akihez örökké hű maradok.

Ezt mondván Balapandita arcát kezeinek lótusza mögé rejtette és sírva kiment a teremből.

Akkor Suryakanta király egyedül maradt az arcképpel, melyen a lámpa piros fénye lobogott. És Suryakanta gyáván sandított a képre, mint ahogy a büszke Balapandita szemébe nézett és így szólt: — Hát te mért maradtál itt rajtam csúfolódni? Menj csak menj a hűtlen Balapandita után. Cinkosok vagytok és engem elárultatok. Mért volnál te szebb mint én? Te majom, te! Vajjon mért nézel itt parancsolva körül pillantásod dorongját suhogtatván mindenki felett? Hát ki itt a király: én-e vagy te?!

Akkor nekirontott a képnek és darabokra tépte.

— Óh Suryakanta, Suryakanta mi lett belőled!

A király ijedten és szégyenkezve fordult meg e sóhajtást hallván és megpillantotta Razakosát, ifjúságának társát. Akkor sírva fakadt és így szólt: — Óh Razakosa jaj nekem a hűség szekrénye eltörött és a hűtlenség szilánkjai megvéreztek engem.

— Bizony nem törött el Balapandita hűsége, uram. Erős sziklatorony az mely emlékedet őrzi. De érckapui előtted becsukódtak.

— Jaj nekem Razakosa, ha már a hűség is elhágy engem. Te is el fogsz hagyni akkor Razakosa. Miért is nem mentél mindjárt Balapandita után.

— Ő elment az eltűnt férfi után. Én itt maradtam mert a király itt maradt.

— Óh hűtlen hűség! Nincs hát szerelem, mely bujkáló lelkemet nyomon követné mint antilópot az éhes leopárd?

— Hadikocsidba két fehér lovat fogass be Suryakanta király és induljunk el együtt az erdőn keresztül és a kék tengerek határai közt addig meg se álljunk mig olyan asszonyt nem találsz kinek szerelme bujkáló lelkedet nyomon kövesse mint antilopot az éhes leopárd. Mert bizony elveszett lelked lelkét más meg nem találhatja hanem csak asszony és annak szerelme lehet megállító horgonyod.

Akkor Suryakanta két fehér lovat fogatott be hadikocsijába és mivel járatos volt a lótudományban kezébe kapta a gyeplőt. Hanem a lovak faroltak és kiléptek a hámból.

— Óh Suryakanta, Suryakanta mi lett belőled — sóhajtott fel Razakosa és kivette a gyeplőt a király kezéből.

Nemsokára az erdő illata összecsapott a fe-

jük felett mint ahogy régebbi emlékek hullámai elborítják a közéjük hullott ujat.

Már mélyen jártak az erdőben ahol a kadambafák illatától megdühödött pézsmaszarvasok túrják magukat sziromhullató jázmínbokrokon keresztül, mikor egyszer Suryakanta és Razakosa nagyon megéheztek.

— Uram — mondta akkor Razakosa — csapjuk ki a lovakat a fűre, mi is induljunk gyümölcsöt és gyökereket keresni a magunk számára. Elindultak hát a kadamba és banianfák sűrüjében. Egyszer csak Suryakanta király feje egy meleg fejhez ütődött. Ijedten ugrott hátra mert azt hitte, hogy valamely fekete párduc lógatja le magát az ágról. Akkor látta, hogy egy vezekelő brahmin csügg a fán fejjel lefelé térde hajlásával fogván az ágat, úgy vezekel.

— Ki az, aki vezeklésemet zavarja? — szólalt meg a lógó brahmin.

— Óh, szent aszkéta — felelte Suryakanta remegve, — bocsáss meg, hogy vezeklésedet zavartam. Bizonyára az istenek vezették erre utamat, hogy beléd ütődjem mint sorsom harangjába, hogy megszólalj és életem titkát előttem megnyílvánítsad.

— Mit kivánsz?

Akkor Suryakanta mélyen elpirult és dadogva mondta: — Óh szent aszkéta, mondd meg... mondd meg nekem merre találhatnék jó bethelleveleket vagy gyümölcsöt vagy gyökeret éhségem csillapítására.

— Mit kivánsz? — kérdezte ujra a brahmin hangosan.

Hanem Suryakanta még jobban elpirult és hallgatott. Akkor előlépett Razakosa és elmondván Suryakanta király történetét a kígyóval és Ganesával és Balapanditával, így szólt: — Óh szent brahmin te, aki ilyen nagy önkínzással vezekelvén bizonyára beleláttál a hármas világ titkába, mondd meg hol talál az én királyom Suryakanta olyan asszonyt kinek szerelme tettek és szavak mögé lelkének lelkébe szeret és hűsége beleharapja magát mint vadmacska a szarvas nyakába, hogy csüggjön rajta bárhova menekül?

— Jobb sarkam irányában
Hét napi járóföldre
Alakai kristálypalotában
Két váró királyleány
Kamalila és Anangaraga

— Melyik lesz Suryakanta megváltója a kettő közül?

— Hűtlen a hűség de az állandót nem kell követni.

— Homályos szavaid éjszakájának meg fogjuk várni virradatját. Csak azt mondd még meg, oh szent brahmin, hogy mi módon nyerje meg Suryakanta a királylányok szerelmét ha alakja és jelleme így elváltozott?

— Kék lótuszok csendes tavában
Suryakantát várja Suryakanta.
Csendes tóban arcát mosva
Suryakanta rejtőzzék Suryakanta mögé
Hervadó lótusz hívására
Álarc mögül tünjék el az arc.

— Homályos szavaid csukott bimbóját őrizni fogjuk míg kivirul belőlük az értelem virágja. Köszönjük jóságodat. Vezeklésed győzze le az istenek hatalmát.

Akkor Suryakanta király és az ő minisztere elindultak tovább az erdőben. De nem találtak sem bethel leveleket sem banian gyümölcsöt sem gyökeret mellyel éhségüket csillapíthatták volna. Már lábuk elpuhult és a halál sarkát

érezték fejükön mikor egy szikla mögül előlépve hirtelen megpillantottak egy gyönyörű tavat, mely úgy rejtőzött a sötét erdő mélyén mint a sötét gyűlölet fenekén a szenvedő jóság. Szent pippal fák és kék lótuszok nézték benne tükörképüket mintha ikertestvérüket néznék vágyó szeretettel és körül a parton szürke darvak ültek néma meditatioban, meg sem mozdulva a két férfi közeledtére. Mikor Suryakanta és Razakosa a csendes, lótuszvirágos tavat meglátták, éhségük és minden testi nehézségük elmult mint a szív bánata a kedves mosolyától.

Akkor Razakosa így szólt. — Oh Suryakanta király, bizonyára ez a tó az melyhez a brahmin küldött, mert a sors ízét érzem testemben. Menj egyedül és lépj egyedül partjára, hogy sorsodat belőle kihalásszad.

Akkor Suryakanta habozva és lábujjhegyen elindult a tó felé. Hanem mikor a partjához érve fölébe hajolt volna hát megpillantotta benne arcképét, mely előtt Balapandita virrasztott vala és melyet ő haragjában összetört. De íme a tóban egészen és érintetlenűl ragyogott a kép, a régi Suryakanta képe, pillantásának dorongját suhogtatván mindenki felett.

— Óh Razakosa gyere gyorsan! — kiáltott fel meglepetésében a király.

De a kiáltástól megrezzent a tó sima tükre és a kép benne összetört, mint a hold képe a vizen ha az evező beléje csap. És épen úgy annyi darabra hullt szét ismét mint a palotában mikor öklével reácsapott.

Akkor Suryakanta ijedten elhallgatott és íme lassan elsimult a víz és összeállt a kép töretlenül ragyogva mint az adamanth. Suryakanta akkor a partra guggolt hasonlóan a néma darvakhoz és csendes meditatióba merülve nézett be a vízbe. Aztán vágyva nyujtotta ki karjait és így szólt: — Óh lelkemnek lelke elhagytál engem hűtlenül a hűtlen Balapanditával. De íme lopódzva környékezed utamat mint éhes tigris az elefánt útját a bozótban. Bár ruhám lehetnél ha testem nem vagy, te szép! Bár álarcom lehetnél ha arcom nem vagy, te jó!

Ezt mondván lehajolt, hogy megmosdjék a tó vizében és két tenyere öblével a vizet merítvén kiemelte belőle régi képét és mosakodván arcára terítette mint tapadó nedves fátyolt. Azután tépett egyet a kék lótuszok közül és felállt és óvatosan lépkedve szótlanul közeledett Razakosa felé, hogy a fényes álarc le ne

csurogjon arcáról. Kezében tartotta a kék lótuszt, mint egy szent harangot.

Mikor Razakosa megpillantotta a közeledőt ujjongva felkiáltott: — Óh dicső Suryakanta, te férfitigris! — és szemeit elöntötte a köny, melynek vizében Suryakanta ujra meglátta tündöklő arcát mint a tóban.

— Most siessünk vissza kocsinkhoz, óh királyom, most vezessük fehér lovainkat Kamalila és Anangaraga palotája elé! Bizony szépséged ismét szíven fog harapni minden asszonyt mint a kobra.

És Razakosa sietve előre ment utat keresni, őt pedig követte Suryakanta király óvatosan, lassan lépkedve és szótlanul.

Már a kámforillatú hold félrehúzta az éjnek függönyét és nehéz bársonyát gyűrve ezüst ujjai között ezüst korsóiból öntözte az alakai kristálypalota tetőit. A hosszúszemű Kamalila álmában hallotta a holdvíz suhogását a tetőkön és sóhajtva megszólalt: — Óh húgom Anangaraga ébren vagy-e?

— Ébren vagyok — felelte a gyöngyvirágmosolyú Anangaraga — mert messziről közelgő hadikocsi dübörgését hallom.

Akkor a hosszúpillájú Kamalila felébredt

álmából és így szólt: — Mondtál valamit kedves Anangaraga?

— Azt mondtam messziről közelgő hadikocsi dübörgését hallom.

— Bizonyára az asszonyszelidítő Krisna isten kocsijáról álmodtál, mert tizennégy esztendős vagy és Madana suhogtatja feletted virágos nyilait. Ime én a holdvíz suhogását is hallom a tetőkön és közelgő kerekek dübörgését még sem hallom.

— Hogy álom volt-e, kedves Kamalila, azt nem tudom, de egész eddigi életemből mint álomból ébresztett fel.

Akkor Kamalila felkelt fekhelyéről és így szólt: — Gyerünk hát ki a palota tetejére kedves Anangaraga és nézzünk ki az útra.

— Akit az istenek küldenek, annak nem kell elébe menni.

— Te a mondás szavaival felelsz, kedves Anangaraga, mert fiatal vagy és még a tanítást ismered csak, a szívedet nem.

Ezt mondván az alázatos Kamalila kiment a palota tetejére. Sötét hajában csampakavirág koszorú világított mintha a csillagok tükröződése lett volna fekete tó vizében és fehér bokái tükröződtek a sötétkék kristálypadlón

mint két lidércláng. Hanem mikor kiért a palota tetejére megfogódzott az egyik faragott oszlopba nehogy a holdvíz ezüst zuhatagja elsodorja finom testét. Ott az alázatos Kamalila felemelte hosszú pilláinak függönyét és kinézett az útra.

Akkor az úton két fehér ló hozott száguldva arany hadiszekeret. A szekérben pedig két férfi állt: Razakosa a gyeplőtartó és a mozdulatlan Suryakanta kék lótusszal kezében. Mikor pedig a palota előtt porzott volna el a kocsi Suryakanta feltekintett a kristálytetőre és pillantásának horga belehullott Kamalila szemeinek sötét tavába. És ime a kocsi hirtelen megállt mintha mély árokba rekedt volna meg. Razakosa haragosan sürgette a lovakat és a fehér mének izmai feszültek, erei dagadtak, gerincük görbült mint az íj és még sem tudták elmozdítani a kocsit. Hanem Suryakanta és Kamalila szemei összefogództak mozdulatlanul.

Akkor Kamalila leeresztette pilláinak hosszu függönyét és íme a szekér mint eleresztett parittya köve zuhant előre, hogy a lovak térdre buktak és Razakosa a gyeplőtartó kiesett a kocsiból. De Suryakanta király kiugrott belőle és futván futott fel a kék kristálylépcsőkön.

Akkor Kamalila illendően menekült a közeledő férfi elől de úgy, hogy az láthassa útját és követhesse a belső szobáig. Ott megállt és szembefordulván vele remegve megszólalt: – Óh idegen ki vagy te? Melled ékszerei és homlokod fénye királynak mondanak.

— Suryakanta vagyok Kandrapura királya. — Akkor Kamalila sötétfürtű fejét alázatosan lehajtotta mondván: — Óh Suryakanta mit kivánsz tőlem? Szemed éles karmaival lecsaptál rám mint sólyom a gyenge kokilamadárra. Ime itt vagyok és nem védekezem. Mit kivánsz tőlem te férfitigris?

— Szeress és kövess.

— Szeretlek és követlek Suryakanta.

Akkor a király kitárta két karját és felkiáltott: — Óh alázat virága te, a női szüzesség tüzének illatos füstje, mondd meg neved, hogy lelkemre égessem mint ahogy a mezei gazda csatangoló lovának tomporába égeti nevét.

— Kamalila az én nevem és szolgálód vagyok.

— Feleségem vagy és velem jössz.

— Mit vigyek magammal, uram?

— Emlékeidet kiséretül és ruházatul a világtájakat.

— Engedd meg uram Suryakanta király, hogy elbúcsúzzam kedves húgomtól Anangaragától.

Ezt mondván Kamalila odalépett ifjú húgához, aki aranyszövésű szőnyegen ülve szeme szögletéből nézte némán mosolyogva Suryakantát. Ő hozzá lépett Kamalila és sírva elbúcsúzott tőle.

Akkor Suryakanta szívén a csudálkozás villáma futott keresztül: — Bizony azt hittem — mondotta, — hogy Laksmi mosolygó szobra ül ott az aranyszövésű szőnyegen, mint ahogy arany lótuszon ülve emelkedett ki a tenger vizéből. Bizony szavammal el nem érhetőnek hittelek, mint az Isteneket.

Akkor Anangaraga szeme szögletéből mosolygott a királyra, mint aki a szenvedések egész útját látva annak már végére néz.

— Az emberek messzebb vannak mint az Istenek — mondotta mosolyogva.

— Isten veled Anangaraga — búcsuzott tőle Suryakanta, gondolatával meg nem történt dolgok emlékeit keresve előbbi életekben.

— Bizony, ha Laksmi szobrának véltél — felelte a gyöngyvirágmosolyú, az eljövendő fájdalmakért megbocsájtó ember hangjának lágyságával, — akkor szerelmi ajándékomért, ajándék jár nekem.

— Valóban elviszem tőled nővéredet — felelte Suryakanta — Ezt a kék lótuszt adom hát helyette emlékül neked.

— A mondás is mondja, hogy fehér napernyő, szép ló, hím elefánt bőven jut ha kegyes kedvében van a király.

— Igy tréfálsz-e kedves Anangaraga mikor nővéred sírva búcsuzik.

— A mondás mondja, hogy szomorú az út és derült a cél.

Akkor Kamalila alázatos fejhajtással Suryakanta elé lépett mondván: — Mehetünk uram ha parancsolod.

És elindultak ketten a sötétkék kristálylépcsőkön és Suryakanta vállán keresztül visszanézett és látta, hogy az ifjú Anangaraga a vállán keresztül utánuk néz aggódó mosollyal mint az anya járni tanuló gyermekei után.

Mikor leértek az útra Suryakanta így szólt Razakosához aki a fehér lovak mellett állt az út porában: — Óh ifjuságomnak társa ime lásd ez Kamalila akihez engem a brahmin, sorsom harangja küldött.

Razakosa homlokával az út porát érintette és így felelt: — Üdvözlégy uramnak nője. A szenvedés fekete elefántjának talpai szépsége-

det szét ne gázolják sem a keserű megbánás szenyes nyomát lelkedben ne hagyják.

E szókat hallván Suryakanta haragosan felkiáltott: — Vajjon mért beszélsz feleségemnek a szenvedés fekete elefántjairól. Ijeszteni akarod talán avval, hogy nem mindíg fog oly szépnek látni mint amilyennek a palota kristálytetőjéről látott? Nem vagyok-e én Suryakanta, kemény és mozdíthatatlan mint a Himalája sziklája? Maradj te csak magadnak kocsiddal és fehér lovaiddal. Ne kövess bennünket és ijesztő kígyóként Kamalila lelkének síma füvét ne borzold.

Akkor Suryakanta kézenfogta a hosszúszeműt és elindult vele az erdőbe. Már a nyugvó hold mint fehér elefántcsont levél hullott le az éjszaka fájáról, mikor megállt egy jázmin lugas előtt mondván: — Itt fogunk meghálni és feleségemmé teszlek a Gandherva szertartás szerint.

Hanem mikor megpillantotta a fekvő Kamalila tündöklő szépségét akinek hószín bőrét az apró levelek remegő árnyékfoltjai a párducéhoz tették hasonlóvá, akkor félelem szállt Suryakanta bizonytalan szivébe és így szólt: Bizony szépséged nem olyan alázatos mint szavaid hanem

perzsel mint a harci fáklya. Vajjon hű maradsz-e hozzám mindig és kitartasz-e mellettem bármi sors érjen?

— Óh Suryakanta — felelte sóhajtva a hosszúszemű — a hűséget mint nehéz terhet hurcolta mostanig magányos szivem. Most csak átnyujtom neked mint rég készített drága koronát.

— De ha én elváltoznék, amitől Razakosa is fél? Ha csatából tört karokkal és bezúzott arccal térnék vissza hozzád? Vagy ha valamely isten idegen testbe bűvölne?

— Árnyékod vagyok Suryakanta és változásoddal változom.

— De ha én most mindjárt megváltoznék Kamalila? Ha most próbára tennélek és tréfából kicsit megváltoznék? Most rögtön?

Ezt mondta Suryakanta és szivében gyanakvó félelem és sötét vágy füstölögtek és arcán viszketett a tóból merített régi arc. Akkor felemelte kezét és vakarta az arcát és a tóból merített kép lecsurgott róla mint a színes verejték. Kamalila ijedten ugrott fel jázmin fekhelyéről és felkiáltott: — Óh Suryakanta mi lett belőled!

— Mi lett belőlem? Ugyan mi?! — Kérdezte Suryakanta hunyorgató szemeiből a düh

nyálát köpködve — Mondjad meg hát mi lett belőlem? Ugyan mi?!

— Szeretlek — felelte Kamalila.

— Hazudsz! Hogy is szerethetnél ha megváltoztam? Mért sütöd le hosszú szemeidet azon gondolkodol hogyan hagyjál el?

Ezt mondván Suryakanta arcul ütötte Kamalilát.

— Szeretlek — felelte a nehézpillájú.

— Hazudsz! Mert ha előbb talán még szerettél is, most bizonyára gyülölsz mert arcul ütöttelek. Gyülölsz és el fogsz hagyni engem.

Ezt mondván Suryakanta letépte Kamalila fejéről a csampaka virág koszorút és egy letört tüskés ággal verte hószínű vállait melyek mint a Himalaya lejtői ragyogtak előtte.

— Szeretlek — felelte csendesen sírva a nehézpillájú. Akkor Suryakanta eldobta a tüskés ágat melyen vércseppek csüngtek mint a kecskerágó piros bogyói ősszel és elhuzódva Kamalilától így szólt.

— Talán az elébb még szerettél bár arcul ütöttelek. De én nagy hűségedet tüskés ággal köszöntem neked. Ezért most bizonyosan utálsz és gyülölsz és el akarsz hagyni. Hát csak

menj is, nem kellesz ! Visszaviszlek az alakai kristálypalotába.

Ezt mondván Kamalilát hajánál fogva viszszahurcolta az útra ahol Razakosa az arany hadikocsiban ülve fejét térdére hajtotta és aludt.

— Hej Razakosa ébredj — kiáltotta Suryakanta. — Ime itt hozom a hűtlen Kamalilát !

Akkor Razakosa álomtól tágult szemekkel lenézvén a kocsiról halkan megszólalt mint aki fél hogy vélt álmából önmagát felébreszti : Óh bár ne volnék még ébren és várna rám második ébredés !

— Mért szeretnéd álomnak hinni amit látsz ? — kérdezte Suryakanta és hunyorgó szemei a gyűlölet nyálát köpködték. — És mért nézed folyton Kamalila vérző vállait ? Mért ? !

Akkor Razakosa leszállt a kocsiról és egyenesen szemébe nézett urának és így felelt : — Te vagy a király !

— Te is meggyűlöltél Kamalila vérző vállaiért és te is el akarsz engem hagyni ? ! Áruló !

Ezt mondván öklével Razakosa arcába vágott.

— Te vagy a király — szólt Razakosa mozdulatlan szemmel melyben a kitépett gyűlölet férfikínja vérzett.

— Vajjon szerethetsz-e ha hűségedért megütöttelek? Öklöm mely arcodba csapott bizonyára hűségedet is összetörte. Óh jaj nekem mert ime mindenki elhagy engem!

Eztmondván Suryakanta kezeit arca elé csapta és sírva elrohant az erdőbe, egyedül. A harmatos ágak összecsukódtak mögötte mint a tenger elsímuló hullámai.

Akkor Razakosa és Kamalila némán álltak az út porában és nem néztek egymásra. Végre Kamalila megszólalt: — Ő a király — mondta csendesen.

— Te szereted őt. — Felelte csendesen Razakosa.

És akkor elindultak ők ketten az erdőbe, hogy Suryakantát megkeressék. Hét nap és hét éjjel járták az őserdőt kiáltván: „Suryakanta király hol vagy?!" — De nem felelt senki hanem tarka papagályok százezrei rebbentek fel mint rikoltó szines felhők vakítván kereső szemüket. Egyszer Kamalila megpillantott valamiféle embert aki egy fa alatt ült és bethelleveleket rágott. Az az ember olyan kövér volt mint a zibeth-macska ősszel ha a parti békákon gömbölyűre hizlalta magát.

— Óh Razakosa — szólalt meg akkor a

hosszúszemű — egy ember ül ott a fa alatt és bethelt rág.

— A királyi ékszerek csillognak mellén, — felelte halkan Razakosa.

És odamentek ők ketten a fa alá és így szóltak: — Hogy vagy mi urunk Suryakanta király? Kivánsz-e valamit, hogy szolgáid teljesítsék kivánságodat?

Suryakanta nem felelt hanem kiköpte a bethelt szájából aztán felállt és útnak eredt; őt pedig követte Kamalila és Razakosa ifjúságának társa. Így mentek az erdőn hanem Suryakanta meg sem szólalt csak leselkedő szemmel az őrültek módjára kerülgette őket. Egy éjjel mikor Razakosa és Kamalila aludtak leszedte róluk takaró ruhájukat és megszökött. Reggelre kelve Razakosa és Kamalila szégyenkezve látták Suryakanta tettét és szemeiket lesütve sokáig hallgattak. Végre megszólalt a hosszúszemű:

— Ő a király — mondta.

— Te szereted őt — felelte Razakosa.

És elindultak az őserdőben Suryakantát keresni. Hanem az esős időszak közeledett. A viharok istene jött dörgő dobokkal és a szelek kürtjeivel. Az esőcseppek csörögtek a vastag pálmaleveleken mint kövön az ezüstpénzek,

melyeket az átvonuló király a szegényeknek szórat. És félelmükben dühöngő vad elefántcsordák bömbölve süppedtek el a felázott ingoványba, melyből összebogozott ormányaik nyúltak csak ki mint vonagló kígyók. Razakosa és Kamalila pedig fáztak mert nem volt takaró ruhájuk.

Egyszer megszólalt a hosszúszemű, mondván: — Óh Razakosa egy szőrös arcu állat mászik amott és nem tudni medve-e vagy majom? — A királyi ékszerek lógnak le nyakáról mint a kolonc.

Akkor ők ketten odamentek a szőrös arcu állathoz és így szóltak. — Hogy vagy mi urunk Suryakanta király? Kivánsz-e valamit, hogy szolgáid teljesítsék kivánságod.

Az elváltozott Suryakanta azonban nem felelt hanem szőrös fejét földnek csüggesztvén kullogott tovább. Őt pedig követte Kamalila és Razakosa, ifjuságának társa.

Igy mentek az erdőn. És egyszer csak megkondult egy mély hang a fejük felett: — Suryakanta! —

Hát ime a brahmin volt az aki fejjel lefelé csüggött a fáról térde hajlásával fogván az ágat. Akkor az elváltozott Suryakanta mordulva

megszólalt: — Óh fáról lecsüggő sorsom harangja! — és leheveredett alája orrát betúrván a moha közé.

Mikor Razakosa megpillantotta a lógó brahmint alája lépett és így szólt: — Óh szent aszkéta aki ily nagy önkínzással bizonyára megfogtad az istenek kegyelmét mint a kócsagnőstény a halat, szólalj meg még egyszer Suryakanta sorsát világítván. Mert ime Suryakanta szavaid szerint cselekedett midőn feleséget hozott az alakai kristálypalotából, a női szüzesség tüzének illatos füstjét, kinek hűsége ugy csügg rajta mint antilop nyakán a vadmacska és íme mégis változnak Suryakanta változásai és gyökeréről tépett lelkének nincsen horgonya.

— Hűtlen a hűség. — Szólt a lógó brahmin.

— Óh szent aszkéta, szavaidnak csukott bimbójából még nem virult ki az értelem virága.

— Hűtlen Kamalila. — Szólt a lógó brahmin.

— De hiszen négyszer változott Suryakanta és négyszer követte szerelmével Kamalila.

— Négyszer volt hűtlen Kamalila.

Akkor Razakosa ég felé emelte karját és jajdulva felkiáltott: — Óh jaj hajnalodik már rejtett szavaidnak sötétje! De szólj, óh szent aszkéta ha nem segített Suryakantán Balapandita ma-

radó hűsége sem Kamalila követő hűsége, van-e még a kék tengerek határai között harmadik fajtája az asszonyszerelemnek mely Suryakanta lelkének megállító horgonya lehetne?

— Hűtlen a hűség de az állandót nem kell követni.

— Mi tevők legyünk?

— Hagyjátok sorsával egyedül.

Akkor Razakosa megfogta a hosszúszemű Kamalila kezét és így szólt a földön heverő Suryakantához.

— Isten veled óh Suryakanta király. Magadra hagylak, hogy szemérmes sorsodat el ne riasszam. Kamalilát elviszem a kandrapurai malachit-palotába és elrejtem háremed függönyei mögé én pedig leülök a legalsó lépcsőfokra és ültő helyemből el sem mozdulok míg téged az uton arra jönni nem látlak.

Akkor Kamalila fejét lehajtotta mint az alázat hervadó virágja és így szólt: — Isten veled Suryakanta. Köszönöm, hogy teljesítetted rajtam amit az istenek számomra rendeltek.

Így szóltak ők, Razakosa és Kamalila és elindultak együtt az erdőben a kandrapurai malachit-palota felé. Hanem az elváltozott Suryakanta fekve maradt a lógó brahmin feje alatt mint

az alvó kutya gazdája küszöbén. Akkor kondulva megszólalt felette a lógó brahmin szava:

— Suryakanta!

Suryakanta szőrös arcát felemelvén talpai közül felnézett és könnyes szemei olyanok voltak mint a lélek két halálos sebe. És földöntúli énekben szólt a brahmin szava:

— Kék lótuszok csendes tavában
Suryakantát várja Suryakanta
Csendes tóban arcát mosva
Suryakanta rejtőzzék Suryakanta mögé
Hervadó lótusz hívására
Álarc mögül tűnjék el az arc.

Ezt az éneket hallván Suryakanta feltápászkodott és mintha élete irányát megfordítva emlékeinek utján indult volna visszafelé, ugy indult el lassu medvecammogással az erdőn, ismeretlenül ismerős utakon. Így ment az erdőn és egyszer egy szikla mögül kilépve hirtelen megpillantott egy gyönyörű tavat, mely úgy rejtőzött a sötét erdő mélyén, mint a sötét gyűlölet fenekén a csendes jóság. Szent pippal fák és kék lótuszok nézték benne tükörképüket mintha ikertestvérüket néznék vágyó szeretet-

tel és körül a parton szürke darvak ültek néma meditatióban meg sem mozdulva Suryakanta közeledtére. Hanem mikor Suryakanta a tó partjához érve a víz fölé hajolt, megpillantotta benne az ő arcképét mely előtt Balapandita virrasztott vala, melyet ő haragjában összetört, melyet ő a tóból két tenyerével kimerített arcára terítvén mint tapadó fátyolt és melyet ő arcáról ujra levakart, hogy lecsurgott róla, mint színes verejték. De íme a tóban egészen és érintetlenül ragyogott a kép mint az adamanth, pillantásának dorongját suhogtatván mindenki felett.

Akkor Suryakanta leült a partra hasonlóan a néma darvakhoz és csendes meditatióba merülve nézett be a vízbe. Aztán vágyva nyujtotta ki két körmös tenyerét és így szólt: — Óh lelkemnek lelke elhagytál engem hűtlenül a hűtlen Balapanditával és én magam elhagytalak téged hűtlenül a hű Kamalilával. De íme lopódzva környékezed utamat mint az éhes tigris az elefánt útját a bozótban. Bár ruhám lehetnél ha testem nem vagy, te szép! Bár álarcom lehetnél ha arcom nem vagy, te jó!

Ezt mondván lehajolt, hogy megmosdjék a tó vizében és két körmös tenyere öblével a

vizet merítvén kiemelte belőle régi képét és mosakodván arcára terítette mint nedves fátyolt. És ime felegyenesedvén termete egyenes volt és karcsu mint a forró szökőkút sugara. Mikor pedig ujra beletekintett a tóba abban tükörképének tükörképét látta testi súly nélkül való tisztaságban ragyogni mint az álomban álmodott álom álmát. És akkor így szólt:

— Jobb az álom állandósága nekem a valóság változásainál és inkább maradok itt örökre mozdulatlanul volt lelkem tükörképének tükröződéseként, minthogy ocsmány inkarnatiókon keresztül hömpölyögjek mint a bűzös dögökön keresztül szivárgó esővíz.

Ezt mondván Suryakanta mozdulatlanul maradt állóhelyében mint önmagának szobra és a napok multak és világos két-hetek váltakoztak sötét két-hetekkel felette.

Hanem az alakai kristálypalotában a gyöngyvirág-mosolyú Anangaraga ült egyedül aranyszövésű szőnyegen, mint Laksmi maga, amint arany lótuszon ülve épen kiemelkedik a tenger hullámaiból. Előtte állt kék kristálykehelyben a kék lótusz, melyet Suryakantától kapott Kamaliláért és hervadt. Hervadt a kék lótusz és könnyű szirmai lágyan leválva hangtalanul

hulltak az aranyszőnyegre, mint ahogy az emlékezet edényéből hullanak ki hangtalanul és észrevétlenül régi emlékek. De a könnyű szirmok lágy hullásától megkondult a világ mintha pörölyütések zuhannának óriás harangra és Suryakanta a csendes tó partján állva meghallotta a hervadó lótusz szirmainak hullását. Meghallotta és a kondulásukra visszakondult az ő szíve és fájt. És mint aki álmában felkel ágyáról és csukott szemmel biztosan jár háza párkányán, ugy indult el Suryakanta király a nagy kongás irányában.

Már a kámforillatú hold félrehúzta az éjnek függönyét és nehéz bársonyát gyűrve ezüst ujjai között ezüst korsóiból öntözte az alakai kristálypalota tetőit. A gyöngyvirágmosolyú Anangaraga akkor beszólította szolgáló lányait és így szólt: — Hozzatok kámforkenőcsöt és szantálvizet és testemet megmossátok vele, hogy fehéren ragyogjon mint a halcímerű szerelemisten dicsősége. Kollyriumot hozzatok szemeim számára és vörös asoka-virágból készült festéket, hogy két talpamat pirosítsam. Tüzes opál köveket és sápadt holdkövet akasszatok ruhámra és fejemre tűzzetek arany tiarát.

Akkor a szolgálólányok egymásra mosolyogva teljesítették a parancsot és lopva kilestek az ablakokon, hogy meglássák úrnőjük kinek fogadására készül. De az ifju Anangaraga nem mozdult helyéből sem az ablakon ki nem nézett hanem mozdulatlan szemmel a hervadó kék lótuszt nézte melyen már csak egy utolsó szirom csüngött és száráról leválni készült. Mikor pedig az utolsó szirom lehullott az arany szőnyegre hangtalan lágy eséssel, ő arcát mosolyogva az ajtó felé fordította, melynek holdfényes nyílásában, mint ezüst lapon fekete rajz, Suryakanta király karcsú alakja jelent meg. Akkor a gyöngyvirágmosolyú felkelt a szőnyegről és Suryakanta elé lépve a vendégfogadó köszöntéssel köszöntötte így: — Lépj be házamba Suryakanta. Fürödj meg és egyél.

De Suryakanta meglátván az ifjú Anangaraga finom testét, melyet a fátylain átsütő hold úgy vett körül mint rózsaszín lángot az illatos füst, a csodálkozás villáma futott szívén keresztül és mozdulatlanul állva maradt.

— Óh ifjú Anangaraga — mondta — Himalaya leánya, emlékeztél reám és nevemet nem feledted?

Anangaraga szeme szögletéből mosolygott

Suryakantára, mint az aszkéta aki szenvedő vezekléssel már az Istenek elé fárasztotta magát és így szólt: — Hárman vannak a nagy bánatok: Uton lenni az esős évszak idején, szegénynek lenni a fiatalság idején és távolból emlékezni az első szerelem idején.

— Vártál?

— Ha az ember vár akkor a fiatalság napjai elmennek mint a bajadér gonosz vendégei akik sorra ölelik, semmit sem fizetnek és soha vissza nem térnek.

— Én kerestelek.

Anangaraga mosolyogva csóválta fejét és így szólt: — A mondás is mondja, hogy királyok asszonyok és folyóindák abba fogódznak aki a közelben van.

— Óh Anangaraga fehér arcod úgy világít rám hajad sötétjéből mint a hold képe az éjszakai tóból. De te a mondás szavaival felelsz szívem szavaira és szíved szándékát nem értem.

Anangaraga szeme szögletéből mosolygott Suryakantára, mint az anya gyermekére akit ajándékkal meglepni készül és így szólt: — Ötféle halott van az élők között: a szegény, a beteg, az idegenben élő, a mindig szolgáló és az aki a szavak értelmét nem érti.

— Anangaraga!

— Suryakanta?

Akkor Suryakanta előre lépett és megfogván Anangaraga kezecsuklóját így szólt: — Szeretsz?!

— Látlak. — Felelte mosolyogva ő és Suryakanta szemébe nézett egyenes, csendes, erős nézéssel mint szélcsendben a délutáni napfény.

Akkor Suryakanta mellében mint naptól forró nagy rózsa bomlott ki a lélek a férfi biztonság érzésében és ő jókedvűen nevetett.

Hanem akkor Anangaraga ifjú szemeit elöntötte a könny: — Bizony — mondta szomoruan — puszta érintésével öl az elefánt, puszta megszagolással a kígyó és puszta nevetéssel öl a király.

— Feleségem vagy Anangaraga és velem jösz.

— Mit vigyek magammal uram?

— Emlékeidet kiséretül és öltöző ruhának a világtájakat.

Ezt mondván kézenfogta a gyöngyvirágmosolyú, ifjú Anangaragát és levezette az alakai palota sötétkék kristálylépcsőin melyekben kis vörös talpai tükröződtek mint a búcsúzás kínjától fakadt véres sebek. Aztán belép-

tek az erdőbe és a harmatos ágak összecsukódtak fejük felett.

Már a nyugvó hold mint fehér elefántcsontlevél hullott le az éjszaka fájáról mikor Suryakanta megállt egy jázminlugas előtt mondván:

— Itt fogunk meghálni és feleségemmé teszlek a Gandherva szertartás szerint.

— Feleséged voltam már előbbi életeimben és édes vagy nekem uram mint a szép emlékezés.

— Hű maradsz-e hozzám?

— Hűtlen a hűség de az állandót nem kell követni.

— És ha megváltozom?

Ezt hallván Anangaraga kacagott és gyöngyvirág hullott szájából nevetvén: — Suryakanta nem változik. Mert Suryakanta olyan a férfiak közt mint a kövek közt az adamanth: tündöklő, tiszta és kemény. Lelkének virága előbbi életekben gyökeredzik és sem változni sem mozdulni nem tud.

Akkor Suryakanta lehajolt Anangaraga fölé kinek fehér bőre ugy csillogott mintha az összetört hold szilánkjai hullottak volna a lugas jázmintetőjén keresztül és feleségévé tette a Gandherva szokás szerint. Reggelre kelvén pedig

elindult feleségével az erdő útjain és várta, hogy milyen változás fogja próbára tenni Anangaraga szerelmének hatalmát.

De Suryakanta nem változott többé.

— Óh Anangaraga, születésemnek gyümölcse — mondta akkor a király — mi módon tudta a te szerelmed lelkemnek lelkét inkább megtalálni mint Kamaliláé?

Anangaraga gyermeki csodálkozással nézett Suryakantára és így felelt: — Én nem találtam meg lelkedet uram, mert nem is kerestem. Születésem előtt már előbbi életekben lelked gyökere köré fonódott szerelmem és ott van az ő lakása. De ki keresi vajjon házát melyben lakik?

Igy beszéltek és tovább mentek az erdőn, mintha életük irányát megfordítva emlékeiknek utján mentek volna visszafelé ismeretlenül ismerős utakon. Egyszer egy szikla mögül előlépve megpillantották a kék lótuszos tavat.

— Ime ebből a tóból merítettem ki önmagamat kétszer és téptem a lótuszt melynek sziromhullása hozzád hívott Anangaraga.

Alig mondotta ki Suryakanta e szavakat a mozdulatlan meditatióban ülő darvak felemelkedtek a levegőbe és szürke felhővé go-

molyodva elszálltak énekelvén: — Suryakanta hazatért.

Alig tűnt el a szürke felhő, a kék lótuszok mint nagy vizilepkék felszálltak a tóról és kék felhővé gomolyodva elrepültek énekelvén: — Anangaraga hazatért.

Aztán tovább mentek az erdőn és egyszer egy konduló hang szólal meg a fejük felett:

— Suryakanta!

Suryakanta azt hitte, hogy a lógó brahminhoz értek és feltekintett a fára és ime nagy fekete kígyó lógott fejjel lefelé gyűrűs farkát csavarván az ág körül.

— Óh Suryakanta, én vagyok az a kígyó akit hallgatásoddal megöltél. Sakana vagyok a Nagak királya aki vezeklő brahmin képében kivezettelek az ingoványból melybe miattam kerültél. Ime visszatértél önmagadhoz és most visszatérhetsz házad népéhez.

— Jöjj velem Sakana és légy vendégem — szólt Suryakanta és feltartotta karját melyre a fekete kígyó rácsavarodott mint eleven karperec.

Igy indultak most hárman át az erdőn Kandrapura városa felé. Amikor pedig a város kapuja elé értek oly nagy csengés-bongás fogadta őket mintha valami ezüst tengeren harsogna

vihar és olvadt ezüstből való hullámok törnének szét ércsziklákon, mert hétezer brahmin jött harangozva Suryakanta elé. Mikor pedig a királyi palota elé értek oly nagy csend fogadta őket mint Karala sírkertjében éjfél idején. A malachit lépcsők szobrait belepte a por és a madarak szenynye és vállukon és fejükön vad papagályok ültek. Hanem mikor Suryakanta átlépte a kapu küszöbét az egyik szoborról rikoltva rebbentek fel a papagályok. Mert az a szobor megmozdult és felállt és Suryakantához közeledett. Mert Razakosa volt az aki a lépcsőn ült vala a szobrok között a király hazajöttét várva és fejét és vállát belepte a por és a madarak szennye. Razakosa pedig Suryakanta elé lépett és homlokával megérintve az út porát felzokogott:

— A király hazatért.

(1913)

MOSOLYGÓ TÜNDÉR ILONA MESÉJE

HAJÓS EDITHNEK MESÉLTEM

EGYSZER GUIDOBALDO gróf, mikor egyedül vadászott volna kitévedt az erdőből a Duna partjához. Hanem ott az ő hódas fekete lova csak meghorkant és megállott. Annak a lónak neve Aldazar volt és Guidobaldo a saracénoktól hódította karddal.

— Itten társz rám Aldazar — mondotta neki Guidobaldo.

Aztán leugrott és tölgyfagerelyét jobb kezébe szorítván előre lopódzkodott. Hanem amint kiért a sűrűből, meglátta a kék Duna vizét és egy szépséges fehér leányt, amint fürdőzött.

— Ezt nem anya szülte — gondolta magában Guidobaldo — mert hogy ilyen szépet még nem látott. És amint körültekintett, meg is pillantotta a fehér hattyúruhát a parton. Guido-

baldo odaugrott és rálépett. A lány is akkor észrevette és kiáltva igyekezett a partra:

— Add vissza a hattyúruhámat — mondotta kérve.

— Nem adom vissza — felelte Guidobaldo. — Mondd meg a nevedet, szépséges tündérlány, mert most már az enyém leszel.

— Tündér Ilona az én nevem — felelte a lány.

Akkor Guidobaldo ölbe kapta és vitte. Hanem a Tündér Ilona nem jajgatott és nem sírt, de csendesen nézett a lovag szemébe és mosolygott vala. Guidobaldo nézte, hogy Tündér Ilona mosolyog és azt gondolta, elolvadt az ő melle a páncél alatt, mintha csak forró bor volna vaskehelyben.

— Hej Aldazar — kiáltott Guidobaldo — nem vittünk még ilyen zsákmányt. Hát téged milyen téli csoda vert, hogy fehér lettél, amíg odajártam?

Aldazar visszanyerített és megrázta sörényét, fehér felhőt vervén vadalmavirágból, mely behullatta, hogy a fiatal ágakat tépdeste. Mert virágzó tavasz volt épen akkor.

Hát fölültek. Guidobaldo gerelyre tűzte a hattyúruhát és Aldazar még egy nagy virágos ágat tépett magának az útra.

Mikor meglátta őket az őr a toronyablakból, azt mondta:

— Fekete lovon ment el Guidobaldo gróf, fekete páncélban és fekete tekintettel. Ime fehér lovon tér meg, fehér lobogóval és páncélját is fehérség övezi. Mire véljem?

Mikor Guidobaldo belovagolt a vára udvarára, azt mondta a toronyőrnek:

— Most már ereszd le a csapóhidat toronyőr és a kapu is maradjon tárva. Békesség legyen most már a környéknek és minden utasoknak.

Hát boldogságban, szerelemben éltek, éldegéltek Guidobaldo gróf és Tündér Ilona. De attól fogva boldogabb volt mindenki is a várban. Guidobaldo anyja elfelejtette, hogy öreg és beteg, Guidobaldo két árvája elfelejtette, hogy meghalt édesanyjuk és minden szolga elfelejtette az ő szolgaságát, mert mosolyogva járt közöttük Tündér Ilona és mindenek meleg örömet éreztek szivükben, merthogy urnőjüktől is távol maradt a bánat. Hanem ez azért volt, mert a tündérek nem tudnak sírni.

Történt azonban, hogy Guidobaldo anyja meghalt. — Nagy lett a szomorúság, mert mindenki is az öreg asszonyt nagyon szerette. Nagy siránkozás közben tették sírba. De mikor a gödör körül állnának egyszer csak azt mondja haraggal a Guidobaldo első kapitánya:

— Mégis nincsen szíve Tündér Ilonának, hogy most is mosolyog.

Azt felelte akkor Guidobaldo gróf:

— Fogjátok meg a kapitányt és vessétek a legmélyebb tömlöczbe. Mitévő lennék én ha még ő is sírna, az egyetlen fényesség is elromlana? Óh százszor áldott az ő sebezhetetlen tündérszíve.

Hanem a várnép fele nem szerette többé mosolygó Tündér Ilonát. De Guidobaldo gróf még százszor jobban szerette és még nagyobb szerelemben éltek, éldegéltek attól fogva.

Történt azonban, hogy betegség ütött ki és Guidobaldo két árvája egy éjszaka meghalt mind a kettő. Hát a sírás-rívás majd fölvetette a várat. A gróf is Tündér Ilona térdére fektette a fejét, hangosan zokogván és önön húsát tépte kínjában.

Hanem mikor a gödör körül állnának, egyszer csak azt mondja haraggal Guidobaldo második kapitánya:

— Itt temetjük a két édes árvát. Velük játszadozott mindig Tündér Ilona. Térdén ébresztette, keblén altatgatta. Értük az ő ura önön húsát megtépte kínjában. Mégis gonosz a szíve Tündér Ilonának, hogy most is mosolyog.

Akkor kardot rántott Guidobaldo gróf és a második kapitányt ott levágta.

Mindenki haraggal fordult el, de a gróf magához ölelte Tündér Ilonát és sírván mondta:

— Mosolyogj, mosolyogj egyetlen sugaram, mert megszakad a szívem, ha te is elborulsz!

Attól fogva mindenki gyűlölte már Tündér Ilonát, de Guidobaldo még százszor jobb szerette és még százszor nagyobb szerelemben éltek, éldegéltek attól fogva.

Történt azonban, hogy egy szerelmes éjszakán azt mondta Guidobaldo Tündér Ilonának:

— Óh én mosolygó szerelmem. Ha te elhagynál halálra válnék.

Aztán elgondolkodott és később azt kérdezte:

— Vajjon mosolyognál-e, ha én téged elhagynálak?

— Nem tudok sírni, Guidobaldo — felelte Tündér Ilona.

Erre Guidobaldo az ajkába harapott aztán leszállt a nyoszojáról és búcsú nélkül kiment Tündér Ilona szobájából. Hanem másnap reggel az ajtónál kopogott. Csak halkan kopogott és halkan nyitott be és szíve tele volt szégyennel és aggodalommal, hogy Tündér Ilonát nagyon megbántotta. De Tündér Ilona kitárta

két liliomkarját és még sokkalta ragyogóbban mosolygott rá, mint azelőtt. Mikor is ezt gróf Guidobaldo meglátta, hogy sokkalta ragyogóbban mosolyog rá mint azelőtt, egy szót sem szólt hanem sarkonfordult és kiment a szobából. Hanem estére kelve, fölparancsolta a második kapitány maradott özvegyét. Hangosan mulatott vele, hogy hallassék Tündér Ilona szobájában és magához vette éjszakára. Hanem reggelre kelve szöges korbáccsal verte ki a palotából a második kapitány maradott özvegyét. Aztán Tündér Ilona ajtajához ment és sokáig állt ott és kopogni nem mert rajta. Hanem Tündér Ilona elébe jött és kinyitotta az ajtót. Kinyitotta az ajtót, kitárta liliom karját és még sokkalta ragyogóbban mosolyog rá, mint azelőtt. Mikor is ezt gróf Guidobaldo meglátta, hogy sokkalta ragyogóbban mosolyog rá, mint azelőtt, az öklére csavarta Tündér Ilona aranyhaját és őt lerántotta a földre.

— Csak nem sírsz? Nem sírsz? Még se sírsz? Akarom, fájjon! Akarom, jajgass! sírj hát, sírj! — és ütötte, rúgta Tündér Ilonát, hogy habtestéből kiserkedt a vér. De Tündér Ilona csak egyre halványodott, ragyogó kék szeme elfakult, de egy csepp nem sok, annyi könny nem hullott belőle.

— Nem tudok sírni Guidobaldo — mondotta csendesen.

Akkor gróf Guidobaldo letépte róla a ruhát és hajánál fogvást kivonszolván a palotából, régi hattyúruháját utánadobta.

Tündér Ilona pedig elvánszorgott az istállóba, ahol Aldazar volt bekötve és véres sebes testét befektette az ő jászolába. A hódos fekete paripa hizelegve és szomorun nyihogott rá és véres sebeit puha nyelvével nyaldosta, hogy estig be is heggedtek. Akkor kikelt a jászolból.

Másnap reggel Guidobaldo kilépne a palotából, hát a küszöbön fekszik Tündér Ilona, fehér hattyúruhája a feje alatt, úgy alszik. Akkor gróf Guidobaldo arcát elöntötte a meleg könny. Csak nézte Tündér Ilonát, hogy alszik és szólni nem mert, mozdulni se. Hát fölébredt Tündér Ilona és fölnézett a grófra. Még kék szeme is halvány volt, de vértelen ajkán szép, édes mosoly ragyogott Guidobaldo felé. Akkor gróf Guidobaldo lerúgta a küszöbről.

— Menj el a váramtól, mert boszorkányfaj vagy és nem tudlak megölni! —

És gróf Guidobaldo ráuszította a kutyáit. Hanem az ebek behúzták farkukat és hason csúsztak Tündér Ilonához. Akkor a gróf rá-

uszította szolgáit és azok kiűzték a mezőre, mert mindenki gyűlölte már Tündér Ilonát.

Gróf Guidobaldo kiállt a toronyba és onnan nézte, hogy Tündér Ilona hattyú képében a levegőbe emelkedik. A levegőbe emelkedett de nem szállt el, hanem a vár fölött kerengett lassú röpüléssel. Akkor Guidobaldo fogta íjját és minden erejével a hattyúra lőtt. De a nyíl nem vitt odáig, hanem ragyogó ívben hajolt el alatta.

Akkor a hattyú hirtelen lecsapott elébe a nyílnak és mellel fogadta.

Aztán lassan a hattyú felemelkedett és nyugatnak szállt. Nyugatnak szállt, mellében a nyíllal és dalolni kezdett. Hanem a világ minden könnye csak esővíz, annyi szomoruság volt abban az énekben.

Akkor Guidobaldo gróf azt mondta a toronyőrnek:

— Most már csukd be a láncos kapukat toronyőr és húzd fel a csapóhidat.

(1909)

MUZSIKUS MESE
STEFA CALVAS DLUGOSZOVSKÁNAK
MESÉLTEM

HOL VOLT, HOL nem volt . . . Volt egyszer egy nagy város. Széles kék folyó partján feküdt, a másik vége pedig dombokra futott föl, melyeken már csupa kert volt és csak fényes, nagy paloták, meg egész kis viskók. Hát a legmagasabb dombon, épen a legszebb villának a legszebb parkja mellett egy szegény kertész virágos kertecskéje lapult meg. A házikója is a kerítésfalhoz épen a fehér ház tövibe volt építve, mint egy madár szárnya alá. Ha nyugat felül fútta az esőt a szél, a kis házikó meg se ázott.

Az öreg kertész nagy csöndben egyedül éldegélt a virágaival. Nem volt zaj a szomszédban sem, mert az uraság ritkán lakott ott. A nagy fehér ház le volt csukva, az ablakai betéve és az öreg gyakran gondolta: olyan mint egy nagy behunyt szemű alvó, ki tudja mit álmodik?

Mindig kicsit lábujjhegyen járt a közelében. Hanem az öreg kertész nagyon csudálatos volt. Nem türhette az embereket. Azt mondták „mint a harapós kutya." Azon meg nevettek, hogy a virágaival mit müvelt. Azon nevettek, hogyan csókolgatta és beszélgetett velük hogyan várta, hogy kipattanjon a bimbó, mintha kedves vendége volna és ha elhervadtak, hogyan állt esténként az őszi ködben mozdulatlanul, mint egy nagy görbe oszlop és csudált utánuk a messzeségbe. Mintha látná, hová lettek, hol nyilnak most, honnan jönnek tavasszal vissza ugyanarra a szárra.

Az embereket nem türhette. De valakit mégis. És azt jobban szerette az alvó nagy háznál, a fáinál, talán még virágainál is.

Volt a kis házikóban egy kis szoba amit kiadott hónap számba. Ahogy bejött az ember, le kellett menni három kőlépcsőn, aztán balra a konyhán át, aztán jobb kéztől volt. Ritkán maradt meg azelőtt lakó benne, mert egyik se birta sokáig az öreggel. Most félév óta lakott benne valaki, halvány karcsu muzsikus fiú. Igen csakhogy az egészen más volt. Mert az öreg ott ült farigcsálva a lugasban, amelyik öt lépésnyire volt a fiú ablakától és végig-végig

nézett a virágágyakon, aztán benézett a kis szobába és ott látta a fiút a zongorája előtt vagy kótákat írva.

Akkor sokáig nézte a vadszőlőleveleken keresztül és azt gondolta: — Ez is virág. — Ritka csudavirág, a legszebb a kertemben. Ép olyan fehér az arca, mint a florenci liliom ott a harmadik ágyon, puha fekete haja hajlik le kétoldalt, mint a finom virággyapju amelyik némely fajtának a kelyhéből fakad. Igaz, hogy jár és mozog, de csak úgy félálomban mint mind a hosszúszárú virág a kertben ha gyönge szélben hajladozik.

Mikor pedig muzsikált azt gondolta az öreg: ez az illata.

— Virág ez is — és el-elnézte csodálkozva, kiváncsian. Ezért volt, hogy olyan furcsán hegyes kézzel, kétujjal dolgozott körülötte, mint ahogy a legérzékenyebb virágaihoz nyúlt. Ha behozta a reggelijét, ha megvetette az ágyát, ha ruháját tisztogatta hegyes kézzel, két ujjal mindig.

— De végre mégis ember — gondolta az öreg — fiatal.

És egyszer megkérdezte. — Maga se szereti már az embereket?

A fiú akkor nagyon elpirult. Az öreg pedig felnézett a kerítés mellé a La France rózsabokorra meg vissza.

— De nagyon szeretem — felelte a fiú.

— Hát mért nem megy soha a városba? Miért nem megy az emberek közé? Maga se szeret már élni?

— Nagyon szeretek. De van egy nagy fal. Amögött van az élet. Van valahol egy kapuja, azt kellene megtalálni, hogy bejuthassak. Odalent a városban az emberek, az nem az. Akkor inkább itt várok a virágok között. Az élet egy nagy éneklő kert. Majd egyszer megtalálom a kapuját.

Az öreg csendesen nézte csodavirágját: Milyen biztosan beszél. Mintha nem itt az agyvelejében születnének gondolatai, hanem lent a föld közepében, ahova a gyökere nyulik és magyarázatlanul, készen, változhatatlanul szállnának fel beléje.

Hát csak tovább éltek együtt csendesen, mig aztán nem történt valami.

Tavaszodott és egyszer csak a nagy fehér ház is felébredt, kinyitván a szemeit, mintha rajta is ép akkor volna a sor, mikor a barackvirágokon és tulipánokon. Visszaköltözött az uraság.

Ibolyaszín tavaszi este volt akkor. A fiú az ablaknál állt és karcsú fehér kezeivel belefogódzott a rácsba. Lenézett a domboldalon: az csupa habos volt a virágzó gyümölcsfáktól. Aztán át a kék hegyek felé.

— Milyen csendes, nagy tavasz van — gondolta. — Mért vagyok szomorú? Lomhán, nehezen hevert a föld nappal és most vigan, könnyen száll bele az éjszakába. Violaszín köd van a virágzó lejtőn, árnyak a völgyben, ott a halvány folyó benne, a füst a város felett, a kék hegyek odaát, kigyúló lámpák mindenütt. Egymásba omló hab az egész világ, se partja, se határa semminek. Megszédülök és mégis fáj, olyan nehéznek, magamba csukottnak érzem magam. Ha én is beleoszolhatnék!

Végig simított a homlokán: Schumann melodiák jutottak eszébe. Leült a zongorához. „Glückes genug." Eljátszotta aztán lehorgasztott fejjel ülve maradt.

Egyszer csak felrezzent. Női hang szólalt meg, amilyet sohase hallott még. Egész közel csak a palota ablakából lehetett.

Ép mintha mellette állt volna kéz-kézben és nézett volna ki vele az estébe. Ő mondotta

volna, amit gondolt: — Látod? — megszédülök és fáj. — Az pedig megszorította volna a kezét és rábólintva halkan ismételte volna az utolsó szavakat: — megszédülök és fáj — ha beleoszolhatnék.

Mi volt ez? Talán csak képzelődés. És a fejéhez nyult. De a hang ujra megszólalt és csengőbben egy dalába kezdett Schumann-nak.

Igazi hang volt, mert lehellet-melegen érezte a fülében és végig csurgott minden idegén. A fiú belefogott a billentyűkbe és kisérte. Figyeltek egymásra, egymásnak zenéltek. Hol a fiú, hol az asszony kezdett uj dalba és pitymallott már, mikor abbahagyták.

Másnap csodálkozott rajta a kertész, hogy nem jött ki az ő eleven virágja reggel, csak délfelé. Azon is csodálkozott, hogy piros és valami izgatott reszketés van a járásában. Meg, hogy mért néz le mindig görcsösen a földre? Máskor körül szokott nézni. Most föl és lejárt az árvácskákkal szegett úton és fel nem tekintett, se jobbra, se balra.

Az öreg megkérdezte: Miért néz a földre? Mért nem néz körül? A nagy háznak kinyiltak az ablakai.

A fiú akkor még pirosabb lett és vissza-

ment a szobába. Később még egyszer kijött, mintha meg akarta volna próbálni, hogy most fel tud-e nézni, de lesütött szemmel tért vissza.

Odabent rávetette magát az ágyra, behúnyta a szemét és hallgatta a hangot. Nincs többet kivül a falon. Körülötte mindennek dallama van csak meg kell érinteni, hogy kibuggyanjon belőle az a hang. Ime az éneklő, tündöklő kert.

És megint sötét ibolyaszirmokkal borította el a világot az este, megint csend lett. Akkor kelt fel csak az ágyról és a zongora elé ült. Félt. De aztán mégis belenyúlt és széles hívó akkordokkal idézett.

Halk, hizelgő trilla felelt rá.

Ezután minden este így zenéltek együtt.

A fiú megtanította dalaira a láthatatlan hangot és ha ő énekelte újra élte az első pillanatot, melyben felfakadtak a lelkében. A hang pedig csodálatos kiáltással fogadta minden dalát és az a mámoros hála reszketett a zenéjében, ami a szerelmes asszony hangjában ölelés után. Soha szöveget nem énekelt, csak puszta tiszta hang volt és minden este találkozott a zongorával a virágzó gyümölcsfák fölött. Ott összeölelkeztek, egymásba olvadtak

és úgy szálltak el a nagy város fölött a kék hegyek felé.

A fiú azután is kiment néha a kertbe, hogy fel tud-e nézni. De mindig lehajtott fejjel jött vissza.

Egy este meleg, nagycsöppű eső csurgott a levelekre, szirmokra és lemosta lágyan a gyümölcsfák virágait; lenyomta a kerti virágok illatát és beszorította a fiú szobájába. Megint ott állt az ablaknál és karcsú két fehér kezével befogódzott a rácsba.

— Milyen szaga van a földnek — gondolta. Mint egy meztelen asszonytestnek. Most fürdik a föld . . .

Halk lucskolás, csobogás, lihegés volt a sötét bokrokban, meg a lombban. Titkos, kacér felkacagás néha. Odakint minden árnyék mögött, meztelen asszonytest fürdik talán a langyos esőben. Milyen illata van a földnek!

Akkor halkan, hizelgő forrón megszólalt a trilla.

A fiú megrázkódott, mintha tűz futott volna végig rajta. — Aztán nem tudta, hogy, hogy nem a zongoránál ült és játszott. Azt a lángot hajította vissza. De az asszony se hallgatott el. Szilajan csattogott, fonódott a hangja

a dalba és mikor befejezték: Melyikük csinálta? Kettőjüké volt. És ha valaki valamikor hallotta volna, abban örök szerelemvágy gyult volna ki! De soha senki sem hallotta.

Lassan csúsztatta le a kezét a billentyűkről és mámoros zsibbadtan nézett ki a szagos éjszakába. Szeretjük egymást — gondolta.

Éjszaka felriadt álmából. Az asszony hangját hallotta, de oly közel, mint még soha. Mintha itt a kertben. Felugrott és az ablakhoz lépett. Holdfény borított el ezüst zuhatagban bokrokat és virágágyakat. Eső után párolgott a föld és ezüst fátylak takartak mindent. Talán csak álom — gondolta.

De most ujra megszólalt. A szomszéd bokorból, mint egy csalogány vagy az ablak alatt a falhoz lapulva?

Szebb volt és szomorúbb, mint eddig. A fiú belemarkolt a rácsba és megrázta. A kettőjük dalát énekelte. Még egy fájdalmas kiáltás, aztán csend lett.

Kinnt volt a kertben. Ezüst szálakba volt fonva a föld, mint egy nagy pókhálóba. Felkutatott minden bokrot, falombot, de nem talált senkit.

Csak álom — gondolta és felnézett a holdra.

Milyen nagy. Óriás ezüstpók szívja ki a föld vérét. Szívja. Ezüstsápadt már minden és úgy remeg, mint ő, minden. És akkor felnézett a fehér ház ablakaira. Először.

Csak holdezüst csillogott a betett nagy üvegtáblákon. Ezüst, ezüst, ezüst, mindenütt.

Csak álom — gondolta és visszament a szobájába.

Másnap délután ahogy kijött az öreg kertész, meglepetve nézte. Megint fehér lett és még mindig lehajtott fejjel jár.

Megszólította: Mért nem néz fel? Nézze az uraság megint elutazott.

A fiú felnézett a márványpárkányos ablakokra. De a nagy fehér ház megint behúnyta a szemeit és az öreg lábujjhegyen jár majd közelében.

— Mi bajod drága csudavirágom? — kérdezte az öreg kertész ijedten és vigyázva, hegyes kézzel törülgette a könnyeket a halotthalvány arcról.

A fiú elmesélte. — Szeretjük egymást és nem láttam és nem tudom, hol van.

Az öreg akkor a félnemű csalánvirágokra gondolt, melyekre távoli mezőről hozza a himport a méh vagy a szél. Megremeg, megfogan és nem látja, nem tudja, hol van a másik.

— Majd én átmegyek és megkérdezem.

Átment az öreg, vissza is jött.

— Csak két vén szolga van a házban. Azok soh'se látták és nem tudják a nevét. Valahonnan az északi tenger partjáról való. Onnan jött az urasággal vendégnek és oda utaztak vissza. Egyebet nem tud senki.

Attól fogva ideig a fiú naphosszat hevert az ágyán behúnyt szemmel. Nem játszott és nem írt kótákat. De idő multán, reggeltől estig szakadatlanul zongorázott. És akárhányszor kijött az öreg hajnalkor a kertbe, hogy ott látta még a sáppadó lámpa mellett.

Két esztendő mult el így. A fiúból híres zongoraművész lett és dalait sok országban énekelték.

Egyszer azt mondta az öreg kertésznek: Híres zongoraművész lettem, bejárhatom az egész világot és mindenki tudja, hol járok. Igy talán megkereshetem.

Az öreg nem mondott semmit, csak még sötétebb lett az arca. És mikor a fiú elment, úgy állt a kertben, mint egy csodálatos görbe oszlop és mozdulatlanul bámult a messzeségbe, mint ahogy az őszi ködben a hervadt virágai után.

Minden tavasszal várta és mikor nem jött azt gondolta: vannak virágok, melyek csak nagy idő mulván nyilnak ujra. Van, amelyik minden száz esztendőben.

— — — — — — — — — —

A fiú pedig bejárta a világot és mindenki tudta merre jár.

Valahányszor egy nagy város hangversenytermében a zongorája elé lépett, tündöklő színes tenger harsogott felé. Ragyogó selymek, habos csipkék, csillárokat tükröző gyémántok és gyöngyök. Végignézett rajta és azt gondolta: Most talán itt van. Úgy akarok játszani, hogy belemarkoljon a szívébe. Ha itt van, felsikolt majd, vagy idejön hozzám, mint az álomjáró.

Mialatt játszott az ezernyi ember a nagy teremben mind úgy érezte, hogy épen az ő szívébe markol, hogy ő az, akit hív és keres. Sikoltani szeretett volna mind vagy odamenni hozzá, mint az álomjáró. Pedig a fiú nem törődött velük.

Utána pedig csodálkozva mondták egymásnak: olyan lelkesen nézett le ránk, mikor kilépett a zongorája elé és aztán hogy tapsoltunk, virágot, csókot dobáltunk, elkomorodott az arca,

mintha fájna neki, mintha csalódott volna valamiben. Vajjon mért van az?

Egyre híresebb lett és egyre szomorúbb. Később nem jött többé délre, mindig az északi partok körül maradt.

Valamelyik nyáron aztán az egyik fjordnál egy fürdőhelyen pihent. Egyedül járta a mogorva parti fenyveseket, mint valamikor a kis virágos kertet, de most még egy öreg kertész se volt, akivel szóba állt volna. Még jobban szeretett kis csólnakban kievezni a széles hullámu barna tengerre. Olyankor alig hajtott. Vitette magát az árral és az néha kisodorta egész a fjord torka körül tolongó kis szigetek közé.

Valamelyik délután kinnt állt a parton. Hideg csipős szél fujt észak felől, hogy a háta mögött csikorogtak a nagy vörös fenyők és az arcába szitált a szúrós parti homok. A barna rőt felhők lennt gurultak a hullámokon. Két hömpölygő tenger egymás fölött. Az alsó violaszín hullámnyelveivel nyaldosta a másikat. Két óriás sötét búsharagos testvér, akik összebujtak és örök bánatjukat beszélik egymásnak félelmes tompa mormolással.

A fiú kitárta feléjük karját, mintha azt akarta volna mondani: én is had' bujok hozzátok.

Eloldotta a csónakot a parttól és a hullámok hamar behajították messze a tengerbe. Alászállt a köd, a hullámok nőttek és egyszínű sötét gomolygás támadt körülötte nemsokára. Nem lehetett felhőt és vizet megkülönböztetni.

Most meg fogok halni — gondolta. Behúzta az evezőt, felállt a csolnakban és énekelni kezdett. Azt a dalt: a kettőjükét.

Mikor befejezte, a háta mögött a ködben nem is nagyon messze megcsendült a trilla, hizelgő kacéran, aztán belehajlott a dalba. Talán csak őrület — gondolta — de most máskép énekel. Nem fájdalmasan reménytelenül. Ugy cseng, mint az igéret.

Megmarkolta a lapátokat és belecsapott a hullámokba. A hang egyre szólt, csalogatva boldogan és mindig egyforma távolságban maradt előtte.

Véresre harapta már ajkát és az utolsó erejét szedte össze. Az asszony egyre dalolt a ködben. Megernyedtek az izmai, az evező kicsuszott a kezéből és elájult.

Mikor kinyitotta a szemét, tündöklő csillagos eget látott; feketén simán ragyogott körülötte a tenger. Valami ruhát érzett a feje

alatt, aztán látta, hogy a csolnak fenekén fekszik és szemben vele ül valaki és evez. A félálom zsibbadt egykedvű kiváncsiságával nézte: hatalmas szakállas férfi szilhuettje befestve a csillagok közé. Nagy bőrcsizmái vannak — széles bőrkalapja. Érezte az ázott bőr szagát. Idevaló hajós viselete. Egy váratlan hullám lökte nagy csobbanással oldalba a ladikot. Hirtelen eszébe jutott, mi történt; fel akart kelni, de puha bágyadtság feküdt rajta és leölelte. A fekete szilhuett észrevette a mozdulatát és bólintott felé — mintha azt mondta volna: várj csak, minden jó lesz. De nem szólt egy szót se, csak erősebben kezdett evezni.

Fekete árnyék csapódott a csolnakra: lombos szigetpart mellett eveztek. Hangtalanul csúszott a ladik. Aztán egy benyúló pallónál kikötöttek. Az öreg kilépett, partra húzta a csolnakot. A fiú hallotta, hogyan csikorog a fenék a kavicson. Érezte az öreg szakállát az arcán, mikor föléje hajolt és lábra állította.

A hajós hónalatt fogta, mert még reszketett a térde és úgy vezette be a szigetbe. Fűzfás úton mentek, aztán bekanyarodtak egy keskenyebb cserjével szegett útra. Onnan már látott

egy kivilágított ablakot, mert az egyenesen a házikóhoz vezetett.

Csak mikor egyszerre egy kis hófehér szobában állt, terített asztalt, vetett ágyat és a sarokban egy szép diófazongorát látott — akkor változott meg. A térdéből elmúlt a reszketés, megragadta az öreget és beszélni kezdett hozzá. Kérdett és könyörgött mindenféle nyelven. De a nagy fehér szakállas hajós, aki csodálatosan hasonlított az öreg kertészhez, csak mosolygott és bólintott, mint a csolnakban: várj csak, minden jó lesz.

Némán mutatta meg neki a szobát, mit hol talál, aztán kiment és mikor a fiú utánna ugrott, csendesen visszatolta és rázárta az ajtót.

Az pedig dörömbölni és kiabálni kezdett, de később hirtelen elhallgatott és nagyon elpirult. — Bizonyosan itt van a közelben. Ő hozott ide és most hallotta, hogy dörömböltem és kiáltoztam.

Leült, az asztal sarkára hajtotta fejét és sírt.

Akkor megcsendült a trilla. Két lépésnyire tőle a szomszéd szobában, egy arasznyi fal mögött, ugyanegy födél alatt vele.

Melegen, édesen csengett. Olyan volt most,

mintha csupa apró csók volna fűzve, mint egy gyöngysorba. Mikor a fiú ezt meghallotta, lassan felállt, mint az álomjáró, odament a falhoz és simogatni kezdte. Némán simogatta a falat melyen a hang átszűrődött, de csak jó idő mulva mert megszólalni. — Mért nem jön hozzá, mért nem láthatja? — Az asszony nem felelt se szóval, se dallal. A fiú beszélt minden nyelven, amit csak tudott és egyre simogatta a falat. De az asszony hallgatott.

Erre a zongora elé ült és játszani kezdett. Mint a vérsugarak egy-egy sebből buggyantak a hangok a billentyük nyomán és elpanaszolták mindent, amit azóta szenvedett, hogy elhagyta akkor, azon az ezüst nyári éjszakán.

Mikor lecsúsztatta a billentyükről a kezét, a fal mögül nehéz, fuldokló zokogást hallott.

Talán egy hete is élt már abban a kis szobában, melynek fala, függönye, minden bútora fehér volt, még a padlója is, — és csak az egy diófazongora állt benne barnán, mintha a többi csak köréje volna építve.

Lehetett egy hete is, mert ő azt se tudta, mikor van nappal meg éjszaka: Egy szakadatlan dal volt. A fehérszakállas hajós takarította a szobáját és gondozta, de ha kiment,

mindig rázárta az ajtót. A fiú mintegy ketrecben járt fel-alá egyre türelmetlenebbül. Gyakran odalapult a falhoz és odaszorította az arcát, mert azt hitte, hogy keresztül érzi az asszony lehelletét és teste melegét és egyszer késsel vájni kezdte a falat.

Az asszony hiába csittította, simogatta dalával, mint a gyereket. Egyre lázasabb lett hiszen jóformán nem is aludt és alig állt már a lábán.

Az egyik este a zongoránál ült és még egyszer összeszedett minden hatalmat a szive mélyéről, hogy hívja az asszonyt. — Akkor már oly tündöklő biborsötéten, oly félelmesen lobogott a zenéje, mint az őrület. — Csend lett utána — oly feneketlen némaság, hogy érezte, mint sugárzik át a falon valami halálos sápadtság. — Félt, nem tudta mitől és mint a hideg borzongás rázott át meg át rajta az indulat. — A lámpája is pislákolni kezdett. Lefeküdt az ágyba.

Alig aludt el, arra ébredt, hogy forró ajk szorúl az ajkára, selymes haj vegyül a haja közé és hull a nyakára, hogy meleg asszonytest fekszik mellette. Felkiáltott és átkarolta.

Mikor odakint pitymallani kezdett és a be-

csukott ablaktáblák rése halaványan szürkült, az asszony ki akart bontakozni. De a fiú görcsösen átkarolva tartotta, mert el volt szánva, hogy nem ereszti el. Meg akarja látni, meg akar tudni mindent.

Beszélt is hozzá megint. De az asszony csak halkan, egész halkan énekelt — bánatosan könyörögve, mikor már el akart menni.

A fiú látni akarta, de a becsukott ablaktáblák nem eresztettek be elég fényt. A kezével simogatta hát, ahogyan a vakok szoktak: Nagyon szép lehetett.

Az asszony sírt, még se eresztette. Egyszer érzi, hogy a szájához tart valamit. Nehéz szag csapja meg, és bódulni kezd. Még védekezni akart, de már késő volt.

Szürke délutáni fény szitált le rá, mikor magához tért. Az ablaktáblák nyitva voltak és étel-ital az asztalon. Felkelt és öltözni kezdett. Mosdásközben észrevette, hogy arany karikagyűrü van az ujjába húzva. De még mámoros volt, legjobb szeretett volna visszafeküdni az ágyba, hátha el tudná még egyszer álmodni az éjszakát.

Később látta, hogy benyit a hajós és megáll az ajtóban. Csak némán nézte. Mikor elké-

szült, az öreg leakasztotta a kalapját, köpenyegét és odanyujtotta neki. A fiú felöltözött.

Hagyta, hogy az öreg hónaalatt fogja, mint akkor este és kivezesse. Keresztül mentek egy kis kerten, onnan is ki, — ott ráismert a keskeny cserjés útra és hirtelen dulakodni kezdett. De a fehérszakállas óriás félkézzel lefogta és mert nem birt vele másképp, megkötözte. Aztán ölbekapta, levitte a csolnakba utánna kötötte a fiúét és kihajtott a tengerre.

Ott állt megint a parton ahol akkor délután. Csipős hideg szél fujt, hogy a háta mögött csikorogtak a nagy vörös fenyők és az arcába szitált a szúrós parti homok. A sötétbarna felhők lent gurultak a hullámokon, két hömpölygő tenger egymás felett. Az alsó violaszín hullámnyelveivel nyaldosta a másikat. Két óriás, sötét, búsharagos testvér, akik összebujtak és örök bánatjukat beszélik egymásnak félelmes tompa mormolással.

A fiú feléjük tárta a karját. Csak az arany karikagyűrű a beedzett szívvel mutatta, hogy nem álmodott.

Azt mondták neki, hogy senki se lakik a fjord körüli szigeteken, csak halászok, de azok se ilyenkor, hanem halfogás idején. Embereket

vezetett oda a házikóhoz. Annak be volt szögezve ajtaja, ablaka. Azt mondták, hogy nagyon jól ismerik de ebben emberemlékezet óta egy lélek se járt. Valami uraság vadászháza, aki itt lakott a szomszéd városban, de már nagyon régen elköltözött délre.

A fiú lehorgasztotta fejét és nem mondott el nekik semmit.

Arról a vidékről pedig nem mozdult el többet. Sok országban várták az emberek, és kérdezték: Vajjon hol lehet, mért nem jár többet hangversenyeket adni?

De ő otthon se nyúlt többet a zongorához, és tollat sem vett a kezébe. Egész nap a parti hegyeket bújta és ha elindult, az erdőben minden lépésénél egy- egy nagyobb fa előtt megállt és azt gondolta: Hátha itt van e mögött? és hirtelen odaugrott. Nagy mély erdőket járt be így. Az emberek azt mondták eszelős, mert azt is észrevették, hogy gyakran ül este csolnakba és kievez arra a szigetre a kis házikóhoz, ott egy bokor mögé bujik és úgy guggolva, lesben tölti az egész éjszakát. De nem nevettek rajta, csak aggódtak. Nem tudták miért, de egyikük se tudott volna máskép hozzányulni, mint hegyes kézzel, két ujjal, ahogy annak idején az öreg kertész.

Igy mult el a nyár, meg az ősz. Ahogy a tél közeledett és szakállasak lettek a fenyők, zuzmarásak és nagy viharok zavarták fel a fjordot, mindenki elment a fürdőhelyről és a fiú se maradhatott tovább. Beköltözött hát a szomszéd kis városba, ahol valamikor régen a szigetbeli kis ház birtokosa lakott.

Bennt a városban később ivásra és dorbézolásra adta magát. Gyakran lehetett látni, pálinkaszagú, füstös, homályos hajós kocsmákban, kérgesképű, dülledtszemű matrózok és festett arcú lányok között.

De azok is, nem tudták mért, mindig csendesebbek voltak, ha közéjük ült és nem duhajkodtak olyan nagyon.

Az egyik este nagy hózivatar volt odakint. Bennt a kocsmában borgőz és pipafüst gomolygott a két pislákoló olajmécs körül, amely csak ép vörösbarnára festette a füstöt, meg a belőle itt-ott kiálló széles bőrkalapot, bozontos szakállat, gyalulatlan asztalt, rongyos szoknyát. Otromba röhögés, rekedt sikongás volt odabent, kint sistergett a vihar, csörgetve az ablaktáblákat és távolról meg-megdördült a fjordon befagyni készülő jég.

Ott ült a fiú és szeretője az ölében.

— Add nekem azt a szép karikagyűrűt a beedzett fekete szívvel — kérte a lány.

— Mondtam már, hogy nem adom.

— Talán a feleséged adta?

— Igen.

— Milyen a feleséged? Meséld.

— Nem tudom.

— Bolond! — nevetett a lány.

De a fiú halotthalványan bámult maga elé.

— No ne búsulj már megint — mondotta a lány és cirógatni kezdte. Azután átfogta a nyakát és az ajkát az ajkai közé fúrta.

Akkor az utcán lövés dördült és az ablak csörömpölve tört össze. A festett képü lány a fiú ölében felsikoltott és holtan zuhant le. A fiú ruhája is tele volt vérrel.

A részeg nép rémülten ugrált fel és arra se eszmélt még, mi történt. De a fiú már az ablaknál állt, meredt szemmel nézve ki a sötétbe és nagyon józan volt.

Kirohant. Csupasz feje körül csapkodott a hózivatar és nem látott egy lelket se, de aztán balra a sötétben kék lobbanást. Lövés dördült és a golyó a füle mellett fütyült el. Szaladni kezdett abba az irányba.

A háta mögött nagy kiáltozás támadt már. Gyült a nép és keresték a gyilkost.

Odaért a lövés helyére. Hosszú szánkó állt ott, előtte pedig az öreg hajós, mint egy fekete oszlop, a kezében még a füstölgő puska. A bakon valami fiatalabb legény ült, hátul a kosárban is feküdt valaki prémekkel letakarva, mert megmozdult. A szánkó elé nyolc nagy kutya volt fogva. Kettő hevert, a többi állt. Csudálatos volt, hogy a fiú mindezt jól látta, mert olyan gyorsan történt, mint egy lázálom.

A szánkó kosara felé akart menni, de az öreg megmarkolta. Valami bundát vetett rá, felkapta és beült vele a középső ülésre. A legény becsapkodott a kutyák közé és azok vonítva elindultak. Sziszegett és fecskendett a felhasított hó a szántalpak alatt.

A hátuk mögött akkor már dühös kiáltozás támadt, egy-egy golyó fütyült el a fejük felett. Szánkón nyomukban voltak már.

Sziszegett, fecskendett a felhasított hó a szántalpak alatt és nemsokára a fjord partjához értek. A kutyák szükölve megtorpantak, hogy a hátsókat elsöpörte a repülő szán. De a legény közéjük vágott, hogy egymást marták és vonítva neki iramodtak ujra. Be a fjord jegére.

Oda nem követték az üldözők. Nem lehetett tudni, meddig van befagyva és elég magasan betemette-e már a hó az egymásra torlódott jégtáblákat.

Még néhány kiáltás, még néhány lövés, aztán csend lett, csak a kutyák szaggatott lihegése hallatszott. Néha zökkent a szánkó egy még kiálló táblán, elcsuszott egy kutya és a körme belekapart a jégbe, míg korcsolyázott — távolról meg-megdördült a zajló fjord.

Felállt, hogy megforduljon és hátra menjen a szánkó kosarába, de az öreg durván vállon fogta, leszorította és olyan szemekkel nézett rá, hogy a fiú mozdulni se próbált többet. Nem is beszélt, csak hosszan felordított, hogy a kutyák vonítva feleltek rá.

Halk nyöszörgést hallott a háta mögött.

Ott van az asszony — gondolta. Talán beteg és nem mehet hozzá, még csak nem is láthatja. Csak a kezét kellene hátranyujtani, hogy elérje. — A térdére könyökölt és a tenyerébe temette az arcát.

Még vagy egy óráig repült a szánkó. A kutyák lélegzetének a párája mint fehér felhő szállt előtte. Aztán felfutott a partra.

A szélesebbik úton a fűzfák, mint otromba

nagy fehér buzogányok álltak a hóban. Befordultak a cserjés útra.

Megint ott volt a kis fehér szobában. Most még fehérebb volt, mert csak a hó világított be. Az öreg betolta, rázárta az ajtót, még lámpát se gyujtott, mint akinek nagyon sietős dolga van.

De a szomszéd szobából sok mozgást hallott s az asszony panaszos nyöszörgését. „Beteg“ — gondolta.

Nem dörömbölt és nem kiáltott, mert tudta, hogy hiába volna, csak levetette magát a földre és rágta a padlót.

Később rémeket látott a sötétben. Akkor hosszú idő mulván először zongorához ült, hogy meg ne őrüljön.

Aki hallotta volna, amit játszott, nem nevetett volna többet életében.

Halkan megszólalt aztán a fal mögül a hang is. A fiú játéka belefonódott. Összeölelkeztek a levegőben, és egymásba olvadva szálltak ki az éjszakába, mintha már tudnák, melyik csillag felé.

Az asszony bágyadt kiáltással elhallgatott. Irtózatos, fagyasztó némaság ömlött be a fiúhoz a szobába. Körülörvénylette, elborította,

leteperte és egy moccanással se mert védekezni. Elájult.

Másnap az öreg hajós élesztgette. Ébren volt, de nem akarta kinyitni a szemét. Az öreg végre feltámasztotta, hóna alatt fogta, ahogy szokása volt és kivezette.

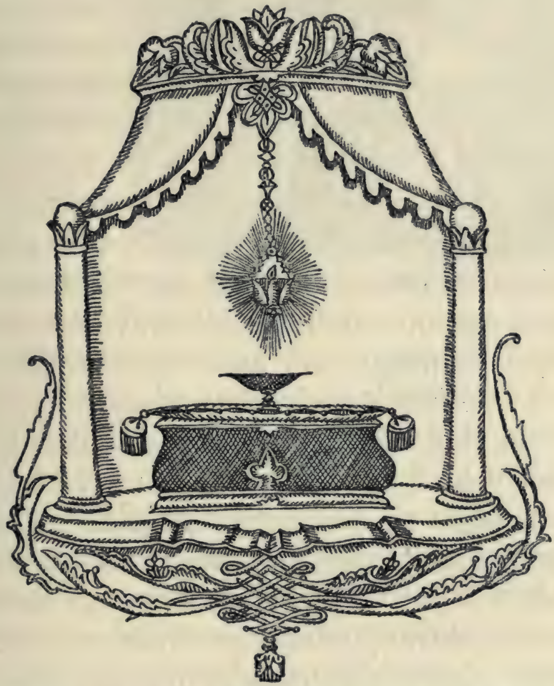
Tiszta ezüstpárás hideg reggel vonult fel odakint. Vérvörösen kelt fel a nap. Az öreg átvezette a kis kerten, aztán jobbra fel egy dombra. Messzi ki lehetett onnan látni. A fjordon át az egész csillogó, ködbe vesző, fehér végtelenséget. Vérvörösen kelt fel a nap és halvány rózsapirban izzott az óriás hómező. Csendes, mély álmában pirult ki a fehér föld.

A dombon egy frissen hányt sír volt. Fekete kő állt fejtül, de nem volt rajta név, se egy szó. Fehéren, mint palatáblán az írás, kótavonalak voltak rávésve és hangjegyek.

Az a dal: a kettőjüké.

(1907)

A SZENT RABLÓ LEGENDÁJA

HAMVASSY ANNANAK MESÉLTEM

KRISZTUS urunk — (dicsértessék az ő szent neve) — születése után való 1447-ik esztendőben történt Eger városában hogy tűzoltó szent Flórián törvény előtt gaz rablással megvádoltaték, de Isten segedelmével legottan az ő ártatlanságáról nyílván bizonyság tétetett. Ez pedig nem amaz istentelen fabulák közül való fabula melyekben némelyek szentekről sem átallanak csintalan tréfaságokat hírelni, hanem valóságosan igaz történet melyről esküvel igazított írás vagyon az egri püspökség archivumában, holott megolvasható amint következik.

Akkor időben éltek Eger városában valamely házasok akiket jámborságukért mind az község tisztelt: Csebrek Márton hentes mester és az ő hitestársa Ökrös Eszter Nagy-Kállóról. Ama Csebrek igen kövér ember volt és vidám férfiú.

Ökrös Eszter nemkülönben kövér volt, de mégis komoly gondolatú asszony. Gyermeket a jó Isten nem adott nekik azért is ők szívükben rekedt szeretetükkel egymásra maradtak, hogy egymást szeressék. Fel is vagyon jegyezve, hogy Csebrek Márton az ő hitestársát Ökrös Esztert Nagykállóról soha meg nem verte. Ez dícséretes dolog mivelhogy a legjámborabb szeretetben is néminemű civódás el nem maradhatik. Henteséknél is ugyan voltak csetepaték, de mindig egy dologért: a szentekért. Mert Csebrek Márton nem volt istentelen ember és minden vasárnapon elment a templomba valamint a gyónásokkal és áldozásokkal is sokáig nem késett. De az az egy volt, hogy a szenteket illendően nem tisztelte. Merthogy ő vidám ember létére a szenteket is kitréfálta akiknek szép faragott képeik ékeskedtek Eger minden kapuja felett, csak épen hentesék háza volt képtelen. Ez Ökrös Eszter szívét sűrűn keserítette mivelhogy ő ájtatos keresztény asszony volt aki nemcsak a reggeli misékre járt el híven minden napon, hanem alázatos imádsággal a szenteket is kérlelte gyakorta szép gyertyákat és koszorúkat áldozván nekik hálás szívvel. Minden szentek felett azonban egy kis Flóriánt

szeretett leginkább. Az a tűzoltó szent Flórián akit Ökrös Eszter Nagykállóról szeretett, jó ölnyi kis faragott faszent volt és a város túlsó végin állt ott ahol az út kifordul Szántó felé. Ott állt egy öreg nagy bikkfa odvában. Ámbátor az messze esett henteséktől mégis oda kiballagott Eszter asszony nap-nap mellett, hogy szívét vigasztalja, mert arra a Flóriánra csak a ránézés is már szívbeli gyönyörűséget okozott. Nagy arany sisakja volt őneki és arany mellvértje. Aztán lándzsát tartott jobb kezében aranyhegyűt és kis arany vödröcske lógott balkezéről. De meztelen, kis kövér térdecskéi is olyan izmosan feszültek olyan fényesen domborodtak ki piros palástja alól, hogy Eszter asszony szívében erős bizalom vastagodott tőle ha védő kis menyei hősét elnézte.

Csebrek Márton hentesmester bosszankodék vala az ő hitestársa nagy útjain, hogy a szántói vámig ballag ki reggelenként szent Flórián nézni aminek okáért gyakorta megesik, hogy a leves késedelemmel kerül az asztalra. De Csebrek még sem verte meg érte az ő feleségét sohasem, melyet a szomszédok is mind esküvel vallottak.

Hanem egyszer egy csütörtöki napon az tör-

tént, hogy Eszter asszony a főkötőjét igazgatta a tükör előtt, hogy a piacra megyen. Sietett is mert kissé odakésett szent Flóriánnál és jó délelőtt volt már az idő. Hát ahogy Eszter asszony a tükörbe néz csak látja benne Csebrek Mártont nagy zsákkal a hóna alatt, hogy indulna kifelé.

— Hova megy kelmed a nagy zsákkal Csebrek? — Kérdezi bele a tükörbe.

— Hát csak valahova megyek — mondja Csebrek Márton vissza a tükörbe. De igaz, hogy furcsán mondta. — Hoznék haza valamely malacot — mondta és nevetett. De igaz, hogy furcsán nevetett.

Ez csak ennyi volt. Hanem mikor Ökrös Eszter azon napon (csütörtök volt épen Anna napja) a piacról hazatért volna (uborkát vásárolt mert leginkább csak azért ment) mikor épen a szobába belépett volna hát ott látja a kis tűzoltó szent Flóriánt állani a sarokban egy kis ládikán. Valóságosan ő maga volt az, aki ezidáig a bükkfa odvában tündöklött a szántói úton. Meg is tapogatta ijedelmében, mert nem hitt a szemének, de bizony az volt. Nagy arany sisakja a fején, arany mellvért a derekán, jobb kezében lándzsa aranyhegyű és balkezében a

kis aranyvödör. Meztelen, kövér térdecskéi pedig mintha biztatóan erősen mosolyogtak volna, hogy a hit vastagodott tőle Eszter asszony szívében. Hívta is az urát nagy kiáltozással.

— Csebrek, Csebrek! Jöjjön kelmed mert csuda történt házunkban!

Be is jött Márton mester és mosolygott nagy bajúsza alatt. De igaz, hogy furcsán mosolygott.

— Látod-e kedves feleségem Ökrös Eszter — mondotta. — Csuda történt a mi házunkban. Mert ma reggel én is kint voltam a bükkfánál és megkértem szent Flóriánt, hogy költözködnék közelebb házunkhoz, mivel a te jámbor szíved nap-nap mellett óhajtja őt és ezért a leves gyakorta kerül késve az asztalra. Ime látod-e, hogy a jó szent Flórián meghallgatta könyörgésemet. — Igy szólt Csebrek Márton és nevetett. De Eszter asszony szeme sűrű könybe lábadt és hálás megrendülésében mindjárt is elébe borult a kis szentnek, boldog sírással csókolván kis falábait. Azután pedig mécsest gyujtott neki, minden gyertyáját köribe rakta és csak ennek utána látott hozzá a főzéshez.

De Ökrös Eszter nagy boldogsága nem sokáig tartott, mert hogy abból az uborkából amit

azon a csütörtöki napon készített paprikával és tejföllel az ő hites ura olyan sokat talált enni (mert igen nagyon szerette az uborkát) hogy szörnyű csikarás állt a hasába és a hideg is mindjárt kilelte. Nyavajgós lett Csebrek Márton és ágynak esett. Nagy ijedelme volt ez Ökrös Eszternek Nagykállóról mivelhogy szerelmes párját ő híven szerette. Ápolta, gondozta ahogyan jámbor feleségtől tellik. Ágya mellől el se mozdult. Hanem még a reggeli miséket is elmulasztotta, hanem még a kis szent Flóriánnal is keveset gondolt aggodalmában pedig az most ugyan közel őrködött és kis barna faarcával szigorúan nézte, hogy mi történik henteséknél. Mégis Csebrek egyre nyavalyásabb lett és nem segítettek rajta Eszter asszony virrasztásai sem a borbélynak érvágásai. Eképen el is hagyta ő szép kövérségét és olyan sovány lett mint valamely hitvány szabólegény. De hűséges élete párja, Ökrös Eszter Nagykállóról ebben is követte őt és a sok virrasztásoktól sűrű könyhullatásoktól elfogyasztva maga is úgy lesápadott és lesoványodott hogy a szél is majd el vitte. Annak előtte pedig mind a ketten olyan szép kövérek voltak. Már úgy tetszett, hogy Csebrek Márton hentes mesternek

ütött az utolsó órája, mikor (Eszter asszony épen ott térdepelt sírva az ágyam ellett) megszólalt csendes hanggal mondván.

— Kedves feleségem Ökrös Eszter nem a pokol ijeszt engem a haláltól sem a purgatórium mert tiszta az én szivem Isten előtt. Az én hurkáim jók voltak és híresek megyeszerte és a szegények előtt sem zártam be az én ajtómat. Ami nagy vétket el is követtem, avval senki kárát nem akartam, sem a szent Flóriánét sem a tiédet.

Inkább azt akartam, hogy békesség legyen házamban és mi ketten ne civakodjunk sem a szent tűzoltó miatt sem a leves miatt, hogy késik. Mert mi ketten híven szerettük egymást mint a gerlemadarak. Azért is tetőled elválnom nehézség az én szívemnek és te veled, hogy még élhessek azon kérem az Istent. Gondolod-e kedves párom, hogy szent Flórián az én vétkemet megbocsájtaná-e? Gondolod-e, hogy hozzája ha segítségért könyörögnél, engemet megsegítene-é a te imádságodért és a te jámborságodért mellyel őt mindenkor tisztelted? Mert bizony mondom én sohasem akartalak téged elverni tőle. Csak az bikkfa olyan messze ne lett volna. Kérlek szépen kedves feleségem,

hogy őt imádsággal buzgón segítségre kérjed, mert ládd-e oda van az én szép kövérségem és már olyan sovány vagyok mint valamely hitvány szabólegény. Bizony már rajta kivül más engem a haláltól meg nem menthet. Menj kedves feleségem és kérjed könyörögjed mert bizonyára sok szép imádságodért, gyertyádért, virágodért engemet is neked meghágy. —

Ezt mondotta Csebrek Márton és szava végeztével hátrahanyatlott a párnára, mintha már halálra vált volna. Nagy ijedve ugrott fel ekkor Eszter asszony és odaszaladt a tűzoltó szent Flórián kis faképéhez kétségbeesett, indulatos hittel elébe vetvén magát. Remegő, fájdalmas szívvel imádkozott ő és könyörgött az aranyosan tündöklő kis mennyei hőshöz, hogy bocsássa meg férjének istentelen tréfáit. Reszkető kezekkel ölelte aranyvértes kis derekát, remegő ajkakkal csókolta kis kövér izmos lábszárait melyekről olyan égi hatalom sugárzott szegény elbúsult szívébe, mintha erős szent térdek melege dagadott volna benne. Igy könyörgött Ökrös Eszter tűzoltó szent Flóriánhoz, hogy hagyná meg neki az ő élete párját Csebrek Mártont.

És íme egyszer csak megmozdul a nagy

arany sisak szent Flórián kis fején, valóságosan megmozdul. Fel is ugrik Eszter asszony térdepeltéből reszketvén mint a kocsonya. Hát íme a kis szent Flórián lelép a kis ládikáról. Előre nyujtja aranyhegyű lándzsáját maga segedelmére és mintha tapogatná, hogy föld-e, aztán ott lelép. Ime el is indul lassan lépkedve, szigorúan Csebrek Márton hentesmester ágya iránt. Arany vedrecskéje billenik, minden lépéssel himbál kicsi kerek térgye mellett. És ime érkezik az ágyhoz. Ott fekszik Csebrek Márton elnyúlva csukott szemmel. Talán már meg is holt? Szemet mereszt Ökrös Eszter, hogy mi lesz? Mert a kis szent Flórián épen csak az ágyperemig ért fel mivelhogy nem volt nagyobb csak egy ölnyi. Hát íme lábujjhegyre állt a kis szent Flórián és aranyhegyű lándzsáját magasra nyujtja. Ime véle el is éri Csebrek Márton halovány száját. Egyszeribe akkor felnyitotta a hentesmester az ő szemeit és nézett. Hanem olyan fényességet nézett, amilyet sohasem nézett annakelőtte. Aztán mindjárt felült Csebrek Márton az ő ágyában és mosolygott, de olyan mennyei vigasságot mosolygott, mint amilyent nem mosolygott annakelőtte.

Amikor ezt észbe vette Ökrös Eszter nagyot kiáltott örömmel és az ágyhoz méne, hogy megölelné az ő szerelmes párját aki feltámadott szinte az halottakból. De Csebrek Márton karjával őt eltolta magától mint idegent és nagy fényességgel az ő szemében és mennyei vigassággal az ő száján az ágyról leszállott, hanem a feleségét meg sem tekinté.

Ökrös Eszter Nagykállóról szomorú szóval mondja: — Csebrek, Csebrek! Édes párom, hites uram! A szent Flórián visszaadott téged énnékem. Az én szép kérésimre az én nagy könyörgésimre téged a halálból kiváltott és te engemet érte meg sem tekintesz, mint idegent?

Csebrek Márton hentes mester a szoba közepén állott, egyenesen, soványan hosszú fehér ingében mint zászlórúd a szélben. Mosolygott az ő szája és valamint a süket úgy meg se hallotta az ő feleségének jajait.

Ime akkor a kis fa-Flórián megint elindult. Valóságosan elindult lassan lépkedvén szigorúan aranyhegyű lándzsájával és kicsi arany vödrével a szobán keresztül az ajtó iránt. Csebrek Márton hentes mester pedig elindult és méne a kis szent Flórián után. Szemet

meresztett Ökrös Eszter, hogy mi lesz? Hát látja, hogy kinyílik az ajtó és azon kilépnek elsőbb a kis szent Flórián és nyomban Csebrek Márton az ő hites ura. Még eláliott szájjal ámulja, hogy haladnak át az udvaron és a nagy kapun az utcára kifordulnak. Akkor kap eszébe Ökrös Eszter iramodván utánuk. Hát ime ott ballagnak az utca közepin. Elől megyen a kis szent Flórián nagy arany sisakjával himbáló vödröcskéjével nyomban megyen Csebrek Márton hentes mester hajadon főtt és mezitláb az ő hosszú fehér ingében épen amint ágyából kikele. Igy ballagtak az utca hosszán. Szépen sütött a nap és a kis szent Flórián arany vértje szikrázott mint a tűz. Kemény léptű kis talpai alól aranyos por füstölgött és lándzsáját úti botként rakosgatta maga elejbe mint a vándorlegények.

Ökrös Eszter Nagykállóról sírva és jajjal kiáltozva szaladt utánuk az utcán.

— Csebrek, Csebrek! Édes párom, hitestársam! Elhágysz-e engemet? Szeretetben mi egymással megkövéredtünk, hűségesen egymással meg is soványodtunk. Én te érted könyörögtem, könyörgésemmel magamnak visszaváltottalak a halálból. Azért engemet elhagysz-e, Csebrek?

De Csebrek Márton hentes mester csak haladott előre, lépkedvén felemelt fővel, nagy fényességgel az ő szemében és hites feleségének jaját valamint a süket meg nem is hallotta. Csapzott haja mellyel ágyából kikele és hosszú fehér inge röpködtek a szélben és a sok nép Eger városában mind gyülekezék az utcára, hogy a csudát nézze.

És íme érkezett a kis szent Flórián ama kolostor kapujához, mely vagyon a szántói út iránt. És nyomban érkezett Csebrek Márton. Akkor a kis szent Flórián aranyhegyű lándzsáját emelvén megillette a kapunak lakatját. Mindjárt a kapu ki is nyílott előtte. És ime a kolostorba ők betérének. Elől lépett a kis szent Flórián aztán lépett Csebrek Márton hentes mester mennyei vigasságú mosolygással, hanem az ő hites feleségére hátra sem tekinte, mint az idegenre.

Ökrös Eszter Nagykállóról jajjal utánuk eredvén a kolostorba ugyan berontani akart de a fekete barátok az ő útját elállták mondván: Apage! Távozzál te asszonyi állat a kolostor szent küszöbéről. — Látták ezt sok egri emberek az utcán tódulván. Akkor Ökrös Eszter Nagykállóról nagy hangos sírásokkal és kiál-

násokkal szaladván hazatért házába és benyitott ama szobába melyben annakelőtte a kis szent Flórián állott a ládikán és Csebrek Márton feküdött az ő ágyában. Hát akkor meglátja hogy megint is ott áll a ládikán tűzoltó szent Flórián de Csebrek Márton hentes mester nem fekszik az ő ágyában. Ezen éktelen haragra gerjedt Ökrös Eszter Nagykállóról kiáltván:

— Aj te gézengúz szent, te csaló szent! A mi házunkba ezért jöttél-e suttyomban? Igy köszönöd-e nékem sok szép imádságaimat? Igy-e, hogy az én édes páromat, az én Csebrek Mártonomat rablóként tőlem elrabolod? Mert nem én nékem, hanem csak te-magadnak váltottad őt ki halálából. Aj te rabló, te szent rabló!

Mondván ragadta a nagy hentes baltát mely falban akasztva volt.

— Aj te rabló, te szent rabló!

Mondván a szép aranysisakot kettőbe hasította a nagy hentesbaltával.

— Más szegény fehérnépeket is te meg ne tévesszél!

Mondván szép aranyos vértű derekát kettőbe hasította a nagy hentesbaltával.

— Nesze neked, nesze! Szép imádságimért

sűrű csókjaimért, zápor könnyűimért, megszakadt szívemért!

Mondván vadúl forgatta a baltát és apró fapozdorják, aranyos szilánkok röpködtek a szobában.

De látták ezt sok egri emberek az utcán tódulván akik az udvarba is bejöttek. Akkor Ökrös Eszter Nagykállóról a szoba közepében megállapodván a nagy hentesbaltát elejtette és körülnézett. Aztán kezesimításával az ő haját megigazítván elindult és az udvarban gyülekezett népek között áthaladva, az utcán gyülekezett népek között is általhaladva a püspökhöz mene aki lakott Eger városában és sok nép követte őt.

A püspök öreg ember és szent férfiú volt és szíveknek értelme lakott a szívében. Ökrös Eszter Nagykállóról, Csebrek Márton egri hentesmester felesége elejbe borult sírván.

— Szent atyám én nagy bűnbe estem mert agyon vágtam a kis szent Floriánt a hentes baltával ki a falba volt akasztva. De bizony mondom, hogy ő bizodalmamat megcsalta és elrabolta tőlem az én hites páromat, melyet én meg nem érdemeltem.

És sírván elmondotta Ökrös Eszter Nagykállóról az ő esetét amint történt.

— Ezt tette ő velem — panaszolta — pedig én szerettem őt és nap-nap mellett hozzája kiballagtam a szántói útra mikoron még a bikkfa odvában lakott ahonnan csoda erejével az én házamba jött a levesek késedelme miatt.

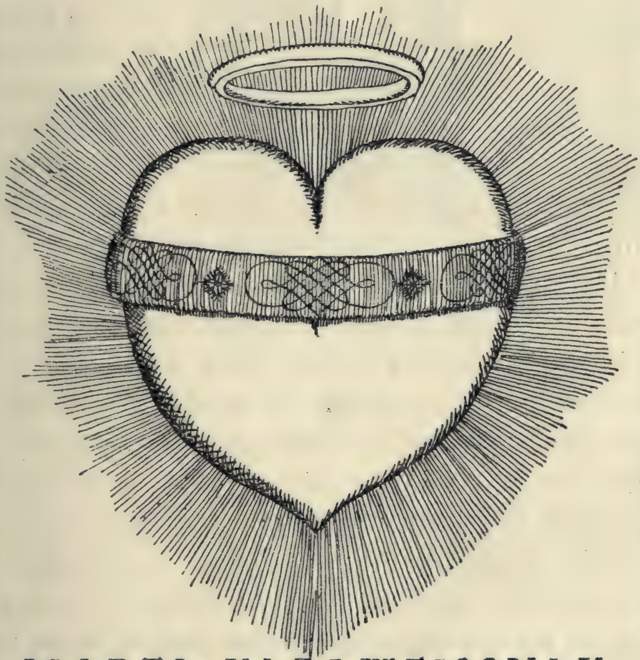
— Kedves leányom — felelte az öreg püspök — panaszodat hallja az én fülem és fájdalmadat az én szívem hallja mert jó keresztény voltál és üdvösségedre nem gondviseletlen hanem a szenteket tisztelted és módfölött tűzoltó szent Flóriánnak tiszteletet adtál mégis te miatta nagy fájdalomba estél. Hanem hogy keserű szívedben igaztalan harag ne gyülekezzék azért meghallgasd szómat. Épen mostani napon panasszal vádolták a te hites uradat Csebrek Márton egri hentes mestert, hogy ama reggelen melyen csuda történtét alítod a szántói útról, vén bikkfa odvából a tűzoltó szent Flóriánt ellopá és zsákban haza vitte házához, melyet több tanúk hittel erősítenek. Ennek okáért mondom hogy tűzoltó szent Flórián nem csodának erejével hanem csalárdságnak erejével került házadba. Ime látod-e kedves leányom, hogy az úr kegyelméből mely más csoda történt mindenek okulására és hitnek erősítésére a fáradt szívekben? Bizony az történt hogy tűzoltó szent

Flórián a maga igazát maga eligazítván elrabolta azt aki őt elrabolta, Istennek dicsőségére és az anyaszentegyház jóvoltára. Amen.

Ebben csendes sírásokkal megnyugodék a hentes felesége Ökrös Eszter Nagykállóról. Ennek utána szívének szomorúságában követvén hites urának példáját ő is apácának állott és ámbátor még sok esztendőket élt és a szenteket szorgalmasan tisztelte igen őrizkedék, hogy valamely csudáért könyörögjön imádsággal.

(1914)

A
CSEND

MARTA KARLWEISSNAK
M E S E L T E M

HOL VAN, HOL nincs . . . .

. . Odafennt a havasban, melynek gerince szüzrózsaszínt mosolyog, mikor a völgyekbe beleselkedik és elindul az este, ott van egy mély dolina, annak is a fenekén egy tó.

Jókora környékét is elkerülik az emberek, mert a havast tündérek lakják. Az a tó pedig a közepén van és abban lakik a Csend.

Meredő sziklák elfogják a szálló felhőt, hogy árnyékuk nesze ne hallassék a völgyben; lent pedig szakállas vén fenyők állják körül a tavat, tárt karokkal nehéz zöld függönyöket tartván, hogy elfogják a csengő napsugarakat. Nem rezdül azon a tavon soha egy fodor és nap se éri azt máskor, hanem csak álló délben, mikor egy szempillantásra megáll a világ órája. Sötét violaszínű a tó tükre, hanem a fenekéről

csendes biborizzás szivárog fel, mert ott van a gyönyörű nagy vörös korállpalota.

Abban a nagy vörös korállpalotában lakik a Csend, mióta a világ. Ő a legszebb és legfiatalabb a tündérek között, mert régibb valamennyinél és még egész fiatal volt az Isten, mikor őt teremtette.

A Csend pedig néha kiszáll a tóból és lábujjhegyen lejön az embervidékre. A fűszál nem hajlik meg talpa alatt és amerre jár, ott nem zúg az erdő, elhallgat a patak és nem dong a bogár. A mezőn a barom dermedten csodál maga elé, hogy meg ne rezdüljön nyakán a kolomp és a kutya két első lába közé fekteti le a fejét.

Hát egyszer így jártában egy borongós este kiért az erdő szélére. Ott is megpillantott egy kis nádfedeles viskót, melynek az ablakában épen kigyuladt a világosság. Odalopódzott a kunyhóhoz, körül leselkedett, aztán bekandikált az ablakon. Alacsony paraszti gerendás szobát látott, beteg öreg asszonyt szalmaágyon és egy siheder fiút, aki az asztalra könyökölt és a mécsesbe bámult bele.

A tündér rajta felejtette a szemét. Olyan nyakigláb, sovány ügyetlen mozgásu legény

volt; olyan haloványképű, akinek összeszorul az ajka és barna, nagy szeme szüntelenül forog, mintha tartana valamitől.

Hát nyugtalan lett a legény nemsokára. Felállt a székről és tétovázva nézett a fekete ablakba.

— Mi lel, fiam? — kérdezte halkan a beteg asszony. Mert fájt neki a beszéd.

— Milyen csendesség lett odakint édesanyám.

— Bár csak bejönne már.

A fiú összerezzent és ijedten nézett körül a szobában. — Milyen hangosan ketyeg az óránk! Soh'se hallottam még így.

Hallgatták az óra nyugtalan ketyegését.

Aztán megszólalt az öreg asszony:

— Péter, fiam, menj ki az erdőre és hozz egy nyaláb rőzsét, mert fázom.

— Jaj anyám — felelte a fiú dideregve, — olyan nagy csendesség van odakint.

— Tedd meg a kérésem, édes fiam. Mert már úgyis a végét járom.

Hát kifordult a fiú a szobából, aztán futásnak eredt, mintha farkas hajtotta volna és meg se állt az erdőig. Ott is lelkendezve, nagy zajjal törte, szedte a rőzsét, köhécselt és fütyörészett és a világért se nézett volna

körül a sötétben. Hanem mikor már volt egy nyalábra való és menni kellett volna vele hazafelé, akkor eszébe jutott öreg édesanyja. Csak kihullott a rőzse a kezéből, leült egy fatörzsre és térdére lógatván fejét, sírt. Addig sírt, sírdogált, mig egyszer csak nagy puha jóságot érzett a kebelében. Megijedt Péter, hogy mért jó neki az édesanyát siratni? Ijedten ugrott fel a fatörzsről, mintha csak megérintette volna valaki. Hát ott áll előtte a Tündér.

— Péter. Jó-e nálam?

Rémülten nézett Péter a violaszín nagy szemekbe, melyeknek fenekéről csendes izzás szivárgott fel. Onnan értett tiszta beszédet. Mert a Tündér ajka meg nem nyílott és nem hallatszott a hangja.

— Péter, jó-e nálam?

— Jó — hebegte a legény két kezét a mellére szorítva, ahol a nagy puha jóságot érezte.

— Maradj nálam. Péter . . .

— Anyám beteg és fázik — jajdult fel erre a legény.

— Maradj nálam Péter, szeretlek.

— Anyám beteg és fázik — szepegte Péter már gyengébben és egyszer csak látja, hogy házuk az édes anyjával benne, meg körül az

egész ismerős vidék távolodni kezd, és sülyedni a messzeségbe. Akkor kinyujtotta a karját, mintha kapni akarna utána.

— Édes anyám — jajdult fel és futni kezdett a rőzsével inaszakadtából hazafelé.

A tündér mosolyogva nézett utána.

Nem szólt Péter az anyjának semmit csak lehajította a rőzsét a kemence mellé és rakni kezdte a tüzet.

— De nagy zajjal vagy fiam — szólt az öreg asszony. — Mi lelt? A szemed is olyan meredt, mintha csudát láttál volna.

Péter elpirult, de csak szótlan maradt.

— Gyere ide fiam, hadd búcsúzom el tőled, mert ütött az én órám és holnap elindulsz te vándorútra. Látod-e ott a tűzhely fölött azt a tarisznyát? Abból ki nem fogy a régi kenyér, míg ujat nem találsz. Hanem hagyok neked annál nagyobb kincset. Mert nagyobb baj az éhségnél az elhagyatottság.

Az asszony sóhajtott, mert belefáradt a beszédbe. Azután folytatta. — Nesze itt ez a karikagyűrű az ujjamon, húzzad az ujjadra.

Feljajdult Péter: — Édes anyám, nagyon fáj ez a karikagyűrű az ujjamon. Ugy fáj mintha szívemre vertek volna abroncsot.

— Tudom fiam, hogy fáj, de csak tűrjed, mert ez a választógyűrű. Meg nem szabadulhatsz most már tőle, amig annak az ujjára nem húzod, akit mindennél jobban szeretsz a világon. Ujjadon a gyűrű, szíveden az abroncs addig. Hanem ha annak az ujjára húzod, akit mindennél jobban szeretsz, akkor nem leszel többé elhagyatott, akkor azt soha el nem veszítheted. Az asszony megint pihent egy kicsit a beszédtől.

— De vigyázz rá fiam, hogy kinek adod, mert ez a választógyűrű. Ha nem annak adod, akit legjobban szeretsz, ha másikat választasz, bizony az élettől elválasztod és ujjadra a gyűrű, szívedre az abroncs visszaszáll. Az van ebbe a karikagyűrűbe.

Az öreg asszony visszafeküdt a szalmára. — Áldjon meg az Isten fiam — és behúnyta a szemét.

Péter akkor rávetette magát az anyjára és rémülten rimánkodott: — Nem kell nekem a tarisznya, édes anyám. Félek a csendtől!

Az öreg asszony behúnyt szemmel mosolygott: — Félsz?

— Ne hagyjon egyedül édesanyám. Ugyis magát szeretem, mindennél jobban a világon!

Az öreg asszony csak mosolygott behúnyt szemmel és csóválta a fejét.

— De igen igen, — kiáltozta erőszakosan

Péter és vörös lett az arca. — Édes anyám el ne hagyjon. — Avval lerántotta a gyűrűt az ujjáról és ráhúzta az anyjáéra.

Az öreg asszony csak mosolygott behúnyt szemmel és nem mozdult többet.

Nagy csendesség lett a szobában. Az óra megállt, a tűz a kemencében elhamvadt és a mécses lángja nem lobogott, mintha megfagyott volna.

Péter felugrott és az ajtóra meresztette a szémét: ugy rémlett neki, hogy valaki belépett: Aztán tétován, félve nézett vissza az anyja arcára. Ilyen békés tiszta mosolyt még sohasem látott rajta. Összeszorult az abroncs a szívén. Ott ült a tündér az ágy szélén, gyönge kezével simogatta az asszony fehér homlokát és Péterre mosolygott:

— Rosszul választottál Péter. Add nekem a karikagyűrűt.

A fiú rémülten nézett az ujjára, hát ott volt a gyűrű. Csak feljajdult erre és kifutott a szobából. A tarisznyát a falon hagyta, az ajtót is nyitva hagyta. Csak rúgta a földet hosszú, sovány lábaival: neki a rétnek, aztán be az erdőbe! A baglyok nyíva röppentek fel előtte és a megtaposott kígyók sziszegve nyúltak utána. A sűrűbe besütött a hold és az ezüst

foltok mint sugárhálók hullottak köréje és a kusza fekete ágak utána nyúltak és belekapaszkodtak. Péter csak futott, Azt hitte, fut valaki utána csendesen, lábujjhegyen, hogy a fűszál se hajlik a talpa alatt.

Végre majdnem összetörte már az abroncs a szívét és a térde roskadozott, de aztán szürkült már a hajnal és a cinkék fütyörészni kezdtek. Akkor könnyebbséget érzett Péter. Nemsokára kiért az országútra. Hideg hajnali szél csapott az arcába és a távolból ostorpattogást hallott. Attól is könnyebbséget érzett Péter. Leült hát egy mérföldkőre pihenni.

Azután körülnézett figyelmesen és vizsgálta a sürgönycölöpöket, a közeli falu tornyát, meg a távoli halmokat. Még a homlokát is összeráncolta, úgy vizsgálta, mégis eszébe jutott az este és nemsokára sürgönycölöpökről, falutornyáról, távoli halmokról a tündér mosolygása rémlett feléje.

Akkor kavicsokat szedett és az egyik oszlopnak hajigálta, hogy megdobja. Vigyázva célzott és számolta, hogy tiz közül mennyi talál. De mindig kevesebb találta és kezdte már ujra megszállni a rémület, amikor hangos dalt és zengő harmonika szót hallott közeledni.

Arra nézett, hát egy derék szőke legény jött jól lépkedve, hogy az út porzott a talpa alatt. Nagy könnyebbséget érzett Péter ha csak a harmonikás jókedvű piros képére nézett. Mikor pedig az dalolva elmasirozott mellette, lehorgasztott fejjel, szó nélkül ballagni kezdett az oldalán, egyszerre lépkedvén vele a nótára.

A szőke legény haladt tovább. A nótát se hagyta abba, csak félszemmel sandított kiváncsian az uj cimborára.

Végtére megszólalt: — No te ugyan fázós legényke lehetsz, hogy most is olyan halvány a képed és úgy vacog a fogad.

— Nem vagyok fázós.

Péter egyre csak a csizmája orrát vigyázta, egyiket másika után nyujtogatván előre.

Kis vártatva megint megszólalt a szőke:

— Hogy hívnak, te halovány képű?

— Péternek.

— No engem Pálnak. Hát aztán velem tartasz?

— Igen.

Szótlanul ballagtak egy ideig, aztán megint a harmonikás szólalt meg. — Csendes legény vagy te Péter.

Vörös lett erre a Péter arca: — Hogy én

csendes legény volnék?! — kezdett hangosan kiáltozni. — Dehogy vagyok én csendes! Nem vagyok én! — és hadonázott a hosszú sovány karjával. — Csuhaj, azt a hétszentséges szüzmáriáját. — Aztán hirtelen elhallgatott.

A harmonikás csak álmélkodva nézte — No én csak furcsa Péternek hívlak ezentúl, mert furcsa legény vagy te. Nem bánom hát — egy kenyérnek két fele van, gyere velem vándorolni.

Szótlanul ballagtak megint tovább. Ragyogó meleg nap emelkedett a hátuk mögött az égre és a fehér országút úgy vakított, hogy csak az előttük nyúló árnyékukba tudtak belenézni.

— A tied hosszabb, mint az enyém — mondta Pál. — Olyan, mint egy csámpás gyík — és nevetett rá.

— A tied olyan, mint egy teknősbéka.

— No Péter, dalolj most már velem, ha nem vagy csendes.

Avval rázendített a harmonikán, de ahogy Péter elkezdett danolni, csakhamar rászólt: Ne ordíts olyan istentelenül, hallod-e, mert elrontod a nótámat!

Péter elhallgatott. Akkor meg azt mondta:

— No csak ne lógasd mindjárt az orrod, ha csak egy szót szólnak — hé! Gyere, gyere, te furcsa Péter!

Mentek mendegéltek, sok földet bejártak. A pirosképű Pál dalolt nagy házak udvarán és harmonikázott kis kocsmákban a táncolóknak, úgy keresték meg a kenyerüket. Hol volt, hol nem volt. Akárhányszor nézett utánuk a kapuból egy gazda, mondván: — Kár az ilyen két derék legénynek csavarogni. Álljatok be hozzám szolgálatba. De ők rá se hederítettek.

Péter legjobb szeretett kocsmában lenni, kivált vasárnap este, mikor dörgött, csörgött, mint a pokol. Pál egy hordó tetején ült a sarokban, húzta a harmonikát és nevetett, komázott a legényekkel. Péter pedig ott állt mellette a falnak támaszkodva, mozdulatlanul.

— El ne ereszd azt a falat, hékás, mert eldül — szóltak oda neki az egyik asztal mellől. Meg ilyen szó hangzott, hogy: — Hallod-e te harmonikás, hol szedted ezt a halványképűt, olyan ijedten jár körül untalan a szeme, mintha darázs kerülgetné az orrát.

De erre aztán visszaszólt Pál: — Ne bántsátok a cimborámat, emberek, mert velem gyűlik meg a bajotok.

Később már a legények közé ült, hogy elfelejtse a gyűrűt az ujján, az abroncsot a szívén. Hangosabb volt valamennyinél és sokat ivott, pedig hamar a fejébe szállt a bor. Pál csak mosolyogta a hordó tetejéről.

Odaszóltak neki az asztal mellől : — Hallod-e harmonikás, furcsa legény ez a te cimborád. Úgy zajong, hogy majd felveti a kocsmát, de mosolyogni még nem láttuk.

— Hadd el! — felelte Pál.

Épen egy álló esztendeje vándoroltak együtt, mikor egy helyt vasárnap éjféltájban egy ragyásképű kis feketeszemű ült Péterrel szemben.

Szótlanul hasalt a pohara mögött, hogy az álla majd az asztalt érte. Csak elnézte Pétert, hogy nem fér a bőrébe, végre azt mondja neki lassan:

— Ne ordíts meg hadonássz te olyan nagyon. Nem neked való a kocsmázás. Inkább való neked a csend.

Fejébe szökött erre Péternek a vére. Felugrott a padról és rávágott a ragyásra.

No, csendesség lett erre az ivóban, hogy a szomszéd nádasból behallatszott az éji madár rikoltása.

A ragyás felállt lassan és odalépett Péterhez. Pál meg halkan lecsúszott a hordó tetejéről. A ragyás megmarkolta Péter mellényét: Mért volt ez, te halványképű? — mondta csendesen és felemelte az öklét.

Hanem Pál félrelökte vállal: — Énrám is várj hé!

No szörnyű ordítás támadt erre. Összeröffent az egész legénység és csúnya nagy verekedés kezdődött. Péter csak álmélkodva nézte leeresztett karral, mintha semmi köze se lenne hozzá. Azt se tudta, hogyan került közibük. Hanem a nagy kavarodásban egyszer csak látja, hogy mellbevágja a ragyás az ő cimboráját és az összeroskad. Közibük ugrott akkor, mintha csak valami bokrok volnának, fölkapta Pált a vállára és körülcsapott a sovány, hosszú karjával utat is nyitott az ajtóig, csak mint valami ágbogak között. Aztán uccu ki az éjszakába.

Reggelre kelve letette végre egy hancsik mellett. De nem soká kellett Pált költögetni. Mikor a fényes nap az arcába sütött, mindjárt kinyitotta a szemét. Előbb a harmonikája után nyúlt, hogy nem törték-e össze. Azután fölkelt, leverte a port nadrágjáról és azt mondta:

— No ez is megvolt, gyerünk tovább.

Mentek hát, mendegéltek. Olyan gyönyörűen mint az aranysárkány szállt fel a nap. De Pál hallgatag volt.

Péter aggódott. — Fáj-e még az ütés? — Kérdezte végtére.

— Már el is felejtettem.

Péter aprózta a lépést és nyugtalanul nézett jobbra-balra: — Szólalj meg hát vagy gyujtsunk rá egy nótára.

El is kezdte mindjárt. De a harmonikás beleszólt:

— Csendesen Péter. Minek mindig ez a hejehuja. Ballagjunk csak úgy egymás mellett.

Csak úgy ballagtak hát egymás mellett. Péternek úgy rémlett, hogy jő valaki a hátuk mögött, suhanó lépéssel, de nem mert hátranézni.

Elérkeztek egy rengeteg erdőbe.

— No — mondja Pál — üljünk le itt az árok partjára déli pihenőre. Szép pipacsok vannak itt.

Mikor leültek egymás mellé, azt kérdi Péter lesütött szemmel: — Miért nem tréfálsz, meg dalolsz mint máskor?

A harmonikás ránézett hosszan és ezt fe-

lelte: — Mert az jutott az eszembe te furcsa Péter, hogy mi barátok vagyunk.

Erre a szóra Péternek a szívén úgy elszorult az abroncs, hogy elfordította az arcát. Nagyot hallgattak.

Azután megszólalt megint Pál, mondván. — De tündöklő, fényes ez a mai nap. Nem lebben az árnyék, még csak a pillék se röpködnek. Mind leült a maga virágjára.

Péter erre hirtelen felállt és körültekintett pislogó, bizonytalan nézéssel: — De hallatszik ma minden — szólalt meg, de olyan halkan, hogy Pál alig értette szavát. — Idehallik a kocsizörgés a harmadik határból és ha egy makk hull le odabent az erdőben. Mintha üvegből volna a világ.

Aztán megint nagyot hallgattak.

Egyszer megszólalt Pál: — Hallasz-e olyan muzsikát, mintha száz kicsiny meg nagy ezüstharang csöngenék.

— Nem — felelte Péter és félénken nézte a harmonikást.

Arra jött épen egy parasztember.

— Nem tudja kend megmondani, micsoda harangozás az, amit az erdőből hallok?

— No, ha hallja kend, akkor ritka ember kend.

— Micsoda harangozás az — türelmetlenkedett Pál.

— Már csak a Muharos lesz az.

— Ki az a Muharos?

— Ennek a rengeteg erdőnek közepében van egy nagy hegy, annak a tetejében lakik a Muharos!

— Nem mutatná meg kend az utját?

— Induljon kend a hang után, ha hallja. Indulok én is a magam útján. — Avval rántott egyet a tarisznyáján és elindult.

— No te furcsa Péter, gyerünk a Muharoshoz.

— Ne — ne — ne menjünk — dadogta Péter, — messzi van még a város, gyerünk tovább.

— Már pedig én nem megyek tovább, amíg meg nem tanultam ezt a nótát. Te meg, ha szeretsz engem, velem jössz.

Még jobban összeszorult Péter szívén az abroncs erre a szóra. Csak elindult a harmonikás után.

Mikor már jó mélyen haladtak a sűrű zöld sötétségben, megkérdi Pál:

— No te furcsa Péter, hallod-e már a muzsikát?

— Hallom.

Egyszer csak elértek egy nagy hegy tövibe.

— Ide kapaszkodjunk fel — mondta Pál. — Mert úgy hallatszik ide le, mint az orgona a templom kórusából.

Nagy ügygyel-bajjal kapaszkodtak a meredek éles sziklák között. Meg-megálltak pihenni. Olyankor Pál hallgatózott, azután felállt mondván: — Gyerünk Péter, siessünk.

De Péter meg se szólalt.

Végre felértek egy kis laposra. Nagy sötét kövek álltak kétoldalt, szembe kilátás volt a napos rónaságra. Hanem a hátuk mögött a sziklafalban árnyékos, hűvös nagy barlang szája nyílott. Onnan ömlött ki a zene.

Hát megfordultak és beléptek a kapuja alá. Olyan óriási csepkőbarlang volt, hogy a boltja meg a háta sötétségbe veszett. Száz rózsaszinű meg sárga, átlátszó csepkőoszlop, vékony meg vastag nyúlt a padlóról fel a kupola sötétségébe. Az óriás Muharos ott állt a közepiben. Két vállára omlott le a fehér haja. Az övin volt keresztülhúzva a fehér szakálla. A szemöldöke olyan busa volt, hogy alig villogott ki alóla a szeme bogara.

A balkezében nagy ezüst kalapácsot tartott, a jobb kezében meg egy kicsit. Azokkal ütö-

gette a vékony meg vastag, rózsaszín sárga átlátszó csepkőoszlopokat. Az egész barlang reszketett a leggyöngébb hangra is, mint a tambura fája.

Látta az öreg Muharos a két árnyékot becsapódni a barlang száján. De még egy ideig ütögette az oszlopokat, amig befejezte az áriát. Mikor pedig lassan leeresztette mind a két karját, fölnézett a sötét kupolába és mozdulatlanul figyelte, hogy zeng utána a barlang, amig egészen el nem hangzott. Azután a balkezébe fogta mind a két kalapácsot, a jobbat pedig a tenyerét előbb a combjához törölvén a jövevények felé nyujtotta:

— Isten hozott legények, kerüljetek beljebb.

Pál belecsapott a tenyerébe: — Adjon Isten jónapot kendnek.

Péter egy lépéssel hátrébb állt és nem szólt semmit.

Az öreg hosszan végignézett rajtuk, azután azt mondta: — Meleg nap van máma. Üljetek csak oda az asztalhoz a bejárat alatt, jól esik majd egy kis ital. Onnan leláttok az egész napsütötte világra, magatok meg hüvösben vagytok. — Avval elindult a barlang feneke felé.

Sötétzöld egy darab ragyogó kőből faragott

asztal volt az; ugyanolyan három karosszék állt körülötte. Leültek a legények jobbrul és balrul és olyan csendesen kuporodtak a nagy kőszékekben, mint két megszeppent gyerek.

Hamarosan visszajött a vén Muharos. Szikrázó hegyi kristályból csiszolt nagy korsót hozott, teli sötét vörösborral és három szikrázó kristálykelyhet. Mikor letette az asztalra, megcsendültek, mint a citera. Azután a legények közé ült és töltött:

— Nohát, éltessen az Isten. Ritkán talál ide hozzám ember.

A koccintás úgy csengett, mint hirtelen elfojtott csengő leánykacagás és Péter kezében megrezdült a kristálykehely.

— Nem ittam még ilyen erős, illatos bort, mondta Pál. — Olyan mintha a föld szívevére volna.

— Olyan — bólintott rá a vén Muharos. — Hanem a te halovány cimborád nem az ízéért issza, hogy egyhajtásra issza.

Azután nagyot hallgattak. Az öreg egyre töltögette a poharakat, végre megkérdezte: — Mi járatban vagytok?

— Csak vándorolunk. Bejárjuk a világot.

— Miért?

— Csak — mondta Pál. Azután hozzátette szerényen. — Ide nótát tanulni jöttem, ha megengedi.

A vén Muharos nem felelt, hanem Pétert figyelte hosszan, azután megkérdezte tőle: — Hát téged mi hajt?

— Nem tudom.

— De tudod te azt Péter.

Péter akkor lecsüggesztette a fejét; a kelyhe fölé hajolt. Kerek, biborsötét szem nézett vissza reá. Hát behunyta a szemét és homlokát a hideg kőasztalra fektetette. A vén Muharos pedig csendesen a Péter tarkójára tette a kezét.

Pál erein végigcsurgott a bor, hátra vetette magát a kőszékben, de le nem vette a kezét a kristályról, úgy nézett ki táguló szemekkel a messze vidékre.

— Vén Muharos — szólalt meg mámorosan — úgy hever alattunk ez a mozdulatlan napos rónaság, mint a hímzett selyemkendő.

Füzespartú, csillogó folyók kígyóztak keresztül rajta; fehér gulyák deleltek és imitt-amott cserepes, meg nádfedelü faluk is mint összebujt nyájak hevertek a napon. Halmok és völgyek és a távolban tornyos, kéményes városok füstje keveredett el a messzeség sugaras párájával.

— Lám, öreg Muharos, ha erről a kőről így az egész világot láthatnám mindig, sohse kivánkoznék le innen, hogy megnézzem mi van ott a hegyek mögött. Hallga csak! Nem zúg az erdő és nem zörög a haraszt. A gulya lehevert, hogy meg ne csörrenjen a kolomp és a kutya két első lába közé fekteti a fejét. Milyen nagy csöndesség bontja fölénk a szárnyait.

— Közeleg a dél —mondotta Muharos. Levette Péter fejéről a kezét és felállt. — Be kell harangoznom. Hallgasd csak harmonikás és tanuld meg, ha tudod. — Avval belépett a barlangba.

Megkondultak a nehéz, nagy ütések. Mintha a föld közepéből jött volna a hang. Azután beleszikrázott a vékony oszlopok csilingelése. Pál behunyta a szemét és az asztalra könyökölt, a két ökle közé szorítván a fejét.

A harangütések, mint a ragyogó aranykerekek gördültek végig, egy a másik után a mozdulatlan, napos rónaságon.

Mikor az utolsó is végiggördült és belefoszlott a reszkető párába, nagy csendesség lett. A vén Muharos megállt az ajtóban és a két legény még úgy ült ott mozdulatlanul, az egyik a homlokát az asztal lapjához szorítva, a másik a fejével a két ökle között.

— No megtanultad-e harmonikás? — szólalt meg az öreg kis vártatva.

Pál felrezzent, mintha álomból ébredt volna; aztán felállt, lekötötte a hátáról a harmonikát, megforgatta a levegőben és úgy elhajította, hogy nagy ívben röpült le a hegyről a mélységbe, még szólt is egyet röptében, mintha sóhajtott volna; azzal sápadtan visszaült helyére és felhajtotta borát.

Péter rémülten felkiáltott: — Pál!

— Ne sajnáld azt a harmonikát Péter, — mondta akkor a Muharos. Nem szeretted te azt. Jobb szereted te a csendet.

— Pál, Pál gyerünk innen — kiáltotta Péter.

— Nem vándorolunk többet, cimbora! — felelte Pál. — No te vén Muharos eldobtam a harmonikámat. Befogadsz-e tanulóinasnak?

— Be.

Pál hátrafeküdt székében és széttárta a karját. — Látom most már innen az egész világot. Miért reszketsz úgy, te furcsa Péter, mint a nyárfalevél? Nézz le, itt van elébed terülve, mint egy selyemkendő.

— Gyerünk innen — hebegte Péter.

— Minek csavarognánk? Ha igazán szeretsz, itt maradsz velem csendesen a vén Muharosnál.

Péter szivén az abroncs úgy összeszorult, hogy megmarkolta a karikagyűrűjét.

— Mindennél jobban szeretlek téged. Gyere innen.

Pál félig lehúnyta a szemét és mámorosan mosolygott: — Hallga, te furcsa Péter, elült minden zaj. Egy fűszál se rezzen, egy nyugtalan gondolat se rezdül az egész napfényes világon. Megállt a világ órája.

— Itt a dél, — mondotta csendes erősen a vén Muharos.

Akkor Péter hirtelen áthajolt az asztalon és Pál ujjára húzta a karikagyűrűt. Az csak behúnyta a szemét, a keze lecsúszott a kristálykehelyről, feje előre csuklott és vége volt.

A nagy kristálykorsóban pedig az asztal közepén füstölni kezdett a vörös bor. Bibor párák emelkedtek lassan gomolyogva és megjelent a tündér.

— Rosszul választottál Péter, add nekem a karikagyűrűt.

Az ujjára nézett Péter, hát ott a gyűrű. Csak följajdult erre, egyet fordult és rohant le hanyathomlok a hegyről. Vissza se nézett többet, se Pálra se a vén Muharosra.

Futott, futott keresztül az erdőn, végig az országúton. Futott, futott tanyák mellett el,

falvakon keresztül. A kutyák az inába eredtek és a gyerekek hujántottak utána. — Nézd a bolondot! Boszorkány űzi! Vigyázz hé, mert elveszted a lábad.

De Péter csak futott, mert azt hitte, fut valaki utána suhanó léptekkel, melyek alatt a fűszál se hajlik.

No de elérkezett egy nagy városba. Olyan nagy volt ott a szekerek zörgése és a kéményes gyárak robogása, hogy majd megsiketült és a zsivajgó emberáradat majd leverte a lábáról. Nagy könnyebbséget érzett ott Péter. Álmélkodva nézelődött körül. És irigykedett azokra az emberekre, hogy bár ő találna valamit, amiért úgy kiabálhasson és hadonászhasson. Minduntalan a legzajosabb gyárak között kóborolt.

Rászólt az egyik ajtóból egy bőrkötényes, kormosöklű: Hallja hé, mit ácsorog maga itten, talán bizony munkát keres? Jöjjön csak be, jöjjön, épen gazdátlan az egyik üllő.

Összerezzent Péter a szóra és elindult némán a bőrkötényes után, mint a parancsra.

Odabent búgtak a kerekek, csattogtak a szijjak, döngölt a kalapács az üllőn és békétlen, izgatott volt a munkások tekintete. Szere-

tett ott lenni Péter. Hát felcsapott és be is állt mindjárt az üllője elé.

Mikor egy hét mulva osztották ki a bért, azt mondja a felügyelő: Te Péter mostantól előbbre fogsz haladni — a többi munkásnak pedig azt mondta: — Lássátok ez azt' a munkás. Első a műhelyben és utolsónak teszi le a kalapácsot és csurog róla a verejték, úgy dolgozik.

Mikor az este összeültek néhányan a kocsmában, azt beszélgették:

— Előbbre haladt az a furcsa Péter.

— Én bizony nem irígylem.

— Én sem. Mért is dolgozik az olyan lelkeszakadva?

— Nem telik öröme a munkában, sohase fütyörészik.

— Én is azt mondom. Hanem olyan, mintha félne letenni a kalapácsot.

— Olyan.

— Valami furcsaság lehet a dologban. Aztán mindig idejár közénk a kocsmába. Iszik is velünk. Két-három korsóval is megiszik. Mégse tudott még egyikünkkel se megbarátkozni.

— Titka van.

Akkor benyitott Péter és köszöntötte őket halkan. — Adjon Isten jó estét.

— Adjon Isten — feleltek a munkások. Péter közéjük ült, koccintgatott, beszélgetett velük, hanem azok csak csodálkoztak rajta; Péter pedig ő rajtuk.

Lányok is dolgoztak a gyárban. Este ha vége volt a munkának, már a nagy téglás udvarban kezdődött a hangos tréfa, cicázás. Volt egy köztük, egy fekete hajú, parázs-szemű, az volt a legszebb. Ilonának hívták és ha dalolva, tapsolva végigtáncolt az udvaron, mind megbolondította a legényt. A legszabadabb szája neki volt, kikezdett mindegyikkel, de valamennyinek fittyet hányt és tudták, hogy csak neki nincsen szeretője.

A gyári lányok irigykedtek rá, hanem azért köréje gyülekeztek, mint valami vezér köré, mert megbecsülték. Olybá vették, mint a legjobb katonájukat a legényekkel való csetepatéjukban és jól esett nekik ha megszégyenített egy férfit, mint elégtétel a maguk gyöngeségéért.

Péter is a tréfáló, cicázó csoporttal ment ki esténként a gyárból. Szótlanul kullogott néhány lépésnyire mögöttük, amig csak szét nem oszoltak.

Hát egyszer összesúgtak a lányok. — Nézd

a, megint itt jön a hátunk mögött az a nyakigláb, halványképű.

— Ugyan mit akar, ha olyan fennen hordja az orrát, hogy meg nem szólított még egyikünket se ! ?

— Még csak nem is köszön.

— Dehogy hordja az fennen az orrát. Nem látod, hogy lehorgad ?

— Csak bamba szegény vagy félkegyelmű.

Nagyot nevettek erre a lányok.

Ilona akkor lopva hátranézett. Péter épen egy gázlámpa alatt jött el és a szemük összetalálkozott.

Azt mondja akkor Ilona: – Ne kezdjek-e egy táncot evvel a málészájúval, lányok ?

A lányok meg biztatták: — Jó lesz ! Nagyszerű lesz! Rajta Ilona, rajta.

— No hát menjetek csak előre és bujjatok oda a másik sarok mögé. Én majd bevárom itten. Mire odaérünk, már elő is jöhettek nevetni. No hát!

Ilona nagyot lélegzett, aztán megállt és végig simított a frizuráján.

Odaérkezett Péter, hát rámosolyog Ilona és súgva mondja: — Adjon Isten jó estét.

— Adjon Isten, Ilona — felelte Péter és kezet nyujtott.

A lány meglepetve hallgatta, hogy olyan csendes öröm van a hangjában, mintha már régóta barátkoznának. Aztán azt mondja:

— Hát olyan ember maga, hogy elébe kell jönni? Mi? Mért nem jön oda soh' se hozzám?

Egészen odalépett Péter mellé és a karjába akasztotta a karját. — Gyerünk hát, sétáljunk tovább. Azt hiszi maga, hogy nem látom, hogy utánam jár és mindig rajtam a szeme? Mért nem szólított meg?

— Mert voltak ott mindig mások is — felelte Péter.

— Ugy-e hát mit bántja az magát, ha más is van ott? Egy „jó napot“ csak köszönhetett?

— Nem. Idegenek előtt szégyeltem.

Ilona meglepetve nézett fel a Péter szemébe. — Mit? Idegenek előtt? ... Furcsa maga, Péter! Barna a szeme, ugy-e?

— Nem tudom.

Szótlanul mentek tovább egy ideig, hanem az első sarkot már elhaladták és hallatszott a lányok fojtott vihogása.

Akkor Ilona megállt és összehúzta a fekete szemöldökét; — Megálljunk csak!

Aztán rágta az ajkát és kisvártatva gyorsan

mondja: — Forduljunk meg! Ne menjünk itt tovább. Gyerünk vissza.

Avval sebesen húzta visszafelé Pétert.

Befordultak egy sarkon és elérkeztek egy sötét sétakertbe.

— Üljünk le erre a padra — súgta Ilona. — Itt nem láthat senki — és helyet törült a kötényével Péternek.

Mikor már egymás mellett ültek, megszólalt Ilona: — Azt mondta az elébb, hogy idegenek. Hát mi nem vagyunk idegenek egymásnak?

Péter a lány derekára tette a karját és csodálkozva nézett rá: — Mi ketten?

Ilona halkan felkacagott és csóválta a fejét: — Hanem, hogy ez milyen furcsa!

A kezét is a homlokára tette: — No de ilyet! — hanem azért behajlott Péter karjába.

Azután nagyot hallgattak, hanem Ilona megcsóválta a fejét, mert valamin gondolkodott. Végre azt mondja:

— Magának nem volt még szeretője?

— Te vagy az első, — felelte Péter.

— No, no! — kacagott Ilona. — Hát én a szeretője vagyok?

— Azért szégyeltem mások előtt köszönni neked.

A lány csodálkozva nézte meg Pétert, aztán hozzásimult szorosan.

— Birsz-e majd velem, te furcsa Péter? Birsz-e majd velem? — Aztán hirtelen eltólta megint magától és végig-végignézte fejcsóválva de hirtelen felkacagott, átölelte nyakát, a fejét pedig lehajtotta Péter vállára: — És mióta vagyok a szeretőd? Mondd.

— Emlékszel arra a viharra, amelyik ledöntötte a gyár kéményét? Olyan irtózatos csend járt előtte. A gépház ablakából néztem és egyszerre csak a kavargó fekete felhőkben a csapkodó hajadra ismertem. Mikor belehasítottak a villámok, az az átvillanó fehér bőröd volt. Mikor pedig beütött a villám és átrázta a testemet, akkor kifutottam hozzád a viharba. Azóta . . .

Ilona behunyta a szemét. — Ilyen forró a te hangod?

— A minap vettem fehér csonttükröt, meg fehér csontfésűt a fekete hajadnak, ha majd kibontod este. Mert este, ha a szobámba vagyok, nagyon szorítja az abroncs a szívemet. De akkor azt gondolom, hogy a fekete hajad rámborul. Addig gondolom, amig elszédülök. Ugy tudok azután elaludni.

Ilona felállt és olyan komolyan, hogy szinte szomorúan azt mondja: — Gyere Péter. Had' bontom ki a fehér csontfésűddel a hajamat. Akkor Péter is felállt és megcsókolták egymást, aztán összeölelkezve hazamentek együtt.

Másnap előfogták Ilonát a lányok. — No hát mi volt? Mit csináltál vele? Hová mentetek?

— Hozzá! A szeretője vagyok! — Avval hátat fordított és a faképnél hagyta őket.

Idő múlott. Együtt ültek egyszer a munkások a kocsmában és ezt beszélték:

— No, nem jár többé közénk a furcsa Péter.

— Van jó dolga! — mondta az egyik és összenevettek.

— De meg is változtatta azt a szerelem. Nem veri már az üllőt olyan istentelenül, hogy csurogna a verejték róla.

— De sőt, mintha munka közben is mindig hallgatódzna.

— No a kalapácsot se fél most már letenni, hanem ugyan siet vele. — És megint összenevettek a munkások és irigykedtek rá.

Esténként a nagy téglás udvaron Ilona várta Pétert. Csendesen várta, nem cicázott aztán kézenfogták egymást és hazamentek. De csak

némaság volt a csendességük, mint a csendesség a vihar előtt.

Ha Ilona kibontott haja lobogott körülötte, az volt Péternek a kavargó fekete felhő, ha kivillant a fehér bőre, az volt a felcikkázó villám és ha megölelték egymást, az volt Péternek, mikor belerohant a viharba.

Idő mulott és egyre forróbb lett a szerelmük. Nem is gondolt már Péter gyűrűre az ujján, abroncsra a szívén.

Épen egy félesztendő mulva, egy szombat este hazavitték a bérüket. Hát két nagy kosár vörös rózsát vásároltak útközben és otthon rózsalevéllel hintették be a szobapadlót és az egész szobát. Rózsalevéllel vetették meg az ágyukat magasra; süppedő hűvös rózsalevélben feküdtek; felhőben kóválygott a részegítő illat és mint a sötét rubint izzott a kis szoba, mikor besütött a hold.

Láz gyúlt a vérükben és ölelkeztek egész éjszaka.

Mikor pirkadt a hajnal és derülni kezdett a rózsaszoba, bágyadtan hevertek egymás mellett és kibámultak az ablakon. Akkor megszólalt Ilona egészen csendesen: — Pirkad a hajnal. Ugy-e, mintha rózsalevéllel volna tele a föld

is, ég is. Az egész világ nagy, rózsalevéllel vetett ágyunk minekünk.

Azután hallgatták, hogyan nő és derül odakint a reggel.

Ilona azt mondja: — Milyen nagy győzelmes csendesség van, mintha nem volna kettőnkön kivül élő a világon. Most vagyok boldog. Most! Ne mozduljunk Péter. Tedd vissza a karomra a fejedet.

Hanem Péter nyugtalanul feltámaszkodott. — Mért csendesedtél úgy el Ilona? Ne! Ne hallgatódz! Gyere ölelj meg inkább.

— Nem, Péter! Hadd a fejedet a karomon! Látod, most boldog vagyok. Ha ölelkezünk, mintha dulakodnánk, hogy korlátokat törjünk le, amik köztünk vannak és mégse tudnánk egymáshoz elérni. De soh'se éreztem magam ilyen egynek veled, mint most. Mintha elsülyedne minden, ami közöttünk van és ez a csend összemosna bennünket, mint egy nagy folyó. És mintha minket titkolna el ez a nagy csend élet és halál elől. Te nem úgy érzed?

Péter feltámaszkodott, de nem felelt. Ilona meglepetve és félénken nézte. — Mért nem felelsz Péter? Hová nézel? Péter felelj, mért változott úgy el az arcod?

— Szorítja az abroncs a szívemet.

— Micsoda abroncs?

— Ne hívd a csendet, Ilona!

— Édes Péter, mi lel?

— Fogj meg Ilona, fogj meg, mert elvisz. Nagy violaszín szemekből piros izzás néz rám. Jaj. Távolodik minden és elmerül a messzeségbe: anyám és a harmonikás és a vén Muharos és te is, mintha soh'se éltetek volna, hanem csak álmodtalak volna titeket. Jaj, fogj meg, Ilona!

De Ilona riadtan hátrébb húzódott: — Péter, Péter hova nézel?

— Jaj jön a csend. Nem hallod? Megállt a szél. Levél nem rezdül és megállt a hullám a vizen. Ilona fogj meg, ölelj meg. Jaj elmúltok mellőlem, akiket szeretlek, mintha rég meghaltam volna. Hát mért nem kapaszkodtok belém, mért hagytok magamra, mért hagytok el?! Ilona?!

— Bizony te hagysz el most engem Péter, nem én téged. Bizony nem is engem szeretsz te akkor mindennél jobban a világon. — És Ilona arcán lassan csordultak le a könnyek.

— Ilona, nem igaz, Ilona téged akarlak, téged szeretlek, téged hívlak.

Ilona lassan csóválta a fejét: — Mért hívsz engem Péter? — és csukott pillái alól szivárogtak a könnyek. — Mért félsz a csendtől ha engemet szeretsz?

Péter vadul magához ölelte az asszonyt: — Ilona, Ilona!

Hanem Ilonának hátracsuklott a feje, kibomlott nehéz haja lezuhogott a rózsalevelekre és csukott pillái alól egyre szivárogtak a könnyek.

Akkor hullott be hangtalanul pendülve az első napsugár az ablakon. Millió szikrázó porszem csillogó fátylában ott volt a Tündér.

Péter hirtelen Ilona ujjára húzta a gyűrűt.

Akkor szóltak a violaszín nagy szemek.

— Péter add nekem a karikagyűrűt.

Péter leeresztette az asszonyt a rózsalevelekre és az ujjára nézett, hát ott volt a gyűrű.

Feljajdult erre és ruhát is alig kapkodott magára futtában, úgy menekült ki a szobából, ki a városból és kimenekült volna a világból is.

Elkerülte most már a tanyákat is, még az országutakat is. Azt mondta: — Mi kereső volnék én most már az emberek között? Kinek adhatnám most már a gyűrűmet, ha el-

vesztettem az anyámat is, a harmonikást is, meg Ilonát is? Inkább megyek a vadállatok közé. Ha szét nem tépnek, majd csak összetöri az abroncs úgyis a szivemet.

Úgy kódorgott Péter erdőn meg réten, mint a vad és olyan nagyon vágyódott az anyja után meg a harmonikás után, meg Ilona után, mintha még három abroncs szorította volna a szívét. Már csak azt várta, hogy megszakadjon.

Hát ahogy így kódorgott, egy este, csak ismerős vidékre érkezik. Meg is látta mindjárt a kis házukat az erdő mellett. Világosság ég az ablakban, no, hát odalopódzik lábujjhegyen. Csudálkozott rajta Péter, hogy oly csendesen tud járni. Be is les az ablakon, ott is látja az anyját az asztalra könyökölve, ahogy belebámul a mécsbe.

— Édesanyám — gondolja Péter. Bemenjek-e hozzá?

Akkor megmozdult az öreg asszony és Péter hirtelen lekapta a fejét, hogy őt meg ne lássa. Azután lábujjhegyen ellopódzott a ház mellől. Mikor már jó bent volt az erdőben megállt és mosolygott.

— Édesanyám — gondolta mosolyogva és egy abroncs mindjárt lepattant a szivéről.

Ment, mendegélt tovább Péter. Könnyebben is esett volna már a járás. Csak a harmonikás után, meg Ilona után fájt a szíve, hogy majd megszakadt. Ment, mendegélt és egyszer egy faluszélén kocsma közelébe jutott. Harmonikaszó hallatszott ki onnan belülről és mindjárt ráismert Péter. Odalopódzott a kocsmaajtóhoz és az ajtófélfához támaszkodva benézett az ivóba. Hát üres volt az ivó, egy lélek se volt benne, hanem egy hordó tetején ült a harmonikás és harmonikázott.

— A harmonikás — gondolja Péter. Bemegyek hozzá.

Akkor megmozdult a hordón Pál és Péter hirtelen a falhoz lapult, hogy őt meg ne lássa. Aztán lábujjhegyen ellopódzott a kocsma mellől. Mikor már a harmonikát se hallotta megállt és mosolygott.

— A harmonikás az én kedves cimborám, — mondotta gyönyörűséggel és mindjárt lepattant még egy abroncs a szivéről.

Ment, mendegélt Péter és könnyebben is esett volna már a járás, csak Ilona után ne fájt volna a szíve, hogy majd megszakadt. Ment, mendegélt és egyszer csak betévedt egy nagy kertbe. Sötétlevelű nagy fákat látott ott

és sok piros rózsabokrot. Mindjárt ráismert Péter Ilonára és lábujjhegyen járt a nagy sötétlevelű fák között. Hát ahogy félrehajlít egy piros rózsabokrot, ott látja Ilonát feküdni a gyepen. Fekete haja kibontva, szeme behunyva: Szépen aludt Ilona a gyepen.

— Ilona — gondolja Péter — szólok hozzá, föl is költöm.

Akkor megmozdult Ilona álmában és Péter hirtelen a rózsabokor mögé guggolt, hogy őt meg ne lássa, aztán lassan ellopódzott.

Sokáig járt ment, de még mindig látta a sötétlevelű nagy fákon, meg a rózsabokrokon, hogy ez Ilona. Hanem mikor már illatát sem érezte a piros rózsáknak, akkor megállt és mosolygott.

— Ilona az én édes szerelmem — mondotta mosolyogva boldog jósággal a szívében és mindjárt lepattant még egy abroncs róla.

Ment, mendegélt Péter: — hanem akkor nagyon sötét lett, olyan sötét lett, hogy egy csillag se volt az égen.

Azt mondja akkor Péter: — No sötét van, csillag sincs az égen, aztán most már semmi sincs csak a gyűrű az ujjamon, meg az az egy abroncs a szívemen.

Ahogy ezt Péter mondja elérkezik egy mély fekete kúthoz. Belenéz Péter a mély fekete kútba, hát csak megszólal a kút:

— Hajítsd belém azt a gyűrűt Péter, mert már úgy sincs semmi.

Már épen fogta a gyűrűt Péter, hogy belehajítsa a nagy fekete kútba, mikor meglátja, hogy mellette áll a vén Muharos. És akkor nem hajította be a gyűrűt.

Nem szóltak ők egymáshoz egy szót se, csak elindultak a nagy sötétségben és ballagtak egymás mellett. Nem szóltak semmit, de Péter tudta, hogy ez így van és az jó volt.

Mentek, mendegéltek, hát egyszer csak pirkadni kezdett. Körül még nagy sötétség volt, de fent a magasban meglátta Péter a havast, mint egy nagy piros rózsát.

Akkor nem szólt a Muharos semmit, hanem csak megfordult és elment másfelé. Hanem Péter úgy ment fel a havasba, mintha megérkezett volna a nagy útról és menne hazafelé. Mikor felérkezett a havasba, visszafordult. Lent feküdt a világ kiterítve, mint egy hímzett selyemkendő. És látta lent a kis házukat és benne az anyját és látta lent a harmonikást egy hordón ülni és látta Ilonát kibontott haj-

jal aludni a gyepen. Látta és nem fájt értük a szíve.

Akkor leült Péter egy fatörzsre és térdére lógatván fejét sírt.

— Péter, miért sírsz?

Felnézett Péter, hát ott állt mellette a mosolygó Tündér.

— Azért, hogy már a szívem se fáj értük.

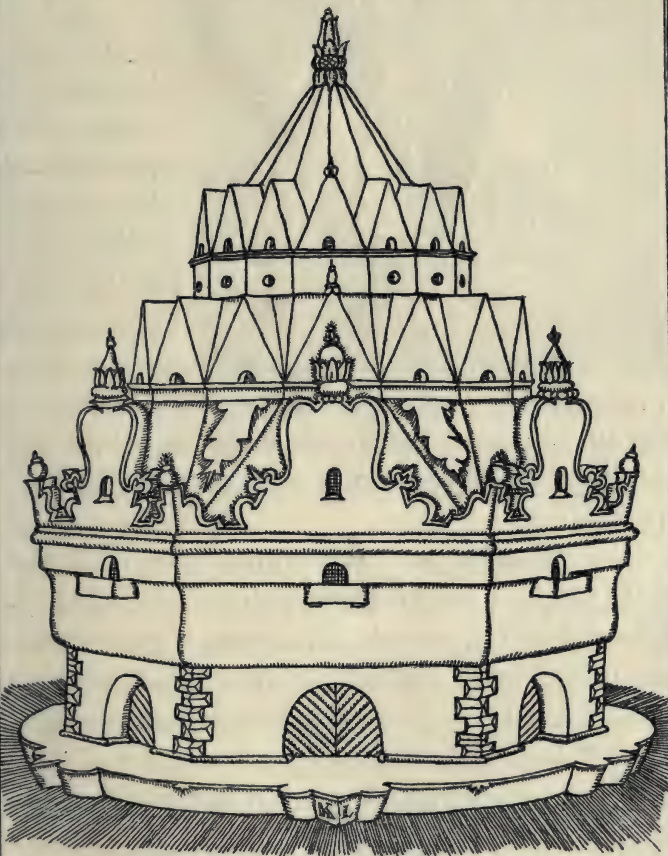
— Nekem adod-e most már a karikagyűrűt Péter?

— Bizony neked adom.

És lehúzta Péter ujjáról a kiválasztó gyűrűt és a tündér ujjára húzta. Mindjárt lepattant a szívéről az abroncs.

(1908)

KIS GYEREKEKNEK KELL EZT MESÉLNI

A SZEGEDI GYEREKEKNEK

VOLT EGYszer, hol nem volt, volt egyszer egy király meg egy királyné és azoknak hét gyerekük volt, hét aranyhajú királyfi. Ez a hét királyfi a királypapával meg a király mamával egy gyönyörűszép arany palotában lakott. Nagyon boldogan éltek ők ottan mert bizony gyönyörű dolgok voltak abban az arany palotában.

Hát először is az a palota körhinta-palota volt. Ugy ám, körhinta-palota amely körbe-körbe tudott forogni. Vasárnap délutánonként az öreg király elővette a hegedűjét az arany tokból a királyné mama pedig az aranyzongora elé ült és muzsikáltak. Olyankor aztán az egész nagy palota forogni kezdett a muzsikára körbe-körbe valamennyi arany tornyával, ezüst balkonjával együtt. És a királyfiak csak ültek

bent a szobában és néztek ki az ablakon és úgy forogtak mint az igazi körhintán a városligetben. Hát ez nagyszerű volt!

Aztán meg labdafák voltak a kertben. Istenbizony labdafák. Olyanok voltak azok mint az almafák, csakhogy épen nem alma hanem labda nőtt rajtuk. Szép, nagy, kerek gumilabdák, mindenféle színűek. Pirosak meg zöldek, meg kékek meg csíkosak és olyanok is melyeken képek voltak. És szabad volt tépni róluk. Csak oda kellett menni, kicsit felágaskodni és letépni egy labdát. Vagy százat, amennyit akart az ember. Mert azok a fák telistele voltak labdákkal. Ha a szél megrázta őket, hát csak hullott le peregve a sok labda és nagyot ugrott a földről, olyan nagyot, hogy megint el is tűnt az égben.

No az természetes, hogy cukorfák is voltak a kertben, meg csokoládé fák is. Azt nem is kell mondani. Meg azt se, hogy az istálló tele volt gyönyörű hintalovakkal. De az egyik istállóban volt ám hét igazi, eleven kis pony-ló. Minden királyfi számára volt egy. Azon lovagolhatott.

Sok szép játéka volt a hét aranyhajú királyfinak, de meg is érdemelték. Meg ám, mert ilyen

engedelmes, jó hét kis fiú az egész világon se volt több. Ezek a királyfiak sohasem veszekedtek, de Isten bizony, egyetlen egyszer sem. Olyan nagyon szerették ők egymást, hogy csak kedves testvérkémnek szólogatta egyik a másikát. Ha pedig reggel az iskolába mentek hát szépen kézenfogták egymást, úgy ballagtak az utcán szépen egy sorban, hogy az emberek már messziről kiáltották: „Nézzétek csak ott jön a hét jó kis királyfi!" Ha az egyik ajándékot kapott, mindjárt odaadta a másiknak csupa szeretetből, úgy hogy egyik se játszott soha a saját játékával.

Hát mondom így éltek éldegéltek ők békességben és boldogan, mikor aztán egyszercsak kitört a borzasztó háború. Az öreg királynak is bizony el kellett mennie. Öreg volt ugyan már, de mivelhogy király volt, hát mégis behívták. Mert király kell a háborúba. Akkor ő búcsút vett a családjától és a hét fiát felállította egy sorba. „Igazodj!" — Kiáltotta. Aztán meg: — „Vigyázz!!" — De álltak is ám olyan egyenesen és csendesen mint a katonák, mert királyfiaknak úgy kell.

Akkor beszélni kezdett az öreg király és így szólt: „Kedves jó királyfiaim, tudom én azt,

hogy ti engedelmes jó gyerekek vagytok, és hogy nagyon szeretitek egymást meg az édes jó anyátokat, de hát, hogy énnekem most el kelletik mennem a háborúba és a mama egyedül marad veletek, hát még százszor jobban kell viselkednetek. Mert a mama most majd nagyon szomorú lesz és sok gondja és bánata lesz neki. Hát hogy legalább ti könnyítsetek a dolgán. Bennetek legalább öröme teljék. Hiszen elég nagyok vagytok már, azt a teremtettét?

Mikor ezt a hét királyfi meghallotta, hát csak elkiáltotta magát, egyszerre mind a hét, hogy: „Becsületszavunkra megigérjük, hogy segítségére leszünk a mamánknak és jól viselkedünk."

Akkor hát leakasztotta a király nagy arany puskáját a falról, a vállára vetette és elment a frontra.

De amit a hét királyfi megigért azt meg is tartotta szépen. Mindnyája csak arra gondolt, hogy mivel könnyítené a szegény királyné nehéz életét abban a szomorú időben. Mert nehéz ám úgy egyedül mikor a papa nincs otthon és a hadisegély is nagyon kevés. A hét kis királyfi nagyon vigyázott, hogy nadrágját egyik se szakítsa el, az asztalterítőre sem ejtet-

tek foltot, mindig megmosták szépen a kezeiket, bizony, és a vendégeknek udvariasan köszöntek. Még százszor jobban viselkedtek mint annak előtte és még százszorta jobban szerették egymást.

De hát ott lakott a szomszédságban egy gonosz boszorkány. Annak olyan hosszú körmei voltak, hogy nem tudott keztyűt húzni a kezeire és olyan hosszú fogai voltak, hogy a földig értek. Ez a gonosz boszorkány borzasztó irigy volt a királynéra. Irígyelte tőle a szép arany körhinta-kastélyt, de még sokkal jobban irígyelte a hét jó kis királyfit tőle, akik sohasem veszekedtek, mert neki csak egy fia volt, de az is olyan rossz volt, hogy nem lehetett vele birni. Az bizony mindennap verekedni kezdett az utcán, rongyos ruhával jött haza és otthon is mindent eltört és elrontott. Igazi boszorka fiú volt.

Hát ez a gonosz boszorkány egyszer csak beállított a királynéhoz.

— Jónapot kedves szomszéd asszony — fogadta barátságosan a királyné — foglaljon helyet nálunk. Üljön velünk asztalhoz, mert épen abba vagyunk, hogy ebédeljünk.

Ugy is volt, hogy éppen asztalhoz terített

a hét királyfi. Az egyik hozta a terítőt, a másik a szalvétákat, a harmadik az arany tányérokat, a negyedik az arany villákat, az ötödik az arany késeket, a hatodik a poharakat, és a hetedik vizet hozott szép arany korsóban. És egyik sem ejtett ám a földre semmit.

Látta ezt a gonosz boszorkány és csupa sárga lett az irígységtől és váltig azon gondolkodott, hogy mit lehetne tenni, hogy a hét királyfi ne legyen többé olyan jó, hanem hogy ők is rosszak legyenek és veszekedjenek egymással. Gondolkodott hát és gondolkodott és egyszer csak kitalált valamit és így szólt a királynéhoz:

— Milyen engedelmes, jó kis fiúk a maga királyfiai és milyen nagyon szeretik egymást. Bizony.

— Az már igaz — felelte a királyné. — Ezek kérem még sohasem verekedtek és sohasem is fognak verekedni, pedig hát édestestvérek. —

— Kár, kár, kár, — sóhajtotta a gonosz boszorkány — hogy egyszer mégis csak veszekedni fognak. Bizony verekedni is fognak, talán még majd meg is ölik egymást.

Na de hogy megijedt erre a királyné asszony! Az Isten szerelmére — mondta — mért veszekednének már?!

— Hát bizony kérem, kedves királyné nagysád — felelte a boszorkány — ha maga majd egyszer meghal ezt a szép arany körhinta-palotát ugyan melyik fiának hagyja majd örökségül, mondja csak? Mert ugye hét királyfia van nagysádnak, de csak egy palotája azt pedig nem lehet hétfelé vágni mint a tortát. No hát ezen fognak hajbakapni a hét királyfiak, ha egyszer kedves királyné nagysád meghal. Bizony talán még majd meg is ölik egymást. Kár, kár!...

El is fakadt sírva a királyné asszony mikor ezt hallotta és így szólt: Istenem, Istenem, hát most már mitévő legyek? Mit csináljak ha hét fiam van aztán csak egy palotám. Szegény uram a fronton van és senki sem segíthet rajtam — és nagyon sírt szegény.

Akkor megszólalt a gonosz boszorkány és földig érő hosszú fogai kopogtak a padlón. — Tudnék én királyné nagysádon segíteni ha hallgatna rám. Mert nézze csak: ha nincsen is hét palotája hogy mindegyik édes gyerekének adhat egyet, de arra az egyre ami van tud-

nék én hét kaput varázsolni. Tudja-e, ugy mint ahogy az átjáró házaknak két kapujok van két különböző utcára, ugy a maga palotájának hét kapuja nyilna hét különböző utcára. Akkor aztán azt mondhatná a királyfiaknak: neked, te első, azt a palotámat adom amelyik a magyar utcában van az első szám alatt, neked te második az orosz utcait adom az ötös számut, te meg a francia utcabeli palotát kapod. No és valamenyinek odaadhatná így a palotáját és mind a hét azt hinné, hogy saját külön palotája van, pedig csak kapuja volna külön, de a ház ugyanaz a ház volna. És így aztán nem is veszekednének soha és egymást mindig nagyon szeretnék.

Nagyon megörült ennek a királyné mert hitt a csunya boszorkány szavának. — Nagyon szépen köszönöm a jó tanácsot kedves szomszédasszony — hálálkodott a királyné — és majd ha érzem a halálom óráját akkor majd elhívom a szomszédasszonyt. Most pedig üljön az asztalunkhoz és ebédeljen velünk.

Hát akkor a gonosz boszorkány is kapott két aranytányért meg egy arany kést meg egy arany villát és ő is evett a jó királyi ebédből. Bizony az nagyon finom jó ebéd volt. Mert

ott úgy volt szokásba, hogy a leves után torta jött, a hus után megint torta és a főzelék után megint torta.

Hanem a gonosz boszorkány cseppet sem volt hálás ezért a nagyszerű ebédért. Irigykedve nézte, hogy milyen szépen esznek a jó kis királyfiak (nem olyan csunyán mint az ő rossz fia) hogy semmit sem fogtak meg a kezükkel, hogy nem vették a kést sem a szájukba és ebéd után szépen megtörölték a szájukat és sorba odamentek a királynémamájukhoz és egészségére köszönték a jó ebédet.

— Várjatok csak ti jó kis fiúk — mormogta haragosan — lesztek ti még rossz kis fiúk is! Aztán egy fekete skatulyát húzott ki a kötényе zsebéből, melyben fekete cukorkák voltak és így szólt: — Kedves királyné nagysád nem parancsol ebből? No kóstolja meg ezek kitünő gyomorerősitők, az ilyen bőséges ebéd után segíti az emésztést.

A királynénak úgy is gyenge volt kicsit a gyomra hát evett két szemet a fekete cukorkákból. Nem tudta szegény milyen nagy bajt csinál magának. De a gonosz boszorkány nevetett magában és ugatott mint egy kutya. Földig érő hosszú fogai kopogtak a padlón.

Ő bizony tudta, hogy ebből milyen nagy baj lesz.

Hát másnap csakugyan beteg is lett a királyné asszony. Görcs állt a gyomrába és megfájdult a feje. Ugy szédült szegény, hogy alig tudott menni. No ezt a gonosz boszorkány cselekedte a cukorkával.

— Kedves mama feküdjön le — mondották aggódva a hét kis királyfiak — feküdjön le az ágyba.

— Hogy fekhetném már ágyba kedves gyerekeim mikor nincs aki gondotokat viselje? Ki főz majd helyettem, ki takarít majd helyettem?

— Mi, mi, mi!! — kiáltották a királyfiak. — Mi főzünk, mi takarítunk, mi ellátunk mindent.

Aztán úgy is történt. A királyné szegény lefeküdt az ágyba és a hét királyfi ellátta a háztartást szépen, rendesen, békességesen.

Az első elment a piacra vásárolni, nagy arany kosárral a karján. A második az söpört arany söprűvel és türülgetett. A harmadik tüzet rakott a konyhában, a negyedik hámozta a krumplit és vágta a paszulyt, az ötödik kavarta és sózta az ételt, a hatodik a kenyeret vágta és terített, a hetediknek a legfiatalabbiknak pedig az volt a dolga, hogy

minden reggel friss virágot szedjen a kertben és azt királyné mamája éjjeli szekrényére állítsa vázába és hogy az asztalt is virággal díszítse. De hiába gondoskodtak a királyfiak olyan kedvesen a mamájukról, az mégis egyre betegebb és betegebb lett. Jaj már egész fehér és sovány volt a királyné. Már olyan sovány és fehér volt, hogy már egészen közel az ágy mellé kellett állni, hogy az ember meglássa őt a fehér párnák között. És bizony néha már úgy volt, hogy jó ideig kereste a hét királyfi mig megtalálta a vékony királynét a párnák között. De akkor sírtak is ám, hogy csupa viz lett az ágytakaró.

Egy nap aztán így szólt a királyné a hét királyfihoz: Kedves, jó gyermekeim ha azt akarjátok, hogy még egyszer életre kövéredjem akkor küldessetek el Pipirity városába és hozassatok onnan énnekem bajbajó orvosságot, mert az az egy talán még megmenthet engem, ha idejekorán megérkezik mielőtt még úgy elvékonyodom, hogy egészen el is tünök.

No szaladtak, futottak erre a hét királyfiak! Szaladtak a póstára és rögtön sürgönyöztek Pipirity városába és sürgönyileg rendeltek a bajbajó orvosságból egy egész ládával. Azt

sürgönyözték, hogy tüstént automobilra kell rakni és elhozni az arany palotába, amilyen gyorsan csak automobil menni tud. Mikor ez is megvolt hát visszaszaladtak a mamájukhoz hogy megkérdezzék van-e még kivánsága? Nézték az ágyat, de csak nem láttak benne senkit. Megrázták a lepedőt, a paplanokat végre aztán egy órai keresés után megtalálták a királynét két párna közé szorulva olyan vékonyan és fehéren, hogy alig vették észre. Hát sírtak is a királyfiak. Olyan nagyon sírtak, hogy a könnyük kis patakká futott össze. A kis könnypatak kifolyt a kapun az utcára és elfolydogált a gonosz boszorkány háza előtt. Hét kis arany kacsa úszott rajta és szomorúan énekelt:

Hét királyfi jó mamája
Fehér mint a nyoszolyája
Vékony mint a cérnaszál
Hét királyfi jaj sokáig
Keresi míg rátalál.

Így énekelt a hét kis arany kacsa. Meghallotta ezt a gonosz boszorkány és kijött a házából.

— Ha-ha-ha — örvendezett nevetve és a földön kopogott hosszú fogaival. — Beteg a

királyné elmegyek hozzá, mert most bizonyosan belekerül a csapdába. —

És el is indult, fel az arany körhinta-palotába. — Óh Istenkém, szegény királyné nagysád — sóhajtozta — azt hallottam betegnek tetszik lenni, hát csak mondom, felnézek egy kicsit, hogy hogy van? —

— Jaj, bizony, kedves szomszédasszony lássa-e milyen fehér és sovány vagyok és napról-napra soványodom még. Bizony attól félek hogy ha nem jő meg idejekorán a bajbajó orvosság Pipirity városából hát egészen elfogyok a föld színéről. Jaj mi lesz akkor az én drága jó gyermekeimből? Jaj, jaj attól félek én, hogy hajbakapnak az örökségen, az arany körhinta-palotán, jaj, mert hiszen nem vághatom nekik hétfelé mint a tortát?

Felelt akkor a gonosz boszorkány: — Hát kedves királyné nagysád, legyen-e úgy amint igértem? Varázsoljak-e hét ajtót, hét külön utcára nyilót a kastélyra, hogy azt mondhassa mindegyik fiának, hogy ráhagyta az egészet?

— Bizony az jó is volna — kérte a királyné — mert az én gyerekeim mindig olyan nagyon szerették egymást, hát ne viszálykodjanak ezentúl sem.

Hát akkor a gonosz boszorkány körül járt a házban. Körül járt, körül forgott mint egy motolla. Körülforgott és nagy varázst mondott.

Jertek, jertek
Hét kis ördög
Szép palotán
Ajtót törtök
Hét utcára
Hét kis ajtó
Szeretetet
Szétszakajtó.

Hát uram bocsá, alig hogy ezt kimondta nagy roppanás hallatszott és az arany palotának egyszeribe hét kapuja volt. Hét kapuja volt hét utcára és mindegyik felett másik házszám lógott. Úgy volt ez mint az átjáróházaknál. Akármelyik kapun ment be az ember, ugyanabba az udvarba jött, csakhogy a másik oldalról. De kivülről mégis úgy nézett ki mintha hét különböző ház lett volna.

Akkor odahívta a királyné a hét királyfiát az ágyához, hogy köréje gyülekezzenek és így szólt egész vékony hangon.

— Kedves gyerekeim én napról-napra vékonyabb leszek. Az is lehet, hogy megjön még

idejekorán a bajbajó orvosság Pipirity városából, az is lehet, hogy nem. Azért is én most szét akarom osztani köztetek az örökséget mindenkinek egyformán, hogy össze ne vesszetek rajta, ha én mégis elfogynék a föld szinéről. Hát mindegyikre marad egy palota. Az első kapja a magyar utca 1-ső számút, a másik azt a palotát amelyik az orosz utcában áll, a harmadiknak a francia utca belit, a negyediknek az olasz utcait. . . .

És így valamennyinek adott egy-egy palotát. Mind más és más utcában volt és a házszáma is egészen más volt és ezért nem vették észre a királyfiak, hogy voltaképen ugyanegy házat kaptak örökségül.

Megköszönte szépen a hét királyfi az örökséget, de nem örültek neki. Hogy is örülhettek volna mikor a mamájuk olyan vékony volt mint a fehér cérnaszál. Mindegyik csak azt kérdezte a királynétól.

— Azt mondd meg kedves mama, hogy ha mindnyájunknak külön palotát adtál, akkor te melyikünknél fogsz lakni, kinek a házában?

Akkor a királyné odahívta az elsőt és a fülébe súgta: — Nálad fogok lakni fiam, de ne mondd meg a testvérednek. — Aztán a másodikat hívta oda és annak súgta a fülébe:

— Nálad fogok lakni kedves gyerekem, csak a testvéreid meg ne tudják. — És éppen ugyanezt súgta a harmadik királyfi fülébe is, és a negyediknek, az ötödiknek és mind a hétnek ugyanazt súgta a fülébe és valamennyi nagyon meg volt elégedve és valamennyi nagyon büszke volt rá, hogy épen őt választotta ki a mamája, hogy nála lakjon. És valamennyi mikor a saját külön kapuján át hazajött, ott találta édesanyját, a beteg királynét. Mert hiszen tudjátok, hogy ugyanaz a ház volt.

Hát ez így egészen jó lett volna csak az volt a baj, hogy még mindig nem érkezett meg Pipirityből az autó a bajbajó orvossággal és a királyné még sokkal vékonyabb lett. Sírtak is a szegény királyfiak olyan nagyon, hogy könnyeik összefolytak egy nagy folyóvá. Az a nagy könnyfolyó kifordult a kapun és keresztül ömlött az egész országon és kifolyt egészen a frontig, ahol a király éppen borzasztóan harcolt az ellenséges királlyal. Nagyon haragudtak egymásra és lövöldöztek, mert mindegyik azt mondta, hogy neki van igaza és a másiknak nincsen igaza. Odafolyt a nagy könnyfolyó és hét szép aranyhattyú úszott rajta és szomorúan énekelt:

Hét királyfi jó mamája
Fehér mint a nyoszolyája
Vékony mint a cérnaszál
Hét királyfi, jaj sokáig
Keresi míg rátalál.

Meghallotta ezt a király mikor épen el akarta sütni az ágyút és így szólt az ellenséges királyhoz:

— Várj csak egy kicsit amíg visszajövök, haza megyek most egy kicsit szabadságra, meg kell már néznem, hogy mi van otthon.

Aztán fogta a nagy arany puskát, a vállára vette és elment haza szabadságra. De az nagyon messze volt és sokáig kellett gyalogolnia.

Mikor a király még messzi volt hazulról, de már jött útközben, akkor egyszer csak hallja a hét királyfi, hogy: „túú-túú" — jön az automobil. Nosza rohantak ki a kapuba, hogy megmutassák a soffőrnek merre menjen. De persze mindegyiknek más kapuja volt és mindegyik a saját kapujába szaladt ki.

Aztán az egyik azt kiabálta, hogy: Hé soffőr bácsi! Erre jöjjön a magyar utca egy alá, mert itt lakik a beteg királyné ide kell az orvosság! — De akkor a másik kezdett kiabálni.

— Hé soffőr bácsi hallja-e, idejőjjön az orosz utca második számba, mert itt fekszik a beteg királyné. — De már akkor kiabált a harmadik is, meg a negyedik is és mind azt kiabálta: Soffőr bácsi, soffőr bácsi ide jőjjön hozzám, mert ide kell az orvosság, nálam lakik a királyné csak én nálam senki másnál, ha akarja meg is nézheti.

Szegény soffőr már nem is tudta hova menjen és sehova se ment hanem csak állt és bámult, mert nem értette, hogy ez azért van, mert ugyanannak a palotának van hét kapuja. A királyfiak pedig addig kiabáltak és veszekedtek, míg aztán csakugyan hajba kaptak és elkezdtek csunyán verekedni: — Nekem van igazam — kiabálta mindegyik — én megigértem a papának, hogy segítek a mamának és nem hagyom tőle elvenni az orvosságot. — És mindegyik ugyanazt kiabálta és olyan ellenségek lettek, hogy borzasztó pedig azelőtt nagyon szerették egymást. És az az egész csak azért volt, mert nem tudták hogy ugyanabban a házban laknak és a mamájuk is ott van, mindegyiknél. A gonosz boszorkány pedig nézte messziről és nagyon nevetett mert hiszen ő okozta ezt az egészet.

Mikor már a hét királyfiak annyira vereked-

tek, hogy mindnek a szép aranyos ruhája össze volt szaggatva akkor éppen megérkezett a papájuk a frontról szabadságra. Mikor az első királyfi meglátta, hogy jön az úton, elébe szaladt és sírva panaszkodni kezdett: — Papa nézd csak! Nézd csak milyen rosszak a testvéreim! Nem akarják beengedni hozzám a bajbajó orvosságot pedig a mama olyan beteg és ott fekszik nálam. — Mikor a második királyfi ezt meghallotta ő is odaszaladt a papájához: — Nézd csak papa! — mondotta ő is sírva. — Nézd csak, milyen rosszak a többiek! Nem hagyják hogy hazavigyem azt a kis bajbajót a mamának pedig nálam fekszik, az én palotámban! És jött a harmadik, meg a negyedik és mind a hét és mind ugyanazt mondta sírva. Nekem van igazam és a többiek rosszak, mert nálam lakik a királyné mama. Csak én nálam, másnál nem.

No de mérges lett ám erre a király és szidni kezdte a hét királyfit mint a bokrot: Tyüh a kutya teremtette! Hát így kell viselkedni jól nevelt, finom királyfiaknak? Hát erre taníttattalak benneteket drága pénzért? Mindjárt előveszem a virgácsot és ráncba szedlek.

— De én jót akartam, de én igazságot akar-

tam — sírt mindegyik — mert én nálam, csak én nálam lakik a mamánk — mondotta mindegyik.

— Meg kell azt már magamnak nézni — mondotta a király — mert itt az ördög se ismeri ki magát — és azzal be is ment az arany körhinta-palotába. Hát a palota azon való örömében, hogy hazaérkezett a király elkezdett forogni. És mind a hét kapu vele forgott mert hiszen ugyanazon a palotán volt. Akkor a király észre is vette mindjárt ezt a dolgot, de már akkor a királyfiak is látták, hogy ők tulajdonképen mind ugyanabban a házban laknak.

— Lássátok, lássátok kedves királyfi gyermekeim — mondta a király — bizonyosan valami gonosz boszorkány csalt meg így. Mert ti mindig ugyanabban a házban laktatok és mindig is ugyanabban a házban fogtok lakni és azért édesmamátok mindnyájotoknál lakik egyformán és sohasem kell miatta veszekednetek.

Hát megörültek ennek a hét királyfiak és egymás nyakába borultak és összecsókolództak, mert ők jobban szerették szeretni egymást mint gyülölni és meg is esküdtek, hogy soha többé nem lesznek ellenségek.

De akkor egyszer csak körülnézett a király a szobában és azt mondta. — Jól van, jól,

de hol a királyné mama? Gyorsan be kell neki végre adni a bajbajó orvosságot, hogy meggyógyuljon.

Mindnyájan odamentek az ágyhoz, de csak párnákat láttak, lepedőt, takarót de királynét bizony nem láttak.

— Hol a királyné? — kérdezte a király, talán a másik ágyba feküdt?

— Nem, nem — mondták a királyfiak, itt kell neki lenni. Csak olyan vékony és fehér már, hogy nem lehet mindjárt meglátni.

Avval elkezdték emelgetni és rakni a párnákat, kirakták a lepedőt is de hiába. A királyné nem volt sehol.

No de erre elfakadt sírva a király. — Lássátok-e ti rossz fiuk — mondta — míg ti a kapu előtt az orvosságért versengtetek addig a mamátok elfogyott a földszinéről.

Éppen amikor ezt mondta nagy lárma meg dörömbölés kezdődött az ajtó mögött.

— Ki az? — kérdezte a király.

— Én vagyok itt, az ellenséges király. Csak te ne tettesd magad! — ordította egy haragos hang. — Olyan soká megvárattál engem a fronton, hogy már utánad jöttem mert én tovább akarok harcolni. Én meg akarlak téged

ölni — ordította az ellenséges király az ajtó mögött — mert nekem van igazam és te gonosz vagy és nincs igazad.

Akkor be is jött az ellenséges király a szobába egy nagy ágyúval. Éppen rá akart lőni az ágyúból a királyra, mikor az megszólalt csendesen és szomorúan, mert még szomorú volt az eltünt felesége miatt:

— Várj csak egy kicsit kedves ellenség. Valamit el akarok mesélni mert azt mondod, hogy neked van igazad és nekem nincs és hogy azért harcolunk. — És akkor a király elmondta az ellenséges királynak, hogy lett egymásnak ellensége a hét jó királyfi a hét ajtó miatt. — Látod-e kedves ellenség — mondta aztán — talán mi is csak azért harcolunk mert nem vesszük észre, hogy az egész világ csak ilyen szép aranyos forgópalota, amelyben mind együtt lakunk, ha különböző ajtókon járunk is ki-be.

Amikor az ellenséges király ezt meghallotta így szólt. — Bizony igazad lehet — és jobb kezét nyujtotta a királynak és avval békét kötöttek. Aztán még megkérdezte: — Ugyan mit kerestek olyan nagyon abban az üres ágyban?

— Oh jaj — síránkoztak ők — a királynét

keressük aki betegségében egyre vékonyabb és fehérebb lett és most már meg se leljük.

Akkor csak felkiáltott az ellenséges király: — Nézzétek csak, nézzétek csak ott repül egy fekete holló és egy vékony fehér cérnaszálat visz a csőrében! —

A fekete holló épen ki akart repülni az ablakon. De a hét kis királyfiú olyan ügyes volt, hogy még gyorsan elkapták a farkánál. Ki is vették a csőréből a cérnaszálat, hát, uram bocsá akkor látják hogy az nem cérnaszál, hanem a vékonyfehér királyné. No gyorsan beadták neki a bajbajó orvosságot és attól mindjárt is elkezdett vastagodni meg pirosodni. És mikor végre talpra állt sírva borult a királyfiak nyakába, meg a király nyakába, de még az ellenséges királyt is megölelte, megcsókolta mert olyan nagyon boldog volt. Akkor aztán a fekete holló felé fordult és mindjárt megismerte, hogy az a gonosz boszorkány aki mindennek oka volt. Meg is fogták a hollót és avval az ágyúval amit az ellenséges király magával hozott agyonlőtték. Azután pedig kidobták az ágyút az ablakon, egy nagy folyóba mert úgyse fognak soha többé harcolni.

(1916)

WAN HU-CSEN KÖNYVE

KINAI MESE

LIU-CSANG VÁrosában élt egy Wan-Hu-Csen nevű szegény ember. Szülei elég sok pénzt hagytak rá és rokonai is vagyonos népek voltak. De Wan-Hu-Csen semmiféle becsületes munkát nem szívelt: sem kereskedni nem akart a sárkányvitorlás bárkákon, sem a selyemszövéshez nem volt kedve. Tudós könyvekkel foglalkozott minduntalan és az állami vizsgákat akarta letenni, hogy hivatalnok legyen. De Wan-Hu-Csen ostoba volt. Az első Csin-fokot sem sikerült elérnie. Igy lassan elszegényedett, ezért a rokonai is kitagadták, sőt még csúfot is űztek belőle. Ezt kell tudnunk Wan-Hu-Csenről.

Li-Fan a kormányzó lánya volt, akinek liliomarca szerelmet gyujtott Wan-Hu-Csen szívében.

De Li-Fan is csak nevette őt. A kormányzó

pedig elfogta Wan-Hu-Csen egy levelét, mely így szólt:

> Oh, kedvesem, be messze vagy tőlem,
> Messze vagy, mint szobámtól a hold,
> Fehér képed szívem fenekén reszket,
> Mint a hold képe szobám padlóján.

Akkor a kormányzó kidobatta házából a szegény, dologtalan és ostoba kérőt.

E nagy szégyen után Wan-Hu-Csen kerülte az embereket és lesütött szemmel kóborolt magányos utakon. Estenden pedig bús szívvel ült a sovány mécsvilágnál, fehér rizshártyái és barna boroskorsója előtt. Wan-Hu-Csen könyvet írt. Azért voltak előtte fehér rizshártyái és barna boroskorsója. Az ősök történeteit írta össze és ama nevezetes kalandokat, melyekbe oly gyakran keveredtek emberek halottak szellemeivel, rókákkal, virágok lelkével és különböző madarakkal. Hűségesen és pontosan jegyezte ő fel e történeteket és soha hazug kitalálást beléjük nem írt. De mióta eltiltották a liliomarcú Li-Fan látásától, a vágyódás elviselhetetlen kínja annyira emésztette, hogy történetet gondolt ki egy Li-Fan nevű leányról és finom szálú ecsetjével most már azt írta min-

dig fehér rizshártyáira. De az ő Li-Fanja még szebb volt ám, mint ez a liu-csangi és nem kormányzó lánya volt csak, hanem hatalmas mandariné és száz szolgáló szolgálta. Messze lakott ő, a fehér almafavirágok völgyében és nem nevetett mindig, nem is mondott kegyetlen tréfákat, hanem sáppadt arccal, vágyakozva ült ablakában és könnyes szemmel nézett ki északra Wang herceg kastélya felé, miközben e verset mondta:

Óh, kedvesem, be messze vagy tőlem,
Messze vagy, mint szobámtól a hold,
Fehér képed szívem fenekén reszket,
Mint a hold képe szobám padlóján.

Most Li-Fan mondotta e szavakat és Wan-Hu-Csen szíve belefacsarodott, úgy sajnálta. „De csak hadd fájjon neki" — mondogatta. — „Hadd fájjon neki is" — keményítette magát.

Egy este kiégett az olaj Wan-Hu-Csen mécseséből és ezért nem írhatott tovább. Betűzte hát ecsetjét az asztal repedésébe a csésze mellett, hogy nedves pamacsa felfelé álljon és ne piszkolja be kiterített rizshártyáit. Aztán nézte vágytól felborzolt szívvel, hogy hull be a nagy

telihold kis kamrája imbolygó sötétjébe és látta, hogy ezüst ujját belemártja a csésze piros borába és ráteszi cirógatva a rizshártyára, Li-Fan tussal rajzolt szép nevére. Akkor Wan-Hu-Csen szeméből kicsordult a könny és így szólt: „Óh be közel vagy hozzám szép, szomorú Li-Fan; finomszálú ecsetem hegyéből csordultál ki és a fehér almafavirágok völgye itt terül el fehér rizshártyáimon. Mégis milyen elhagyatva ülök itt sötét szobámban. Eljönnél-e hozzám, ha hívnálak és hallod-e, ha kiáltok: Li-Fan! . . . Óh Li-Fan!! . . ."

Alig hogy kiáltott, Wan-Hu-Csen észrevette, hogy a csészéje mellett álló ecsetnek szálai végükön kigöndörödnek azután széthajolnak, mint valami kis pálmafa ágai. A kis tusszínű fa mindjárt rügyezni is kezdett és apró fekete levelek serkedtek fényes fekete ágakon. A kis ecsetfa fekete koronájára rásütött a hold és himbáló árnyékot vetett az asztalra. Akkor a kis fa legtetejéről egy kis fekete levél hullott le karikázva bele a csészébe és úszott a bor színén. Amint azonban nedves lett, felkunkorodtak szélei és kis fekete csolnak lett belőle. Wan-Hu-Csen észrevette, hogy egy picike, finom leány ül a csolnakban és úszik feléje a bor

színén. Wan-Hu-Csen kisujját a csésze szélére tette és Li-Fan a csolnakból rálépett.

— Itt vagyok uram — mondotta alig hallható finom ezüst hangon. — Eljöttem a fehér almafavirágok völgyéből, mert hívtál.

— Óh, drága, szép Li-Fan — felelte Wan-Hu-Csen boldogan — be régen, be régen várlak itt egyedül elhagyatva. Tekints hát rám. Mért fordítod el halovány arcod mindig északra nézve?

— Messze északon van az én kedvesem kastélya, Wang hercegé.

— Óh, fordulj felém, szép Li-Fan, hiszen magamnak írtalak én téged, mert szeretlek és oly egyedül vagyok.

Li-Fan kitárta észak felé karjait:

Óh, kedvesem, de messze vagy tőlem,
Messze vagy, mint szobámtól a hold.

— Valóban így írtam szavaidat én magam — mondta Wan-Hu-Csen türelmetlenül. — De Wang herceget csak azért gondoltam ki, mert hiszen magam nem léphettem be a könyvbe. Óh könyörülj rajtam. Csak egy pillantást!...

— „Fehér képed szivem fenekén reszket" — énekelte tovább a kis Li-Fan.

— Szívtelen vagy Li-Fan. Látod Wang herceg gazdag és boldog, én pedig szegény és elhagyatott vagyok. Mégis inkább ama tengerbe öntöd örömeid korsóját, minthogy engem szomjazót itatnál vele, pedig ecsetemből született a te herceged és te magad is.

— Nem tehetek róla — felelte Li-Fan búsan — így születtem ecsetedből.

Akkor Wan-Hu-Csen haragra gerjedt. — Hát csak menj vissza a könyvbe. Majd meglátod mi lesz!

Alighogy ezt kimondta, Li-Fan eltűnt és a kis fekete fa is becsukódott hegyes ecsetté. Másnap Wan-Hu-Csen uj fejezetet írt vele könyvébe, melynek ez volt a címe: „Wang herceg szörnyű halála". Abban gonosz rablók kegyetlenül leméazárolták Wang herceget.

Wan-Hu-Csen azon az estén megint hívni akarta Li-Fant, de a sajnálat elszorította torkát. Nem tudott volna a szegény Li-Fan szemébe nézni. Alighogy lefeküdt aludni, Wang herceg szelleme jelent meg álmában és a bambusz ágy szélére ült. — „Megöltél engem Wan-Hu-Csen" — mondotta szomorúan — „de én Li-Fan sorsán bánkódom csak, aki özvegy szívvel maradt a fehér almafavirágok völgyé-

ben. Segíts rajta, mert elviselhetetlen az élete.“ Ennyit mondott csak a szellem és eltűnt.

Másnap reggel mindjárt rizshártyái elé ült Wan-Hu-Csen, de ecsetje nem mozdult. Mitévő legyen? Újabb vetélytársat írjon magának? Tépelődésben múlt el a nap és este megint csak nem merte magához hívni Li-Fant, mert szégyelte magát. Azonban alig hogy elaludt, megjelent Wang herceg szelleme és még szomorúbb volt, mint az elmult éjen. — „Kérlek kedves Wan-Hu-Csen — mondotta — vígasztald meg szegény özvegy Li-Fant. Ha már engem megölettél, hívd el magadhoz és szeressed te, mert a szerelemtől felborzolt asszonyszívnek elviselhetetlen az élete férfi nélkül“. Ennyit mondott és eltűnt.

Akkor Wan-Hu-Csen felébredt. A hold járt kis szobája sötétjében és ezüst ujjakkal rizshártyáit lapozgatta. Wan-Hu-Csen felkelt és az asztalhoz ült. Ecsetjét beszúrta a repedésbe a csésze mellé és félénk szégyenlős hangon kiáltotta Li-Fan nevét. Akkor az ecset szálai kigöndörödtek, a kis fekete fa lombosodott és mikor remegő kis koronája már kerek árnyékot vetett az asztalra, lehullott tetejéről a kis fekete levél a csészébe. Szélei felkunkorodtak

és úszott a kis csónak a bor színén és hozta Li-Fant. Wan-Hu-Csen a csésze peremére tette kis ujját és Li-Fan kiszállt. Kisírt, halvány arca keresztül sütött a gyászfátyolon. — Hívtál uram — mondotta. — Eljöttem a fehér almafavirágok völgyéből, ahol most szerelem nélkül sivatagban élek.

— Óh bocsáss meg nekem, drága Li-Fan — dadogta Wan-Hu-Csen. De Li-Fan leszállt tenyeréről a földre és nőni kezdett. Nemsokára gyönyörű sugár leány állt Wan-Hu-Csen előtt. Haja és szemei feketék voltak, mint a fényes tus, fiatal bőre pedig fehéren ragyogott, mint a friss rizshártya papir. Wan-Hu-Csen elragadtatva nézte.

— Óh gyönyörű Li-Fan — mondotta — meg tudnál nekem bocsájtani szörnyű kegyetlenségemért ?

Li-Fan azonban nem felelt e szavakra, hanem Wan-Hun-Csen felé tárta csillogó karjait, miközben fogai közt dudolta :

Édes képed szivem fenekén reszket,
Mint a hold képe szobám padlóján !

— Óh Li-Fan, ha szivembe láttál volna — így folytatta Wan-Hu-Csen — megértetted volna tettemet.

Akkor Li-Fan mosolygott és szép nagy fogain megcsillant a hold. — Nem így szoktak beszélgetni az ifjak — mondta — mikor leányt fogadnak éjjeli vendégül. Ha így folytatod, kedves Wan-Hu-Csen, még elhiszem rokonaidnak, hogy csakugyan ostoba vagy.

Akkor Wan-Hu-Csen elszégyelte magát, megragadta Li-Fan átlátszó ujjait és ölébe vonta őt. Boldogan ölelték át egymást, boldogan feküdtek le és boldogan szerették egymást hajnalig. Mikor a remegő nádfüggöny réseibe vékony fehér léceket illesztett be a reggel, Li-Fan elbúcsúzott és visszatért a könyvbe.

Másnap Wan-Hu-Csen a gazdag emberek jóságos mosolyával ült rizshártyái előtt és ajándékokat írt Li-Fannak. Drága hímzett selymeket írt neki és művészi ékszereket, melyeknek kövér kövei alá bódító illatszerek vannak rejtve. Este megint magához hívta Li-Fant és attól fogva minden este. Nappal pedig elhalmozta kedvesét ajándékokkal. Gyönyörű tavat írt a fehér almafavirágok völgyébe; annak partjára kastélyt, ragyogó jádeból. Ébenfa fuvolák ébresztették és altatták benne Li-Fant és arany bárkák úsztatták a tavon a teli hold elébe. És epedő szerelmes verseket írt számára,

melyekkel vágyatta maga után és perzselő szerelmi tüzet írt a vérébe, hogy vágytól remegve érkezzék hozzája este. Li-Fan szerelmes hálával borult ölébe minden éjjel, de néha jóságosan figyelmeztette. — „Ne szítsad vérem tüzét szakadatlanul, mert megárt neked drága Wan-Hu-Csen, el fogja égetni fiatalságodat". — De Wan-Hu-Csen evvel nem törődött. Ha kifáradtak a csókba, akkor egymás mellett ültek a bambusz ágyon és lábaik árnyékát összekeverte a padlón a hold. A fehér almafavirágok völgyéről beszéltek, melyben minden oly szép és csendes, melyben nem pusztítanak viharok, sem ősz és öregség, mert ott nincs uralma a halálnak. A fehér almafavirágok völgyében a mozdulatlan ifjúság szélcsendjét őrzik az örök betűk falai.

Igy telt az idő és egy év mulva fiuk született. Mikor Li-Fan először hozta magával a vörös bor színén úszva, Wan-Hu-Csen észrevette, hogy a kis fekete levélcsónak mélyebben jár és gondolta, hogy nagyobb teher lehet benne.

— Óh Wan-Hu-Csen — szólt Li-Fan mikor kiszállt — sok gyönyörű ajándékodért most végre én is hozhatok valamit. Ime fiunk. De

nézd jól meg, kit adott nekünk vissza a titokzatos sors.

— Hiszen ez Wang herceg! — kiáltotta Wan-Hu-Csen. — Most már egészen boldog lehetek, mert lelkem nyugalmát visszaadta nekem méhed.

A gyermeknek haja és szeme fekete volt, mint a tus és bőre fehér, mint a fényes rizspapir. Apjánál maradt; anyja pedig eljött minden éjjel és így teltek az évek nyugalmas boldogságban. Wang herceg nemsokára emlékezett is előbbi életére, de megbocsátott Wan-Hu-Csennek. Rendkívül eszes fiú volt. Tíz esztendős korában apja összes könyveit betéve tudta és Wan-Hu-Csen bánatos irígységgel megnyugodott benne, hogy le fogja tenni az állami vizsgákat és többre fogja vinni, mint ő.

Akkoriban Wan-Hu-Csen különben is bánatos volt, mert észrevette, hogy öregszik. Haja őszülni, arca ráncosodni kezdett. Li-Fan szemrehányásokat tett neki mondván: „Látod-e mondtam, hogy ne szítsad minduntalan szerelmes szomjúságomat. Szép ifjúságod elégett benne“.

— Nem az ártott, kedves Li-Fan — csóválta fejét Wan-Hu-Csen. — Hanem mi emberek öregszünk.

Nem is az ősz hajszálak és a ráncok fájtak neki leginkább, hanem az, hogy Li-Fan mindig egyformán fiatal maradt és úgy érezte, mintha távolodnék tőle : egy megállíthatatlan sötét bárka vitte el lassan a parttól. Hanem a könyvében semmi sem változott. Egy nap sem múlott el azóta és Li-Fan oly ifjú volt, mint az első éjszakán.

Még egy gondja volt Wan-Hu-Csennek. A pénze egészen elfogyott ezen évek alatt. Házikójának fala megrepedezett, ablakai beszakadtak, becsurgott a víz és befujt a szél és az öregedő Wan-Hu-Csen álla alá húzott térdekkel kuporodott meg bambusz ágyán és röstelte ezt Li-Fan előtt, aki hímzett selymekbe öltözve, művészi ékszerekkel megrakottan, mint egy császári paripa jött el hozzá éjjelenként. Mert a könyvben nem változott semmi. Li-Fan jádepalotáját nem kellett tatarozni.

Mindez nagyon megfájdította Wan-Hu-Csen szívét. De egy napon azt vette észre, hogy már enni sem tud adni fiának, Wang hercegnek. Ezt nem birta elviselni. Kézen fogta a tizenkétesztendős szép fiút és bement a városba, hogy valamelyik gazdag rokonának gondjára bízza. De hiába kopogtatta a dísze-

sen faragott ajtókat. Rokonai elűzték őt és csúfolódva kacagták rongyos és piszkos ruháját. Wan-Hu-Csen véres szívvel kullogott hazafelé fiával, Wang herceggel. Akkor elmentek a kormányzó háza előtt. Egy gyászruhás előkelő öreg asszony szállt ki éppen kocsijából.

— Kié ez a gyönyörű fiú — kérdezte Wan-Hu-Csent.

— Enyém. Előbbi életében megöltem és most megöl engem, hogy nem tudom életben tartani.

— Add hát nekem — felelte az asszony. — Az én házamban jó nevelésben lesz része.

Wan-Hu-Csen sírva búcsúzott el fiától, Wang hercegtől és lassan haza kullogott. Hideg eső esett és ő fázott és sáros lett. Mikor házához ért, megfordult ajtajában és kinézett a világba. „Itt minden elromlik és rossz," — mondotta. — „Itt romoljak el már én is, mint a házam?" — Azután fehér rizshártyái elé ült és hívta Li-Fant.

— Miért sírsz? — kérdezte a liliomarcú ragyogó asszony és megsimogatta Wan-Hu-Csen őszülő fejét.

Wan-Hu-Csen elpanaszolta minden bánatát. Li-Fan hallgatta, aztán csendes szemekkel a szemébe nézett.

— Nem jönnél el velem a fehér almafavirágok völgyébe? — mondotta. — Ragyogó jáde-palotám vár a tó partján. Az ébenfafuvolák zenéje még nem hangzott el, a hold még nem merült a tóba és egy szirom sem hullott le azóta az almafákról. Mert ott nem pusztítanak viharok, mint itt, sem az ősz, sem az öregség, ott nincs hatalma a halálnak. A mozdulatlan ifjúság szélcsendjét őrzik ott az örök betűk áthághatatlan falai.

— Óh, de hogyan juthatnék én el oda Li-Fan?

— Irjad magad oda, ahogyan engem odaírtál és Wang herceget.

És úgy történt.

Másnap a kis Wang herceg kereste apját, mert csodálatos hírt akart vele közölni. A kormányzóék házában megtudta, hogy Li-Fan, a kormányzó lánya tizenhárom évvel ezelőtt, épen mikor Wan-Hu-Csen könyvét írni kezdte, meghalt. Később megjelent anyja álmában. Akkor már teherben volt. — Ne sírjatok értem — mondotta anyjának — mert boldogan élek a fehér almafavirágok völgyében.

De a kis Wang herceg nem találta meg apját sehol az egész házban. Észrevette azon-

ban, hogy újabb fejezet van írva a könyvhöz. A címe ez volt: „Wan-Hu-Csen megérkezése a fehér almafavirágok völgyébe."

A kis Wang herceg magával vitte apja könyvét és mindig nagy tiszteletben tartotta. Idővel hatalmas mandarin lett belőle.

(HAJÓS EDITHNEK MESÉLTEM 1912-BEN)

B B

1 7

K L

9 1

KIK

BALÁZS BÉLA EDDIG MEGJELENT KÖNYVEI:

HALÁLESZTETIKA.
DEUTSCH ZS. KIADÁSA.

DR. SZÉLPÁL MARGIT.
DRÁMA. A NYUGAT KIADÁSA.

A VÁNDOR ÉNEKEL.
VERSEK. A NYUGAT KIADÁSA.

MISZTÉRIUMOK.
A NYUGAT KIADÁSA.

DIALÓGUS A DIALÓGUSRÓL.
MODERN KÖNYVTÁR.

TÖRTÉNET A LOGODY-UTCÁRÓL.
ELBESZÉLÉS. MODERN KÖNYVTÁR.

AZ UTOLSÓ NAP.
DRÁMA. MODERN KÖNYVTÁR.

DRAMATURGIA.
„ELŐADÁSOK A SZELLEMI TUDOMÁNYOK KÖRÉBŐL“ KIADÁSA.